

TAMPEREEN YLIOPISTO

Opintojen viivästymisen Tampereen yliopiston
kasvatustieteiden yksikössä

Kasvatustieteiden yksikkö

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma

LOTTA KOPO

Huhtikuu 2015

Tässä tutkimuksessa käsitellään opintojen viivästyistä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää opintojen viivästyksen syitä Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä sekä kartoittaa opinnoissaan viivästyneiden opiskelijoiden valmistumisaikkeitä sekä keinoja, joilla kasvatustieteiden yksikkö voisi tukea opinnoissaan viivästyneiden opintojen loppuunsaattamista. Lisäksi tutkittiin millainen on tyypillinen opinnoissaan viivästyvä kasvatustieteiden opiskelija Tampereen yliopistossa. Tutkimus kohdistettiin yli tavoitteellisen viisi vuotta opiskelleisiin kasvatustieteen yksikön opiskelijoihin, jotka olivat aloittaneet opintonsa kasvatustieteiden yksikössä vuonna 2000 tai sen jälkeen sekä yli neljä vuotta opiskelleisiin pelkkään maisteriohjelmaan hakeneisiin opiskelijoihin, joiden opinnot olivat myös alkaneet vuonna 2000 tai sen jälkeen.

Tutkimus toteutettiin kahdessa osassa, joista ensimmäinen tehtiin Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikölle tilaustyönä. Ensimmäisen osan aineisto koostuu 42 kyselylomakevastauksesta, jotka kerättiin sekä perinteisellä kirjepostilla että sähköpostilla. Toisen osan aineistossa on 11 avointa haastattelua ja kolme kirjoitelmaa, joiden aiheena oli ”Opinnollinen elämäkertani”. Tutkimus on toteutettu monimetodisesti käyttäen sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen keinoja. Tutkimuksen tulosten perusteella opintojen viivästyminen kasvatustieteiden yksikössä liittyy vahvasti opiskelijoiden omiin henkilökohtaisiin elämäntilanteisiin, joihin yliopisto ei voi toiminnallaan vaikuttaa. Suurimmat syyt opintojen viivästyseen olivat työssäkäynti, perhe-elämä ja uupumus. Toisaalta opintojen viivästyminen oli joissakin tapauksissa myös opiskelijan tietoinen valinta, sillä hän saattoi haluta suorittaa laajemman tutkinnon tai kerryttää työelämässä hyödynnettävää elämäkokemusta opintojen aikana. Suurin osa kasvatustieteen opiskelijoista pyrkii kuitenkin valmistumaan mahdollisimman pian, mutta toivoo yksikön joustavan opintojen järjestämisessä ja suorittamisessa, tarjoavan ohjausta opinnoissa etenemiseen sekä järjestävän mahdollista vertaisryhmätukea.

Tulosten valossa näyttää siltä, että Suomen on tehtävä tulevaisuudessa korkeakoulupoliittisia muutoksia opiskelujärjestelmään, mikäli se aikoo pärjätä parhaillaan tapahtuvassa ikärakenteen muutoksessa. Jotta opiskelijoita saataisiin valmistumaan nopeammin työmarkkinoiden käyttöön, tulisi opintojen viivästyistä ehkäisevän työn jatkossa keskittyä aiempaa enemmän opiskelijan syyttämisen sijaan opiskelijan tukemiseen.

Avainsanat: opintojen kesto, korkeakouluopiskelu, aikuisopiskelu, korkeakoulupoliitikka, opettajankoulutus, opiskelijaelämä

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	OPINTOJEN VIIVÄSTYMINEN AIEMMISSÄ TUTKIMUKSISSA	6
2.1	OPINTOJEN VIIVÄSTYMINEN POLIITTINEN HISTORIA SUOMESSA	7
2.2	MITÄ OPINTOJEN VIIVÄSTYMINEN ON JA MIKÄ SEN AIHEUTTAA?	9
2.3	MITEN OPINTOJEN VIIVÄSTYMINEN VOIDAAN EHKÄISTÄ?	14
2.4	NYKYISEN KORKEAKOULUTUSJÄRJESTELMÄN ONGELMAKOHTIA	16
3	TUTKIMUSASETELMA	18
3.1	TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
3.2	AINEISTO	20
3.3	KOHDERYHMÄ	22
3.4	ANALYSOINTI	22
4	TULOKSET	24
4.1	KYSELYLOMAKETUTKIMUS	24
4.1.1	<i>Taustatiedot</i>	24
4.1.2	<i>Miksi opiskelija ei ole valmistunut?</i>	32
4.1.3	<i>Aikooko opiskelija valmistua?</i>	43
4.1.4	<i>Mitä tukitoimia opiskelija toivoisi yksiköltä valmistumisen helpottamiseksi?</i>	43
4.2	HAASTATTELUTUTKIMUS	55
4.2.1	<i>Opintojen viivästymisen syyt</i>	56
4.2.2	<i>Kolme opinnoissa viivästyvää opiskelijatyyppeä</i>	59
4.2.3	<i>Opinnoissaan viivästyneiden tukeminen</i>	61
5	POHDINTA	64
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	72

1 JOHDANTO

Tässä tutkimuksessa paneudutaan opintojen viivästymiseen suomalaisessa korkeakoulun kontekstissa. Erityisesti keskitytään opintojen viivästymiseen Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä. Tutkimuksen avulla haettiin vastauksia opintojen viivästymisen syihin, opiskelijoiden valmistumisaikaisiin sekä toivottuihin tukikeinoihin, joilla opinnoissaan viivästyneen opiskelijan valmistumista voitaisiin edesauttaa. Lisäksi pyrittiin selvittämään millainen on tyypillinen opinnoissaan viivästyvä kasvatustieteilijä Tampereen yliopistossa. Aihe herätti tutkijan mielenkiinnon, koska tämä itse on valmistumassa lähes viiden vuoden tavoiteajassa viettämästään välivuodesta huolimatta. Tutkimuksen avulla tutkija pyrkii ymmärtämään opinnoissaan viivästyneitä ja tuomaan opintoihin ja opiskelijan asemaan liittyviä ongelmakohtia esiin suomalaisessa yhteiskunnassa. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikön kanssa, joka teetti tutkijalla tilaustyönä osan tutkimuksesta.

Opintojen viivästyminen ei ole tutkimuksen aiheena kovinkaan tuore, sillä sitä on tutkittu ja siitä on keskusteltu suomalaisessa korkeakoulupolitiikassa jo yli 50 vuoden ajan. Ensimmäisen kerran opintoaikojen pituudesta puhuttiin jo 1800-luvun lopulla, mutta se on ollut aktiivisen muutoskeskustelun alla 60-luvulta lähtien. Siitä asti Suomessa on tehty koulutuspoliittisia muutoksia tutkintoaikojen lyhentämiseksi, mutta niillä ei ole kuitenkaan saatu toivottavaa tulosta ja täten opintojen viivästyminen on edelleen ongelma suomalaisessa yhteiskunnassa. Aihe on noussut uudestaan erityisen ajankohtaiseksi Suomen ikärakenteen muutoksen vuoksi. Opintojen viivästymisen ehkäisemisestä haetaan ainakin osittaista ratkaisua kansantalouden toiminnan ennallaan pitämiseen Suomen väestön vanhentuessa ja verotaakan valuessa yhä pienevän työssäkäyvien joukon hartioille. (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010).

Yliopistojen valtiolta saama rahoitus määräytyy sieltä valmistuvien opiskelijoiden lukumäärän mukaan, joten on varsin ymmärrettävää, että kasvatustieteiden yksikkö on kiinnostunut opintojen viivästymisen syistä. Kasvatustiede on perinteisesti ollut ala, jonka opinnoista valmistutaan keskimääräistä nopeammin, eikä opinnoissaan viivästyneiden määrä ole suuri. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö yksikkö voisi olla kiinnostunut opintojen viivästymisen syistä ja viivästyneiden opiskelijoiden opintojen loppuunsaattamisen tukemisesta. Aiempi hyvä menestys ei tarkoita, etteikö toimintaa voisi parantaa edelleen. Vaikka opintojen viivästymisen syitä koko Suomen mittakaavassa

on tutkittu paljon, opintojen viivästymisen syitä erityisesti kasvatustieteiden yksikössä on tutkittu varsin vähän. Tästä syystä tutkimus kohdistettiin kasvatustieteiden yksikköön. Tämän tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään miksi kasvatustieteen opiskelijoiden opinnot ovat viivästyneet, aikovatko opinnoissaan viivästyneet opiskelijat valmistua tulevaisuudessa ja mitä tukitoimia yksikkö voisi käyttää edesauttaakseen opinnoissaan viivästyneiden opintojen loppuunsaattamista. Lisäksi selvitettiin millainen on tyypillinen opinnoissaan viivästynyt kasvatustieteilijä.

Seuraavassa kappaleessa esitellään opintojen viivästymiseen liittyvää teoriaa ja aiempaa tutkimusta vuosien varrelta. Kolmannessa kappaleessa esitellään tutkimuksessa käytetyt menetelmät ja analyysimenetelmät. Neljännessä kappaleessa kerrotaan tutkimuksen keskeisimmät tulokset, joiden merkitystä pohditaan tämän jälkeen viidennessä kappaleessa. Viimeisessä kappaleessa kerrataan lyhyesti tutkimuksen kulku ja tehdään johtopäätöksiä tutkimuksen tuloksista.

2 OPINTOJEN VIIVÄSTYMINEN AIEMMISSA TUTKIMUKSISSA

Korkeakoulutuksesta syrjäytyminen sekä siihen liittyvä opintojen viivästyminen voidaan nähdä ongelmana sekä yhteiskunnan että koulutuksen tarjoajan näkökulmasta. Yhteiskunnan kannalta koulutuksesta syrjäytyminen haittaa nuorien koulutettujen opiskelijoiden saamista työmarkkinoille. Koulutuksen tarjoajan näkökulmasta taas koulutuksesta syrjäytyminen on pois motivoituneempien opiskelijoiden resursseista. Yhteiskunnan ja koulutuksen tarjoajan näkökulmasta huolimatta koulutuksesta syrjäytyminen ei ole välttämättä ongelma opiskelijalle, sillä kyseessä voi olla myös tietoinen valinta. (Siekinen & Rautopuro 2012, 15). Nuorten syrjäytyminen on ajankohtainen huolenaihe, koska väestö ikääntyy Suomessa. Tämä aiheuttaa painetta työmarkkinoille, sillä yhden työtä tekevän ihmisen on vastaisuudessa kannettava verotaakkaa aiempaa suuremmasta määrästä huollettavia. Tämän vuoksi yhteiskunta tarvitsee uusia valmistuneita työntekijöitä koulutuksen eri aloilta mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti. Erotus työmarkkinoilta poistuvien ja sinne siirtyvien välillä on suuri. (OPM 2010, 10–27). Toisaalta työelämästä poisjäämisen lisäksi syrjäytyminen on yhteiskunnalle ongelma myös lisääntyvien sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten vuoksi sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. (Ursin, Rautopuro & Välimaa 2011). Korkeakoulutuksesta syrjäytymisen riski on yhteydessä opintojen hitaaseen suorittamiseen (Rautopuro & Korhonen 2011, 36), minkä vuoksi syrjäytymistä ehkäisevässä työssä onkin syytä kiinnittää huomiota opiskelijoiden valmistumisnopeuteen.

Nopea valmistuminen on korostunut korkeakoulupoliittisessa keskustelussa jo pitkään. Siitä on tullut itseisarvo, jota tavoitellaan kyseenalaistamattomasti. Ensimmäisen kerran opintojen keston kiinnitettiin huomiota jo 1800-luvulla, mutta opinnoissa viivästyminen on ollut erityisesti pinnalla suomalaisessa korkeakoulupoliittisessa keskustelussa 1960-luvulta lähtien. (Merenluoto 2009b, 173). Opintojen viivästyminen saama huomio on herättänyt tarpeen erilaisten opintopolkujen tarkasteluun. Rosalie Robinson (2004;2006) on tutkinut Australialaisten korkeakouluopiskelijoiden opintopolkuja, joista hän on muodostanut tutkimustensa pohjalta eräänlaisen opintopolkujen teorian (patterns of progression). Sen mukaan opiskelu on jatkuvaa vuorovaikutusta opiskelijan ja opiskeluympäristön välillä. Tässä vuorovaikutuksessa opiskeluun vaikuttavat kontekstit ovat yhteydessä opintoihin

käytettyyn aikaan ja niiden edistymiseen. Näitä konteksteja ovat Robinsonin mukaan yliopiston konteksti, joka pitää sisällään opiskeltavan aineen kontekstin sekä muiden opintosuuntien kontekstit, ja kodin konteksti. Opiskeluprosessi on Robinsonin mukaan yliopiston kontekstin ja opiskelijan henkilökohtaisen kontekstin vaikutusta toisiinsa. Yliopiston kontekstin sisältämät toiminnalliset reunaehdot ja käytännöt tekevät erilaiset yksilölliset opintopolut mahdollisiksi, sillä opiskelija voi niiden sisällä luovia opintopolkunsu omien henkilökohtaisten kontekstiensä mukaan.

Robinson on kuvannut tutkimuksensa pohjalta erilaisia opintopolkuja vuonna 2009 ilmestyneessä väitöskirjassaan. Suora opintopolku on se perinteinen polku, jota yhteiskunta ja koulutuksen järjestäjä pyrkivät tukemaan. Siinä opinnot sujuvat ilman uudelleen suorittamista, keskeyttämisiä tai väliaikaisia siirtymisiä muihin päätoimisiin aktiviteetteihin, kuten töihin tai muihin opintoihin. Hidastuneita opintopolkuja ovat viivästynyt opintopolku, väliaikaisesti keskeytyvä opintopolku, opintoalaa vaihtava opintopolku sekä kokonaan keskeytyvä opintopolku. (Korhonen & Rautopuro 2012, 89–91). Suomalaisessa korkeakoulupoliittisessa keskustelussa huomio on kiinnittynyt erityisesti hidastuneisiin opintopolkuihin, sillä nopeamman ja nuorempana valmistumisen uskotaan johtavan kansainvälisen vertailukyvyyn ja kansallisen kilpailukyvyyn paranemiseen (Merenluoto 2009b, 173). Opintojen viivästymiseen on pyritty puuttumaan erilaisilla korkeakoulupoliittisilla ratkaisuilla jo viitisen kymmentä vuotta.

2.1 Opintojen viivästymisen poliittinen historia Suomessa

Viimeisen kuudenkymmenen vuoden aikana opintojen viivästymiseen on pyritty vaikuttamaan erilaisin säädöksin erilaisista syistä. 50-luvulla opintoaikaa pyrittiin lyhentämään ja opiskelua tehostamaan, jotta saataisiin työvoimaa kehittyvän hyvinvointivaltion rakentamiseen. (Lampinen 2003, 127). 60-luvulla viivästyneitä opintoja alettiin tarkastella kansantaloudellisessa valossa. Valmistumista pyrittiin nopeuttamaan, koska pitkien valmistumisaikojen nähtiin hidastavan opiskelijoiden siirtymistä työmarkkinoille, mikä merkitsi menetyksiä verotuloissa. (Silvonen, 1996, 78–80; Tiede ja ylin opetus tulevien vuosien Suomessa 1965, 42). Tällöin kypsyteltiin ajatusta neljän vuoden suositusaikasta maisterin tutkinnon suorittamiseen. Idea sai alkunsa suomalaisen korkeakoulutusjärjestelmän vertaamisesta Iso-Britannian, Yhdysvaltojen ja Ruotsin järjestelmiin, joissa kaikissa oli mahdollista suorittaa maisterin tutkinto neljässä vuodessa. (Ketonen 1967).

Vuonna 1974 Suomessa tehtiin päätös, joka velvoitti korkeakoulut järjestämään opinnot siten, että ne on mahdollista suorittaa neljän vuoden tavoiteajassa, mikäli opiskelee täysipäiväisesti. (VNp 19.12.1974). Tehdyn tutkintouudistuksen yhteydessä ehdotettiin maisteritutkinnon jakamista kaksiosaiseksi. Akateeminen perustutkinto muodostaisi ensimmäisen osan ja kestäisi kolme

ensimmäistä vuotta. Tämän jälkeen olisi mahdollista tehdä kaksivuotinen virka- tai speliastitutkinto. Ehdotus kuitenkin hylättiin, sillä sen epäiltiin pidentävän opintojen kestoa. Vuonna 1980 koko korkeakoululaitos noudatti yhteistä neljävuotista tutkintorakennetta. (KM 1968: B73; Lampinen, 2003b, 37–41; Silvonen, 1996, 80–85; VNp 19.12.1974.) Nelivuotinen tutkintorakenne ei kuitenkaan tuottanut toivottua tulosta ja opintoajat eivät lyhentyneet. Tieteenaloilla oltiin huolissaan tutkintojen tason laskemisesta ja suurentuneesta työmäärästä, joka johti opintojen raskauteen, sillä opintojaksojen kesto ali mitoitettiin suhteessa työmäärään. (Lehtisalo & Raivola, 1999, 156–157; Silvonen, Häyrynen, Perho & Kuittinen, 1990, 119.) Ongelmaan vastattiin 80-luvun lopulla keventämällä tutkintovaatimuksia ja lisäämällä asetusten joustavuutta. (Mikkonen, 2000; OPM, 1991; Silvonen, 1996).

Suurempi uudistus tapahtui 1990-luvun alussa, jolloin päätettiin lyhentää tutkintojen keskimääräistä suorittamisaikaa 5-6 vuoteen ja siirtyä kaksisykliseen maisterintutkintoon. Järjestelmä otettiin käyttöön vuosina 1994–1995. Se ei vaikuttanut oleellisesti opintojen mitoitukseen tai tutkintojen pituuteen, mutta opiskelijat kokivat uudistuksen vaikuttaneen heidän työmääriinsä ja ajankäyttöön. (Lampinen, 2003b, 43; Mikkonen, 2000, 17–18; VNp 18.6.1993; Merenluoto, 2009a; VNp 20.11.1991, 18.) Tavoitteellista valmistumisaikaa pidennettiin siis 5-6 vuoteen vuoden 1991 kehittämistyössä, mutta vuonna 1998 esitettiin jälleen uudistuksia tutkintoaikaan. Tällöin ehdotettiin opinto-oikeuden rajaamista viiteen vuoteen. Uudistusta ei otettu kuitenkaan vielä tässä vaiheessa käyttöön. (OPM 1998, 2–3, 11, 30).

Vuosituhanne loppua lähestyttäessä alettiin kiinnittää huomiota kansantalouteen liittyvien vaikutusten lisäksi kansainväliseen kilpailukykyyn ja vertailukelpoisuuteen. (Merenluoto 2009a, 23–29). 2000-luvulle tultaessa keskustelun painopisteeksi tuli kansainvälisen kilpailukyvyyn rinnalle korkeakoulujen keskinäinen harmonisointi, jossa korkeakoulujen järjestelmiä yhtenäistettiin. (Fägerlind & Strömqvist, 2004, 39–40). Vuosituhannen vaihtuessa havahduttiin myös ikäryhmien pienenemiseen. Työmarkkinoille tarvittiin lisää työvoimaa, jotta kansantalous pysyisi kunnossa väestön ikääntymisestä huolimatta. (OPM 2004, 9-11). Viimeisin uudistus opintoaikoihin tehtiin vuonna 2000 Bolognan prosessin myötä. Opiskelija saattoi kolmivuotisen kandidaatin tutkinnon jälkeen jatkaa halutessaan kaksivuotiseen maisterintutkintoon. Opinto-oikeutta rajoitettiin maksimissaan yhdeksään vuoteen. Opiskelijalla on kolme vuotta aikaa kandidaatin tutkinnon suorittamiseen, minkä jälkeen on varattu kaksi vuotta maisterin tutkintoa varten. Näiden lisäksi opiskelijalla on yksi ylimääräinen vuosi sekä kandidaatin että maisterin tutkintoa varten sekä kaksi vuotta, joihin hänen on mahdollista ilmoittautua poissaolevaksi. Poissaolovuodet on säädetty mm. asevelvollisuuden suorittamisen ja vanhempainvapaan vuoksi. (OPM 2002, 2–3, 16; OPM 2003:27, 28).

Bolognan prosessin mukainen viisivuotinen opintoaikataavoite otettiin käyttöön Suomen korkeakouluissa vuonna 2005. Tällä tavoiteltiin opintoaikojen lyhentymistä, mutta tulokset eivät ole olleet aivan odotetun mukaisia. Tässä tutkintouudistuksessa määriteltiin kandidaatin tutkinnon tavoiteajaksi kolme vuotta ja maisterin tutkinnon tavoiteajaksi kaksi vuotta Bolognan prosessin mukaisesti. Tehdystä uudistuksesta huolimatta opintojen viivästyminen on edelleen haaste suomalaisille korkeakouluille. (OPM 2002, 2–5, 16; OPM 2003:27, 28–29; Siekinen & Rautopuro 2012, 16.) Toistuvilla tutkintouudistuksilla on pyritty lyhentämään opintojen kestoja mm. ylimääräisten opintojen karsimisella, opintojen realistisella mitoituksella, lukukausien käytön tehostamisella, kesäopintojen mahdollisuuksien lisäämisellä, tarjoamalla tenttejä myös lukukausien ulkopuolella, kehittämällä opiskelijavalintoja, opetussuunnitelmaa, opetusmenetelmiä ja -sisältöjä, parantamalla ohjausta sekä tiedonvälitystä ja rajoittamalla opinto-oikeutta. (Merenluoto 2011, 9). Tavoitteissa ei ole kuitenkaan vielä toistaiseksi onnistuttu.

2.2 Mitä opintojen viivästyminen on ja mikä sen aiheuttaa?

Opintojen viivästyminen tarkoittaa hitaampaa opintopolkua, jonka pituus on suositeltua opintoajan pituutta enemmän. Suomalaisen yliopiston kontekstissa tämä tarkoittaa tällä hetkellä kandidaatin tutkintoon johtavaa opiskelua, joka jatkuu yli kolme vuotta tai maisterintutkintoon johtavaa opiskelua, joka jatkuu yli viisi vuotta, lukuun ottamatta muutamaa erillistä alaa, joiden opintoajoista on säädetty erikseen. Opintojen viivästyminen on monia syitä, joita on kartoitettu erilaisissa tutkimuksissa. Rautopuro ja Väisänen (2001) jakavat opintojen viivästyminen syyt kolmeen eri ryhmään: Akateemisiin syihin, yliopistosta johtumattomiin syihin ja henkilökohtaisiin syihin. Akateemisia syitä ovat esimerkiksi opintojen tarjontaan ja opetukseen liittyvät syyt. Yliopistosta johtumattomia syitä ovat esimerkiksi opiskelukaupunkiin, sen ilmapiiriin ja sijaintiin liittyvät seikat. Opiskelijan henkilökohtaiset syyt liittyvät esimerkiksi perheenperustamiseen tai terveydentilaan. (Rautopuro & Väisänen 2001, 73–85). Vesikansa, Lampinen ja Suomela tyytyivät hieman yksinkertaisempaan jaotteluun: ulkoisiin ja sisäisiin opintojen viivästyminen syihin. Ulkoisia syitä ovat yhteiskunnasta ja yliopistosta johtuvat syyt ja sisäiset syyt johtuvat opiskelijasta itsestään. (Vesikansa, Lampinen & Suomela 1998, 8). Jaoteltiinpa opintojen viivästyminen syyt millä perusteella tahansa, tärkeintä olisi selvittää mitä ovat todelliset syyt jaotteluiden takana sekä miten syiden vaikutusta voitaisiin pienentää.

Turun ammattikorkeakoulussa toteutetussa tutkimuksessa (Rantanen 2014) tutkittiin opintojen viivästyminen ehkäisemisen keinoja, jotka liittyvät opintojen järjestelyyn ja opetukseen. Tutkimuksen mukaan opintoja viivästyttävät tekijät liittyvät opintojen rakenteeseen ja järjestämiseen,

joustavuuteen ja läsnäolopakkoon, ohjaukseen ja tuensaantiin sekä opetukseen ja opetusmenetelmiin. Opintojen viivästymisen syyt ovat siis varsin moninaisia. Opintojen rakenteeseen ja järjestämiseen liittyvät tutkimuksen mukaan mm. opintojaksojen heikko saatavuus ja vaikea uusiminen, tuntien epätasainen jakautuminen, viikkotuntien vähäisyys, vaikeus uusia tenttejä, opintokokonaisuuksien liian laajuus, vähäinen opintojaksotarjonta sekä opintojaksojen sijoittuminen opintojen loppuvaiheille. Opintojaksojen heikolla saatavuudella viitattiin kursseihin, jotka järjestetään vain kerran vuodessa. Mikäli opiskelija on tällöin esimerkiksi sairaana, hänen täytyy odottaa seuraavaan vuoden päästä järjestettävään suoritusmahdollisuuteen. Opintojaksojen vaikealla uusimisella viitattiin vaikeuteen suorittaa opintoja uusien saapumisryhmien kanssa. Tuntien epätasainen jakautuminen liittyi aikaan. Tunnit kasautuvat samoille päiville, viikoille ja kuukausille, eivätkä näin ollen jakautuneet tasaisesti pitkin lukuvuotta. Toisaalta opiskelijat kokivat myös vähäisen viikkotuntimäärän hidastavan opintoja, sillä heidän mielestään tunteja voisi olla tiiviimminkin. Liian laajoilla opintokokonaisuuksilla viitattiin taas yksittäisen kurssin opintojen jakautumiseen liian pitkälle ajanjaksolle. Opintojaksojen rakenteeseen ja järjestämiseen liitettiin myös ongelmat lukujärjestyksessä (liian myöhäinen ilmestyminen, muuttuminen, opintojaksojen päällekkäisyys), opintojen ja osaamisen hyväksi lukemisessa, vapaasti valittavien opintojen saatavuudessa, vähäinen verkko-opetuksen suosio opettajakunnassa sekä ongelmat vaihto-opiskelussa, kesäopinnoissa ja työharjoittelussa.

Opintojen rakenteen ja järjestämisen ongelmien lisäksi opiskelun etenemistahtiin vaikuttavat tutkimuksen mukaan myös joustavuuteen ja läsnäolopakkoon liittyvät asiat, joita olivat opintojen ja opettajien joustavuus, erilaiset ja vaihtoehtoiset opintojaksojen suorittamismahdollisuudet, iltapintojen ja etätyöskentelyn mahdollisuus, tenttikäytäntöjen joustavuus sekä joustavuus läsnäolopakon suhteen. Opintojen joustavuuteen vaikutti erityisesti mahdollisuus suorittaa muiden vuosikurssien kursseja. Opintojen etenemistahtiin vaikuttavat ohjaukseen ja tuensaantiin liittyvät seikat olivat opintojen ohjaus ja henkilökohtainen opintosuunnitelma, tiedotus opinnoista ja opintojaksoista, opintojen kuormittavuus ja opinnoissa saatava tuki sekä opinnäytetyö. Lisäksi tutkimuksessa havaittiin opetukseen ja opetusmenetelmiin liittyvien seikkojen vaikuttavan opintojen etenemisvauhtiin. Näitä seikkoja olivat opetuksen laatuun ja ammattitaitoon liittyvät asiat sekä opintojen sisältö ja opetusmenetelmät. Opetuksen laatua ja ammattitaitoisuutta määrittivät itse laadun ja ammattitaitoisuuden lisäksi käytetyt opetusmenetelmät, opettajien keskinäinen kommunikaatio, opettajien kommunikaatio opiskelijoiden kanssa, opettajien poissaolot ja tuntien peruminen sekä opettajien asenne ja motivaatio. Tutkimuksen mukaan opintojen etenemiseen vaikuttavat siis hyvin monenlaiset asiat, jotka ovat kaikki opintojen tarjoajan hallittavissa. Tässä tutkimuksessa ei otettu huomioon opiskeluyksikön ulkopuolisia tekijöitä. Keskeiset toimenpidekohteet ovat tutkimuksen

mukaan opintojen joustavuuden lisääminen ja opiskelijoiden yksilöllisten elämäntilanteiden huomioiminen. (Rantanen 2014).

Samantapaisia tuloksia opintojen viivästymisen aiheuttajista on saatu myös muissa tutkimuksissa. Rajoitetut tenttimahdollisuudet, vaikeus löytää tenttikirjallisuutta, opintopisteiden vaihteleva suhde opintojakson todelliseen työmäärään, irralliset ja pirstaleiset kurssit sekä lyhytjänteisesti annettu informaatio tarjottavista kursseista ovat tutkimusten perusteella syitä, jotka vaikuttavat opintojen hitaaseen etenemiseen. (Mannisenmäki & Valtari, 2005; Merenluoto, 2009a, 91–101; Vesikansa ym., 1998, 35–38). Opintojen viivästyminen saattaa liittyä myös puutteelliseen ohjaukseen. Merenluodon tutkimuksen mukaan nopeimmin valmistuvilla opiskelijoilla oli parhaiten tiedossa, mistä voi hakea ohjausta opinto-ongelmiin. (Merenluoto, 2009a, 129–133.) Opiskelija saattaa kokea jääneensä yksin puutteellisten tietojensa kanssa. Hän on instituutiossa, jota hän ei tunne ja jonka toimintatapoihin hän ei ole vielä sopeutunut. (Merenluoto, 2009a, 100–101). Edellä mainitut opintojen viivästymisen syyt ovat sellaisia, joihin opintojen järjestäjän on mahdollista vaikuttaa omalla toiminnallaan. Hartikaisen tutkimuksen mukaan (2012) opintojen viivästymisen syyt liittyvät kuitenkin vahvasti opiskelijoiden henkilökohtaisiin elämäntilanteisiin, eikä niihin siksi voida yliopistosta käsin vaikuttaa merkittävästi. (Hartikainen 2012).

Yksi opiskelijan henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyvä tekijä on opiskelijan fyysinen ja henkinen terveys. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksen mukaan noin kolmasosa suomalaisista yliopisto-opiskelijoista kokee olevansa jatkuvasti yllirasittunut ja stressaantunut. (Kunttu & Pesonen, 2013, 41–46; 92). Suomalaisen korkeakouluopiskelijan elämää määrittää aiempaa vahvemmin epävarmuus ja huoli toimeentulon riittävydestä. Nämä johtuvat työn ja opiskelun yhteensovittamisesta ja lisääntyvästä tehokkuuden vaatimuksesta. (Korhonen 2012, 308). Ei siis ole ihme, että huoli tulevaisuudesta ja omien voimien riittämättömyydestä sekä muut psyykkiset oireet ovat lisääntyneet opiskelijoiden keskuudessa. (Kunttu & Pesonen 2013, 46, 92). Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksen mukaan joka kymmenes opiskelija on selvästi kohonneessa uupumusriskissä. (Kunttu & Pesonen 2013, 79; 96). Yllä mainittu tehokkuuden vaatimus ja työn sekä opiskelun yhteen sovittaminen uuvuttavat opiskelijoita. Ahrion ja Vallon tutkimuksen (2007) mukaan opiskelijan saamat etuudet yhdessä opintolainan kanssa riittävät kattamaan vain osan opiskelijan elämiskuluista ja tämän vuoksi neljä viidestä tutkimukseen osallistuneesta suomalaisesta opiskelijasta kertoo opintojen ohella työskentelynsä syyksi kulujen kattamisen. (Ahrion & Vallo 2007). Opiskelijan on siis välttämätöntä tehdä työtä opintojen ohella, vaikka se aiheuttaakin uupumisriskin.

Opiskelijoiden työssä käyminen on Suomessa varsin yleistä, sillä tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan 58 % eli noin kaksi kolmasosaa opiskelijoista kävi töissä opintojen ohella vuonna 2013.

Työssä käyminen on sitä yleisempää mitä vanhemmasta opiskelijasta on kyse. (SVT 2015). Jyväskylän ja Tampereen yliopistoissa toteutetun Campus Conexus – hankkeen Korkeakoulutus ja syrjäytyminen-osaprojektin aikana teetetyin opinnoissaan hitaasti eteneville suunnatun kyselyn mukaan noin neljännes opiskelijoista (26 %) ilmoitti käyvänsä töissä sivutoimisesti opiskelun ohella. 15 % kyselyyn vastanneista kertoi käyvänsä töissä ja opiskelevansa sivutoimisesti. Hieman alle kymmenesosa opiskelijoista ilmoitti käyvänsä päätoimisesti töissä. Noin puolet työssäkävivistä ilmoitti tekevänsä oman alan työtä. (Siekkinen & Rautopuro 2012, 18). Vaikuttaisi siltä, että työssäkäynnin ja opintojen yhdistäminen on yksi selkeistä opintoaikojen viivästyttäjäistä, koska työssäkäynti vie aikaa opinnoilta. Opintojen ohessa työskentelyä ei voida pitää yksiselitteisesti niin yhteiskunnan tai kansantalouden kuin opiskelijan itsensä kannalta hyvänä tai huonona asiana. Esimerkiksi kaupan ala on osittain jopa riippuvainen opiskelijoiden tarjoamasta työvoimasta. Opiskelijoiden työvoiman saamisen estymisestä seuraisi kaupan alalle hankaluuksia. Lisäksi opiskeluaikainen työskentely voi tukea opiskelijan omaa ammatillista kehittymistä ja oppisisältöjä. Toisaalta taas opiskelijat ovat osaltaan viemässä työttömiltä työpaikkoja. Ihanteellisessa tilanteessa työntekijöiden rekrytointi kohdistuisi heihin, jotka ovat kokoaikaisesti työpaikkojen käytettävissä. Tällöin opiskelijat voisivat keskittyä päätoimisesti opiskeluun ja valmistuisivat nopeammin päätoimisiksi työntekijöiksi, mikä vaatisi luonnollisesti päätoimisen opiskelun tukemista. Tämä olisi kansantaloudellisesti tavoitteellisinta. (OPM 2010, 42).

On kuitenkin huomioitava, että työkokemus on yhteydessä valmistumisen jälkeiseen työllistymiseen. Opintopaikan saamista edeltävä ja opiskelujen aikainen työssäkäynti pidentää valmistumista keskimäärin kahdeksalla kuukaudella, mutta nopeuttaa työllistymistä valmistumisen jälkeen. Täten mahdollisimman nuorena valmistuminen ei välttämättä ole sama asia kuin mahdollisimman tuottava työura. (Kivinen & Nurmi 2011). Lisäksi on myös viitteitä siitä, että työelämä voi myös nopeuttaa valmistumista. Merenluodon tutkimuksen (2009a) mukaan nopeimmin valmistuvat opiskelijat mainitsivat yhdeksi syyksi nopeaan valmistumiseen halun päästä työelämään. Työelämän nähtiin vakauttavan elämää ja tuovan siihen turvallisuutta. Tämän vuoksi opiskelijat pyrkivät valmistumaan nopeasti. He eivät kuitenkaan työskennelleet opintojen ohella, vaan ainoastaan lukukausien ulkopuolisena aikana. (Merenluoto, 2009a, 147–165.) Tutkimuksessa kuitenkin ilmeni myös, ettei opintojen ohellakaan työskentely välttämättä viivästyttä opiskelijan valmistumista. Työskentely ja tehokas opiskelu eivät välttämättä sulje toisiaan pois. (Merenluoto, 2009a; ks. myös Mannisenmäki & Valtari, 2005, 156).

Työssäkäynnin merkitystä opiskelujen viivästyttäjänä puoltaa toisaalta myös se, että vanhempien mahdollisuudella tukea opiskelijaa opinnoissaan niin rahallisesti kuin kulttuurisen pääomankin kautta on todettu olevan vaikutusta nopeaan valmistumiseen. (Merenluoto, 2009a, 109–

110, 138–144; ks. myös Merenluoto, 2005.) Hitaimmin valmistuneilla opiskelijoilla vanhempien koulutustaso on alhaisin. Merenluodon mukaan osa tällaisten opiskelijoiden ajasta kuluu erilaisten kulttuuriaktiiviteettien parissa, joilla saatetaan pyrkiä korvaamaan yliopistokulttuuria, jota ei omilta vanhemmilta ole saatu. (Merenluoto, 2009b, 173–187; ks. myös Merenluoto, 2005.) Tästä johtuen Merenluodon mukaan tasa-arvokysymykset nousevat keskeiseen asemaan opintojen tehostamisesta keskustellessa. (Merenluoto 2011, 11). Suomalainen koulutusjärjestelmä ei vaikutakaan yhtä tasa-arvoiselta, kuin maailmalla on annettu ymmärtää. Valmistuakseen nopeasti tavoiteajassa opiskelija saattaa tarvita tuekseen hyvätuloiset vanhemmat, jotka ovat tutustuttaneet hänet yliopistokulttuuriin jo ennen opintojen alkua. Opiskelijoiden toimeentulon ja työssäkäynnin lisäksi opintojen viivästymiseen liittyy myös toinen tasa-arvokysymys. Nimittäin aikuisopiskelijoita ei ole suomalaisissa yliopistoissa eroteltu omaksi ryhmäkseen vaan heidät sulatetaan muiden opiskelijoiden joukkoon. Näin ollen heille ei ole erityisjärjestelyitä ja opiskelu on järjestetty päätoimisia opiskelijoita ajatellen. (Uusitalo & Korhonen 2012, 118).

Suomalasta koulutuspolitiikkaa on arvostellut myös Merenluoto (2011), jonka mukaan suomalainen koulutuspolitiikka tekee mahdolliseksi opintojen viivästymisen ja pidempään jatkuvan opiskelun. Hyvä opintotukijärjestelmä, opintososiaaliset edut ja opiskelijalle maksuton koulutus eivät varsinaisesti edesauta nopeaa valmistumista. Lisäksi työmarkkinoiden epävakaisuus, epävarmuus työllistymisestä ja pätkätöiden todennäköisyys eivät houkuttele opiskelijaa valmistumaan nopeassa tahdissa. ”Opiskelijoiden tulee sopeutua taloudellisen tilanteen epävarmuuteen, etuuksien ja taloudellisen tuen ulkoiseen kontrollointiin, tulevan työnsaannin epävarmuuteen ja kyvyttömyyteen vaikuttaa yliopiston toimintatapoihin, sääntöihin ja normeihin. Heidän tulee sovittaa elämänsä ja opiskelunsa kaikille samanlaisen tutkintorakenteen suorittamiseen, sopi se rakenne heille tai ei. Samaan aikaan keskustelussa näyttää vallitsevan illuusio, jonka mukaan yksilön menestys ja epäonnistuminen johtuvat vain ja ainoastaan yksilön omista ominaisuuksista eikä hänen perhetaustallaan, elämänhistoriallaan tai resursseillaan ole merkitystä.” (Merenluoto 2011). Tämänhetkinen opiskelujärjestelmä on siis luotu tietynlaiselle opiskelijalle, eräänlaiselle ihanteelle. Muunlaisten opiskelijoiden on mahdollista tämän ihanteen mukaan tehtyyn tutkintojärjestelmään, jotta saavat tutkintonsa valmiiksi. Opintojen viivästyminen määritellään tämän luodun ihanteen tarpeista käsin, eikä siinä oteta huomioon yksilöiden erilaisia elämäntilanteita, joissa he opintojaan suorittavat.

Opintojen viivästymisen tutkimiseen liittyy myös eräänlaisia määrittelyongelmia. Kun opiskelijan kokema mielekkyys hiipuu opinnoista, näkyy se usein aikaansaamattomuutena ja opintojen viivästymisenä. Opiskelija saattaa tällöin selittää opintojensa viivästyneen työssäkäynnin tai muiden opintojen vuoksi, joiden hän kokee olevan syyppää aikapulaan. Tämä johtuu siitä, että

ajanhallinta voidaan kokea asiaksi, johon on vaikea itse vaikuttaa riittävästi. On siis helpompaa sanoa viivästymisen johtuvan asioista, joihin on helpompi vaikuttaa. (Korhonen 2005; 2007). Saattaa siis olla, ettei tutkimuksissa saatu tietoa täysin luotettavaa, koska opiskelija on saattanut määrittellä viivästymisensä johtuvan eri syistä kuin se todellisuudessa johtuu. Toinen opintojen viivästymisen tutkimukseen liittyvä määrittelyongelma koskee suomalaisten opintojen viivästymisen vertailua kansainvälisesti. Suomalaiset korkeakouluopiskelijat ovat keskimäärin vanhempia kuin muualla, sillä he aloittavat opintonsa keskimääräistä vanhempana. Tämän vuoksi myös heidän työelämään siirtyminen tapahtuu yhteiskunnallisesti katsoen liian myöhään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 10–27, ks. myös OECD 2009; Vanttaja 2012, 291). Opinnot vaikuttavat siis kansainvälisesti katsottuna viivästyvän Suomessa kaikilla opiskelijoilla, koska keskimääräinen valmistumisikä on niin korkea.

Suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden iäkkyyys johtuu korkeasta opintojen aloitusiästä, joka taas juontaa juurensa aloituspaikkojen liian pienestä määrästä. Opiskelupaikkaa joudutaan jonottamaan. Lisäksi suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden iäkkyyttä nostaa myös suuri aikuisopiskelijoiden osuus ja miesten yleinen asevelvollisuus. Opiskelijat siirtyvät kuitenkin valmistumisen jälkeen työelämään melko pian verrattuna muihin maihin. Suomalainen opiskelija työllistyy oman alan tehtäviin keskimäärin reilussa vuodessa, kun taas maissa, joissa maisteriksi valmistutaan nuorempana, oman alan työpaikan saamiseen menee keskimäärin kolmesta kymmeneen vuotta. (Kivinen & Nurmi 2002; Kivinen & Nurmi 2011). Vaikka suomalaiset opiskelijat siis vaikuttavat viivästyvän opinnoissaan työelämään siirtymisen kannalta, he kuitenkin työllistyvät nopeammin kuin niissä maissa, joissa valmistutaan nuorempana. Tästä huolimatta valmistumisiän alenemisen ja yliopisto-opintojen ajallisen keston lyhenemisen uskotaan pidentävän yksilön työelämässä viettämää aikaa. Tämän nähdään turvaavan Suomen pärjäämistä väestön ikärakenteen muutoksessa. (Kivinen & Nurmi 2002, 367–382; Mannisenmäki & Valtari 2005, 15; ks. myös Vanttaja 2012, 291). Suomalainen kiinnostus opintoaikojen pituuden tutkimiseen juontanee juurensa juuri tästä väestön ikääntymisen luomasta tarpeesta. Suomessa tarvitaan tulevina vuosina yhä nopeammin valmistuvaa työvoimaa, jotta väestörakenteen muutoksen aiheuttama vaje pystytään pitämään kurissa.

2.3 Miten opintojen viivästymistä voidaan ehkäistä?

Opintojen viivästymisen lisäksi Suomessa on tutkittu myös keinoja opintojen edistämiseen ja sitä kautta viivästymisen ehkäisyyn. Opintojen etenemistä voidaan edistää lisäämällä opiskelijoiden hyvinvointia, motivaatiota ja sitoutumista. Nämä lisääntyvät, kun kiinnitetään erityistä huomiota

laadukkaaseen opetukseen ja ohjaukseen sekä niiden määrään. Lisäksi huomiota tulee kiinnittää erilaisissa elämäntilanteissa olevien opiskelijoiden opintojen mahdollistamiseen. Tämä johtaa opiskelijoiden hyvinvoinnin lisääntymiseen ja opintojen sujuvampaan etenemiseen. (Siekkinen & Rautopuro 2012, 33). Korhosen (2012) mukaan opintojen viivästymisen ja keskeyttämisen riskeihin voidaan vaikuttaa sekä korjaavilla että ennaltaehkäisevillä keinoilla. Hänen mielestään ennaltaehkäiseviin keinoihin pitäisi kiinnittää entistä enemmän huomiota jo tapahtuneiden viivästymisten tai keskeyttämisten sijaan. Oppimisyhteisöjen, toimintakulttuurin ja ohjauksen kehittämistä pitäisi lisätä. Korhosen mukaan oppimisyhteisöjen huolellisella suunnittelulla ja hyvällä johtamisella voidaan oppimisidentiteetin vahvistamisen kautta parantaa opiskelijoiden kiinnittymistä ja osallisuuden kokemuksia opetuksessa ja oppimisyhteisöissä. (Korhonen 2012, 310–315). Nämä opintoihin kiinnittymiset puolestaan edistävät opinnoissa etenemistä ja toisaalta ehkäisevät opinnoissa viivästymistä.

Edellä mainittujen keinojen lisäksi oppilaitokset voisivat tukea opiskelijoita suunnittelussa. Nopeasti valmistuville on tyypillistä tehdä pitkän tähtäimen suunnitelmia opinnoissaan. (Merenluoto, 2009a, 152–154.) On mielenkiintoista, että nopeasta valmistumisesta huolimatta nopeasti valmistuneet eivät kokeneet jääneensä mistään paitsi. Hyvällä suunnittelukyvyllä myös opintojen aikainen muu elämä on mahdollista järjestää niin, että aikataulussa valmistuminen onnistuu. Heillä oli perhe, harrastuksia ja vaihto-opiskeluvuosia siinä missä muillakin opiskelijoilla. Olennaista vaikutti olevan se, että opiskelija tuntee itsensä. Tällöin opintojen aikaiset valinnat eivät kuljettaneet opintoja epäedullisiin suuntiin, vaikka valinnat saattoivatkin hieman hidastaa opintoja. (Merenluoto, 2009a, 149–159; ks. myös Aittola, 1992; Mero, 2005, 5.) Oppilaitosten on siis mahdollista omalla toiminnallaan lyhentää opiskelijoiden omien elämäntilanteiden aiheuttamia viivästyksiä. Opiskelijoiden itsetuntemuksen ja suunnittelukyvyn tukeminen saattaisi johtaa opintojen sujuvampaan kulkuun.

Kuten aiemmin todettiin, Suomessa on paljon aikuisopiskelijoita. Uusitalon ja Korhosen tutkimuksen mukaan aikuisopiskelijoille on tyypillistä hyvin omatoiminen opiskelutyyli, jossa he suorittavat opintoja mieluiten itsenäisesti. Heillä ei välttämättä muodostu samanlaisia kontakteja kanssapuolustajiin kuin nuoremmilla lukiosta tulleilla yliopisto-opiskelijoilla, eivätkä he välttämättä tavoittelekaan sellaisia. Aikuisopiskelijat tasapainottelevat nuorille suunnatussa opiskeluympäristössä tavoitellen elinikäisen oppimisen ihannetta. Aikuisten elämässä on enemmän opintojen kulkua vaikeuttavia asioita kuin nuorten opiskelijoiden elämässä. Työssäkäynti, opintopolkuun liittyvät vaihdokset ja tapahtumat, perheellistyminen, motivaation puute ja heikko yliopistoon kiinnittyminen ovat tutkimuksen perusteella asioita, jotka vaikuttavat oleellisesti opintojen viivästymiseen korkeakouluissa joko opiskelijan henkilökohtaisen valinnan tai pakon

vuoksi. Aikuisopiskelijat eivät kuitenkaan tutkimuksen perusteella itse vaikuta pitävän opintojen verkkaista etenemistä ongelmallisena. Hidas valmistuminen vaikuttaisi siis olevan ongelma enemmän yhteiskunnan ja koulutuksen tarjoajien silmissä kuin yksilöiden silmissä. Tutkimuksen valossa aikuisopiskelijoille toivotaan entistä enemmän joustavia suoritustapoja sekä henkilökohtaista ohjausta opintoihin liittyvissä asioissa. Opiskelijoihin tulisi myös suhtautua aikuisina ihmisinä, joille voitaisiin tarjota esimerkiksi vertaistukiryhmiä. (Uusitalo & Korhonen 2012, 130 -132).

Vaikuttaisi siis siltä, että aikuisopiskelijoiden ja ”riviopiskelijoiden” tukeminen edellyttävät hyvin samanlaisia keinoja heidän elämäntilanteidensa erilaisuudesta riippumatta. Molemmat kaipaavat ohjausta ja tukea sekä itsensä tuntemisessa että opintojen suunnittelussa. Myös Tampereen yliopistossa toteutetun kyselyn (Ahrio & Vallo 2007) mukaan tarpeet ovat samansuuntaisia. Sen mukaan opintojen edistymistä voitaisiin edesauttaa tarjoamalla kursseja useammin ja tiheämmin, joustamalla suoritustavoissa sekä antamalla henkilökohtaista tukea ja ohjausta. (Ahrio & Vallo 2007, 38–39). Vaikka opintojen viivästymisen syyt vaikuttavat aiemmin mainittujen tutkimusten mukaan liittyvän ennen kaikkea opiskelijoiden henkilökohtaisiin elämäntilanteisiin, näyttää siltä, että opintojen järjestäjällä on kuitenkin paljon erilaisia keinoja, joilla voidaan edistää opintojen joutuisaa kulkua opiskelijan elämäntilanteen korjautumisen jälkeen.

2.4 Nykyisen korkeakoulutusjärjestelmän ongelmakohtia

Aiemmin kerrotun pohjalta voinee todeta, että suomalaisella korkeakoulutusjärjestelmällä on edessään muutoksia. Yksi tärkeimmistä muutoksen perusteista on opiskelijoiden heikko toimeen tuleminen ja sitä seuraava opiskeluaikainen työnteko. Valtiolta saatu taloudellinen tuki ei kata opiskelijan elämismenoja (Mannisenmäki & Valtari, 2005). Monet opiskelijat joutuvat paikkaamaan toimeentuloaan työskentelyllä, mikäli heidän vanhempansa eivät kykene rahoittamaan elämistä opintojen aikana. Merenluodon mukaan suomalainen korkeakoulutusjärjestelmä ei ole ennallaan, mikäli opiskelijan ei ole mahdollista opiskella tavoiteajassa ilman vanhempien rahallista sekä kulttuurillista tukea. Hän toteaa: ”Mikäli tehostuneet opinnot alkavat vaatia kotoa perittyä korkeakoulukulttuurin tuntemusta ja vanhempien merkittävää taloudellista tukea elinkustannusten kattamiseksi, on koulutuksellisen tasa-arvon tavoitteen toteutuminen yhä hankalampaa.” (Merenluoto 2011, 12). Maamme on siis ajautunut tilanteeseen, jossa koulutusjärjestelmämme ei ole enää yhtä tasa-arvoinen kuin mihin on vuosikymmenien työllä pyritty.

Koulutuksen tasa-arvoisuuden lisäksi Suomessa on viimeisten vuosikymmenten aikana pyritty myös lisääntyvässä määrin kansainvälisyyteen opinnoissa. Jotta kansainvälisyyden idea voisi toteutua, tulisi jokaisella opiskelijalla olla mahdollisuus osallistua opiskelijavaihtoon jossakin

toisessa maassa. Merenluodon mukaan vaihto-opinnot näyttävät viivästyttävän valmistumista jonkin verran. Nopeiden valmistujien joukossa on myös vaihdossa käyneitä opiskelijoita, mutta heitä ei ole paljon. (Merenluoto, 2009a, 149). On mahdollista, että joudumme tulevaisuudessa valitsemaan tehokkuuden ja kansainvälisyyden välillä. Vaihtoehtoisesti on kehitettävä järjestelmä, jossa vaihto-opintojaksot eivät viivästyä valmistumista, vaan ne sisällytetään tutkintoaikaan. (Merenluoto 2011, 13). Suomella on siis edessään joko luopuminen jommastakummasta koulutuksen kehitykseen liittyvästä päämäärästä tai uuden toimivamman järjestelmän kehittäminen. Jotta osattaisiin valita oikea kehityssuunta, on tärkeää tutkia koulutuksellisen tasa-arvon heikkenemiseen johtaneita syitä. Muun muassa näitä syitä selvitetään, kun tutkitaan opintojen viivästymistä.

Koulutukselliseen tasa-arvoon liittyy myös mahdollisuus kehittää itseään opintojen aikana. Yksi itsensä kehittämisen muoto voi olla harrastustoiminta. Syrjäläisen ym. tutkimuksen (2006) mukaan opettajaksi opiskelevat, erityisesti luokanopettajat ja varhaiskasvattajat, suosivat nopeaa valmistumista. Tutkimuksen mukaan opettajaksi opiskelevat kokevat tarvetta kansalaisvaikuttamiseen mm. opiskelijajärjestötoiminnan kautta, mutta nopea valmistuminen menee yleensä vaikuttamisen edelle siitäkin huolimatta, että opiskelijat kokevat opiskelijajärjestötoiminnasta olevan hyötyä tulevassa ammatissa ja siihen kasvamisessa. (Syrjäläinen ym. 2006, 8; 279). Tutkimuksen mukaan opiskelijoilla ei ole siis mahdollisuutta itseä kehittävään ja jopa ammatillista identiteettiä kehittävään harrastustoimintaan, koska heidän odotetaan valmistuvan nopeasti. Voidaan kysyä, onko kenenkään osapuolen, opiskelijan, valtion tai opetuksen järjestäjän, kannalta järkevää tavoitella nopeaa valmistumista tulevien työntekijöiden ja kansantalouden tukipilareiden henkisen hyvinvoinnin, kattavan ammattitaidon tai tasa-arvoisuuden menettämisen hinnalla?

3 TUTKIMUSASETELMA

Tutkimus toteutettiin empiirisenä kokonaistutkimuksena eli se pohjautuu koko tutkittavalta ryhmältä kerättyyn aineistoon. Heikkilän (2008, 33) mukaan kokonaistutkimus on hyvä ratkaisu silloin, kun tutkittavien joukko on pieni ja kokonaistutkimus on rahallisesti mahdollista. Tässä tapauksessa tutkittavia oli 188, joten kokonaistutkimus oli selkeä valinta. Kerätty tutkimusaineisto oli primaarista eli juuri tätä tutkimusta varten kerättyä. Tutkimus pyrki sekä kausaalisuuteen että deskriptiivisyyteen, mikä tarkoittaa, että tutkimuksen avulla pyrittiin sekä kuvailemaan ilmiönä opintojen viivästymistä Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä että etsimään selittäviä syitä opintojen viivästymiselle. Tutkimusaineisto kerättiin kasvatustieteiden yksikön tämänhetkisiltä opiskelijoilta, joten kyseessä on poikittaistutkimus, joka kuvaa opintojen viivästymisen tilannetta Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä tällä hetkellä. Tavoitteena oli saada opintojen viivästymisestä sekä intensiivistä muutamaan tutkittavaan yksilöön kohdistuvaa perusteellista ja syvällistä tietoa että ekstensiivistä suuren joukon kattavaa, mutta pintapuolista tietoa. Ekstensiivisellä tiedolla tavoiteltiin yleistettäviä lainalaisuuksia opintojen viivästymisestä ja intensiivisellä tiedolla lainalaisuuksia tukevia yksittäistapauksia, joista mahdollisesti löytyisi syvempää tietoa opintojen viivästymisestä.

Aineistonkeruu toteutettiin monimetodisesti yhdistämällä laadullista haastattelututkimusta ja määrällistä kyselytutkimusta. Monimetodisuus eli triangulaatio valittiin lähestymistavaksi, jotta aiheesta olisi mahdollista saada paitsi kattavaa numerotietoa myös syvällisempää analyysiä opintojen viivästymisen syistä. Eskolan ja Suorannan mukaan (1998, 69–70) monimetodinen lähestymistapa sopii tutkimukseen erityisesti silloin, kun tavoitellaan kattavuutta ja luotettavuutta. Tutkimuksen tavoitteena oli saada kattava kuva opintojen viivästymisestä Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä, jolloin luonnollisesti myös tutkimuksen luotettavuus nousee tärkeäksi tekijäksi. Monimetodisuus tuntui hyvältä valinnalta myös siksi, että tutkimuksella pyrittiin saamaan monenlaista tietoa ilmiöstä. Tutkimuksen tarkoitus ei ollut tyytyä vain numerotietoon vaan tavoitteena oli myös selittää ilmiötä laadullisesti. Tötön mukaan (1999, 284–286) laadullinen ja määrällinen empiirinen tutkimus pyrkivät vastaamaan erilaisiin kysymyksiin. Määrällinen tutkimus on luonteeltaan sellaista, että se hakee vastausta kysymyksiin miten paljon ja miksi. Laadullinen tutkimus taas vastaa kysymyksiin mitä ja miten. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli, paitsi selvittää mistä opintojen viivästyminen johtuu ja kuinka suuri osa opintojen myöhästymisestä

selittyy milläkin tekijällä, myös tutkia mitä opintojen viivästyminen on ja miten opintojen etenemistä voitaisiin edistää. Heikkilän mukaan (2008, 16) laadullinen tutkimus sopii kuvaan myös silloin, kun pyritään toiminnan kehittämiseen. Yhtenä tämän tutkimuksen tavoitteista oli nimenomaisesti kehittää käytänteitä, joilla opinnoissaan viivästyneitä voitaisiin tukea. Tutkimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi oli siis järkevää lähestyä tutkimusaihetta monimetodisesti.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa pyrittiin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miksi opiskelija ei ole valmistunut?
2. Aikooko hän valmistua?
3. Mitä tukitoimia hän toivoisi yksiköltä, jotta valmistuminen helpottuisi?
4. Millainen on tyypillisen opinnoissaan viivästyvän kasvatustieteilijän opintopolku?

Ensimmäisellä kysymyksellä pyrittiin selvittämään syitä opintojen viivästyminen Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä. Sillä selvitettiin niitä tekijöitä, jotka ovat olleet vaikuttamassa opiskelijan hitaaseen valmistumiseen. Toisella kysymyksellä selvitettiin opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmia kasvatustieteenopintojen suhteen. Yksikön on turha kantaa huolta sellaisten opiskelijoiden valmistumattomuudesta, jotka ovat esimerkiksi vaihtaneet alaa eivätkä niin ollen välttämättä edes aio suorittaa opintojaan loppuun kasvatustieteen yksikössä. Kolmas kysymys liittyi niiden opiskelijoiden tukemiseen, jotka aikovat valmistua kasvatustieteen yksiköstä. Sillä haettiin tietoa siitä, millä opintojen osa-alueella opiskelijat tarvitsisivat tukea ja mitä muita keinoja yksiköllä olisi tukea opiskelijoiden valmistumista jatkossa. Viimeinen tutkimuskysymys pureutuu syvemmälle opinnoissaan viivästyvän kasvatustieteilijän elämäntarinaa ja selvittää niitä elämäntapahtumia tai – tavoitteita, jotka ovat yhteydessä opintojen viivästyminen kasvatustieteiden yksikössä Tampereen yliopistossa.

Tutkimuksen alkuvaiheessa opintojen viivästyminen taustalla ajateltiin olevan kolmenlaisia syitä. Ensimmäisen ryhmän muodostivat opiskelijaan itseensä liittyvät syyt, joita ajateltiin olevan esimerkiksi perheenlisäys tai muu muuttunut elämäntilanne sekä mielenterveyteen liittyvät tekijät. Toiseen ryhmään kuuluivat koulutusorganisaatioon liittyvät tekijät, kuten vähäinen kurssitarjonta tai hankaluus päästä kursseille. Kolmantena ryhmänä olivat koulutuspoliittiset ja yhteiskunnalliset tekijät. Näihin liittyvä ongelma-kohta uskottiin olevan esimerkiksi opiskelijoiden työssäkäynti, joka liittyy olennaisesti opiskelijoiden toimeentuloon opintojen aikana. Monet opiskelijat rahoittavat

opintojaan käymällä töissä opintojen ohessa. Tämä uskottiin hidastavan varmastikin ainakin osan opintoja.

3.2 Aineisto

Tutkimusaineiston kerääminen aloitettiin määrällisellä kyselylomakkeella, joka lähetettiin postitse koko tutkittavien joukolle. Postikysely valittiin, koska kaikkien toimivaa sähköpostiosoitetta ei ollut mahdollista saada. Vallin mukaan (2001, 101) kyselylomake sopii hyvin menetelmäksi silloin, kun tutkimus pyrkii luotettavaan tuloksiin, jotka ovat yleistettävissä. Kyselylomakkeen kysymykset esitetään jokaiselle tutkittavalla tismalleen samassa muodossa, joten luotettavuusvirheitä ei synny ainakaan erilaisesta kysymyksen asettelusta. Lisäksi kyselylomakkeella suoritettavassa tutkimuksessa tutkija ei vaikuta läsnäolollaan vastauksiin.

Kyselylomake sisälsi sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Tällä tavoin pyrittiin sekä saamaan tilastoitavaa numerotietoa opintojen viivästyisestä että toisaalta selvittämään opintojen viivästyksen syitä laajemmin, kuin lomaketta tehdessä oli tiedossa. Opintojen viivästyksen taustalla saattaa olla myös syitä, joita ei aiemmissa tutkimuksissa ole tullut esiin tai syitä, jotka ovat tyypillisiä nimenomaisesti vain Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikölle. Tämän vuoksi lomakkeeseen liitettiin myös avoimia kysymyksiä, joihin vastaamalla tutkittavat olisivat kykeneviä tuomaan näitä ennalta arvaamattomia syitä esiin. Strukturoiduilla kysymyksillä taas pyrittiin perinteisiin määrällisen tutkimuksen tavoitteisiin. Vilkan mukaan (2014, 26) määrällinen tutkimus pyrkii mm. selittämään, kuvailemaan ja kartoittamaan ilmiötä, joka on tutkimuksen kohteena. Tavoitteena tutkimuksessa on löytää aineistosta lainalaisuuksia, jotka toimivat koko perusjoukossa. Kyselylomakkeen strukturoiduilla kysymyksillä pyrittiin selittämään ja kuvailemaan opintojen viivästyistä Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä kattavasti numeraalisin keinoin.

Lomakkeen suunnittelussa käytettiin apuna Oulun yliopiston ohjaus- ja työelämäpalveluiden teettämässä selvityksessä käytettyä lomaketta. Selvitys on osa Valtti – Valmis tutkinto työelämävalttina – projektia, jonka tarkoituksena on tukea opintojen etenemistä korkeakouluissa, auttaa korkeakouluopiskelijoita työelämään siirtymisessä sekä ehkäistä heidän syrjäytymistään vertaisryhmämallien avulla. Selvityksessä tutkittiin korkeakouluopiskelijoiden opintojen viivästyistä ja etsittiin syitä siihen. (Liimatainen ym. 2010). Koska tutkimusten intressi on hyvin samanlainen, koettiin valmiin lomakkeen hyödyntäminen sopivaksi vaihtoehdoksi. Lomakkeeseen lisättiin kuitenkin myös muita kysymyksiä, jotka oli räätälöity erityisesti sopimaan Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä opiskelevan henkilön opintojen viivästyksen tutkimiseen.

Kyselylomakkeen mukana lähetettiin saatekirjeessä tutkittaville pyyntö, jossa heitä pyydettiin vapaaehtoisesti kirjoittamaan ”opinnollinen elämäkertansa” tutkimuksen tarkoituksiin. Kirjoitelma sai olla minkä pituinen tahansa ja siinä tuli käsitellä sellaisia teemoja, jotka tutkittavan omasta mielestä ovat vaikuttaneet oleellisesti hänen opintojensa kulkuun elämänsä aikana. Tavoitteena oli saada laajempaa laadullista tietoa opintojen viivästymisen syistä sekä hahmottaa tyypillisiä opintojen viivästymiseen liittyviä opintopolun vaiheita Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä. Kyselylomakkeen mukana lähetettiin sekä kyselylomaketta että kirjoitelmaa varten omat erilliset palautuskuoret, joiden postimaksu oli maksettu etukäteen. Tällä tavoin pyrittiin helpottamaan tutkimukseen osallistumista ja toisaalta vähentämään tutkimuksesta koituvaa haittaa tutkittaville. Postissa lähetetty kyselylomake ja kirjoituspyyntö eivät kuitenkaan tuottaneet riittävästi aineistoa tutkimukseen, joten tutkimuksen kohderyhmää päätettiin laajentaa.

Kohderyhmää laajennettaessa tutkimuslomake päätettiin muuttaa sähköiseksi, jotta kynnyksen tutkimukseen vastaamiseen olisi pienempi ja siitä koituisi tutkittavalle vähemmän vaivaa. Tällä tavoin pyrittiin välttämään postikyselyn kanssa tulleet ongelmat ja saamaan suurempi vastausprosentti, sillä toisin kuin postikyselyyn osallistuneiden opiskelijoiden, näiden opiskelijoiden toimivat sähköpostiosoitteet oli saatavilla. Tutkittaville lähetettiin sähköpostitse linkki e-lomakkeeseen, joka sisälsi tismalleen samat kysymykset kuin postitse lähetetty kyselylomake. Lomakkeen lopussa tutkittavalle tarjottiin mahdollisuutta osallistua halutessaan haastatteluun, jolla pyrittäisiin saamaan syvällisempää tietoa opintojen viivästymisestä. Kirjoitelmien kautta kerättävä laadullinen aineisto vaihdettiin siis haastatteluksi. Tämä johtui siitä, että ne muutamat kirjoitelmat, jotka olivat tulleet postissa siihen mennessä, eivät vastanneet tutkimuskysymyksiin kovinkaan hyvin. Haastattelun tavoitteena oli siis saada vastauksia siihen, mihin kirjoitelmat eivät vastanneet kattavasti.

Haastatteluun ilmoittautui 11 halukasta, joista kymmenen haastateltiin. Haastattelu oli avoin eli siinä ei ollut valmiita haastattelukysymyksiä. Tuomen ja Sarajärven mukaan (2002, 78) avoimessa haastattelussa on luvallista tutkijana ohjata keskustelua oikeaan aiheeseen, mutta tutkittavan on annettava kertoa aiheesta vapaasti. Tällöin tutkimuksen teoria tai viitekehys ei määrää haastattelun suuntaa, mutta kiinnittää haastattelun tutkittavaan ilmiöön. Tutkittavat kertoivat opintojensa viivästymiseen vaikuttaneista syistä keskustelun omaisessa tilanteessa, jonka kulkua he ohjasivat pääosin itse. Tarvittaessa tutkija saattoi ohjata pienellä apukysymyksellä keskustelua takaisin aiheeseen, mikäli eksyttiin sivuraiteille. Tavoitteena oli, ettei haastattelija ohjaa kysymyksen asettelullaan vastaamista, kuten strukturoidussa haastattelussa saattaisi käydä. Avoimessa keskustelussa tutkittava saa itse pohtia, mitkä asiat ovat todella vaikuttaneet hänen

opintojensa viivästymiseen. Haastattelut tehtiin haastateltavien valitsemissa paikoissa, joita olivat yliopiston kirjaston ryhmätyötilat, tutkijan koti sekä paikallinen kahvila.

3.3 Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikön opiskelijat, jotka olivat opiskelleet vähintään seitsemän vuotta ja heidän opintonsa jatkuivat edelleen. Jotta tutkittavien joukko ei olisi jatkunut hamaan menneisyyteen saakka, rajattiin tutkittavat vielä niin, että heidän opintonsa ovat alkaneet aikaisintaan vuonna 2000. Lisäksi tutkimukseen otettiin mukaan pelkkään maisteriohjelmaan hakeneet opiskelijat, jotka ovat opiskelleet yli neljä vuotta kasvatustieteiden yksikössä. Myös heidän kohdalla tehtiin aikarajaus vuoteen 2000. Myöhemmin tutkimuksen edessä lisättiin kohderyhmään myös 5-6 vuotta opiskelleet kasvatustieteiden yksikön opiskelijat, jotta saataisiin riittävästi vastauksia luotettavaan jakaumien tarkasteluun. Näin ollen tutkimuksen kohderyhmän opiskelijat ovat opiskelleet 4-15 vuotta kasvatustieteiden yksikössä suorittaen joko pelkkää maisterin tutkintoa tai kandidaatin ja maisterin tutkintoa.

Tavallinen opiskeluvuosien määrä kasvatustieteiden yksikössä on viisi lukuvuotta. Tyypillisesti tässä ajassa opiskelija on saanut valmiiksi sekä kasvatustieteiden kandidaatin että maisterin tutkinnon. Virallisesti yliopisto antaa kuitenkin seitsemän vuotta aikaa opintojen suorittamiseen. Tämän jälkeen opiskelijan täytyy anoa opinnoilleen jatkoaikaa, mikäli tutkinto on vielä kesken. Olisi ollut ihanteellista, mikäli tutkimuksen kohderyhmä olisi voitu rajata yli 7 vuotta opiskelleisiin, kuten aluksi oli tarkoitus tehdä. Alkuperäiseltä kohderyhmältä saatiin kuitenkin niin niukasti vastauksia, ettei niiden perusteella olisi voinut tehdä kovinkaan luotettavaa analyysiä.

3.4 Analysointi

Aineisto analysoitiin kahdessa osassa, koska tutkimus toteutettiin kaksiosaisena. Ensimmäinen osa analysoitiin jo ennen seuraavan tutkimusosan toteuttamista, koska ensimmäisestä osasta tehtiin raportti Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikölle ennen lopullisen pro gradu-tutkielman raportin valmistumista. Tästä johtuen analyysi esitellään nytkin kahdessa eri osassa. Aloitetaan kyselylomaketutkimuksen eli ensimmäisen tutkimusosan analyysin esittelyllä.

Kyselylomakkeessa oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä, joten kysymyksiä analysoitiin kahdella tavalla. Strukturoituja kysymyksiä tarkasteltiin SPSS-ohjelman avulla. Kysymyksistä tarkasteltiin lähinnä jakaumia, koska ensimmäisen osan tilaaja (kasvatustieteiden yksikkö) näin toivoi. Tarkasteluun valittiin SPSS-ohjelma, koska kyselylomakkeessa käytetyltä e-

lomake-alustalta oli mahdollista siirtää vastaukset suoraan SPSS-ohjelman havaintomatriisiin. Ohjelma oli lisäksi tutkijalle jo ennestään tuttu, joten sen käyttäminen oli senkin vuoksi luonteva valinta. Lomakkeessa olleita avoimia kysymyksiä analysointiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin tapaan. Jokainen kysymys käsiteltiin erikseen jakaen aluksi tekstiotteita erilaisten otsikoiden alle ja tämän jälkeen tiivistäen otsikoista selkeitä vastausteemoja. Lomakkeessa olleita kysymyksiä analysoitiin kahdella tavalla, jotta aineistosta saisi kattavan käsityksen ja mahdollisimman paljon irti. Kyselylomakkeen tuottamasta aineistosta olisi ollut mielenkiintoista tehdä myös joitakin ristiintaulukointeja ja muita tilastollisia testejä, mutta tätä ei kuitenkaan tehty aineiston pienen koon vuoksi. Tulokset eivät olisi olleet kovinkaan luotettavia.

Lomakkeen avointen kysymysten lisäksi myös haastatteluaineisto analysoitiin sisällön analyysin tapaan. Tehty sisällönanalyysi oli aineistolähtöistä, jotta mahdollinen aiemmissa tutkimuksissa piiloon jäänyt opintojen viivästymiseen liittyvä tieto saisi tuloksissa jalansijaa. Aineisto käsiteltiin yksi tutkimuskysymys kerrallaan siten, että aluksi aineisto jaettiin otsikoiden alle tekstikatkelman aiheen mukaan. Tämän jälkeen otsikoita ja niiden alla olevia tekstikatkelmia yhdisteltiin isommiksi teemoiksi samalla tavalla kuin kyselylomakkeen avointen kysymysten analyysissä. Kun tutkimuskysymykseen eri tavoin vastaavat teemat oli selvitetty, hahmoteltiin niistä tutkimuskysymykseen vastaava ajatuskartta selventämään analyysin tuloksia tutkijalle. Lopuksi ajatuskartalle hahmotetun teemoitetun vastauksen pohjalta muodostettiin kolme tyyppitapausta opintojen viivästymisestä. Nämä ovat keksittyjä tarinoita opintopoluista, jotka pohjasivat haastatteluissa esiin tulleisiin tyyppillisiin opintojen viivästymistarinoihin. Tyyppitapaukset luotiin tuomaan esiin kaikkein tyyppillisimpiä opintojen viivästymisen aiheuttajia Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä.

4 TULOKSET

Tutkimus toteutettiin kahdessa osassa. Osista ensimmäinen tehtiin tilaustyönä Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikölle kyselylomaketutkimuksen muodossa. Sen tulokset esitellään ensimmäiseksi. Tämän jälkeen esitellään tutkijan oman mielenkiinnon mukaan toteutettu jatkotutkimus, jossa syvennyttiin edellisessä nousseisiin teemoihin haastatteluin sekä selvitettiin tyypillisen opinnoissaan viivästyneen kasvatustieteilijän opintopolun piirteitä.

4.1 Kyselylomaketutkimus

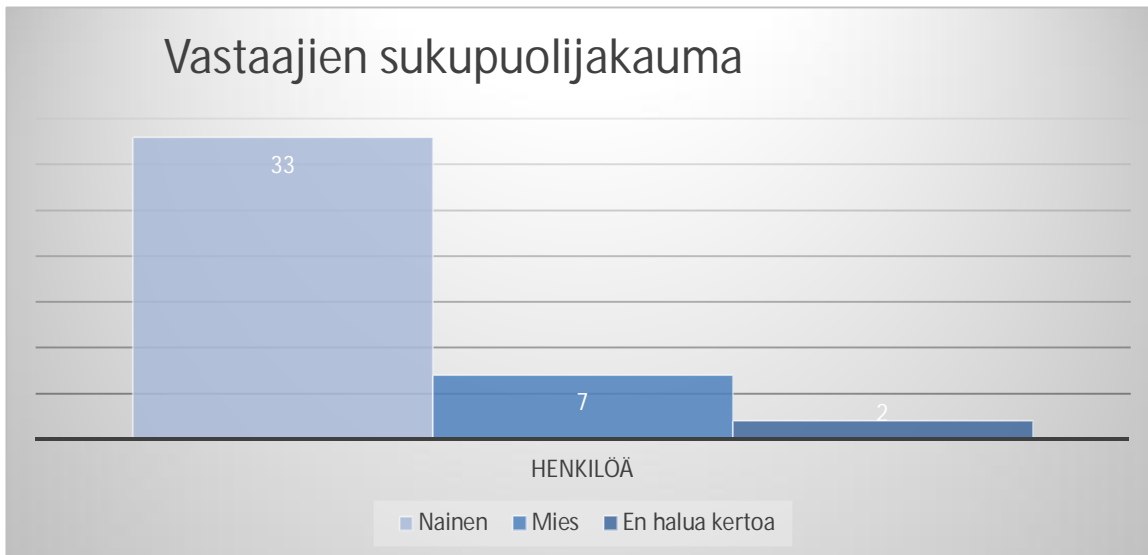
Tässä alaluvussa esitellään kasvatustieteiden yksikölle tilaustyönä tehdyn kyselylomaketutkimuksen tulokset. Lomakkeessa kysyttiin tutkittavien taustatietoja, opintojen viivästyneeseen vaikuttaneita tekijöitä, työssäkäyntiin ja opinnoissa viihtymiseen liittyviä tietoja sekä opinnoissaan viivästyneiden toivomia tukikeinoja.

4.1.1 Taustatiedot

Tutkittavilta selvitettiin taustatietoina sukupuoli, syntymävuosi, opintojen aloitusvuosi, opinto-ohjelma sekä läsnäolo- ja poissaololukuvuosien määrä opintojen aikana. Seuraavissa kappaleissa esittelen aineistoa näiden edellä mainittujen taustatietojen suhteen.

Sukupuoli

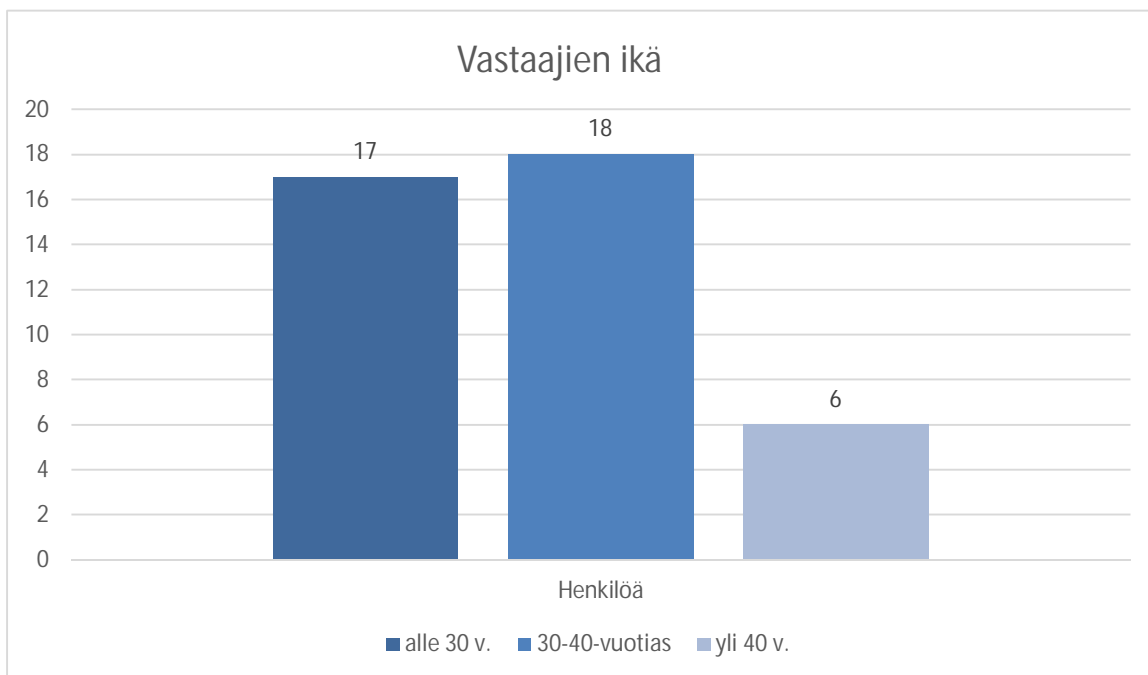
Vastaajien sukupuolijakauma oli hyvin epätasainen, kuten kuvio 1 seuraavalla sivulla osoittaa. Suurin osa vastaajista oli naisia, sillä 42 vastaajasta 33 ilmoitti naisen sukupuolekseen. Miehiä vastaajista oli 7 henkilöä ja 2 ilmoitti, ettei halua kertoa sukupuoltaan. Naisten suuri osuus vastaajissa saattaa selittyä esimerkiksi sillä, että kasvatustieteet on perinteisesti hyvin naisvaltainen opiskeluala. Naiset saattavat myös olla tunnollisempia vastaajia kuin miehet ja vastata siksi kyselyihin miehiä useammin.

Kuvio 1: Vastaajien sukupuolijakauma

Ikä

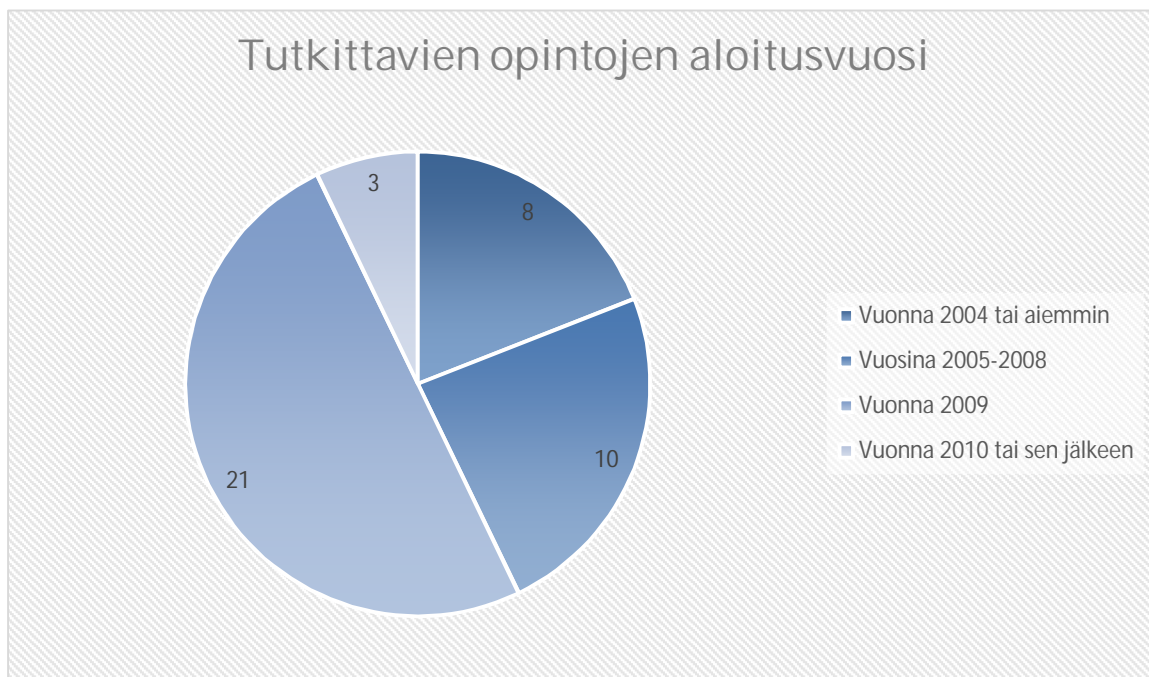
Vastaajien syntymävuodesta luokiteltiin ikämuuttuja, jossa on kolme luokkaa. Ensimmäinen luokka on alle 30-vuotiaat, johon kuului 17 vastaajaa. Toiseen luokkaan eli yli 30-vuotiaisiin kuului 18 vastaajaa. Kolmanteen luokkaan kuului kuusi vastaajaa; he olivat yli 40-vuotiaita. Ikäluokat ovat esiteltynä alapuolella kuviossa 2.

Kuvio 2: Vastaajien ikä

Opintojen aloitusvuosi

Tutkittavat ovat aloittaneet opintonsa vuosina 1997 – 2012. Tasan puolet opinnoissaan viivästyneistä on aloittanut opintonsa vuonna 2009. Tämän jälkeen opintonsa on aloittanut kolme tutkittavaa. Hieman vajaa neljäsosa tutkittavista on aloittanut opintonsa vuosina 2005 – 2008 ja ennen vuotta 2005 opintonsa on aloittanut kahdeksan opiskelijaa. Tämä tarkoittaa, että viidesosa opinnoissaan viivästyneistä on opiskellut yli 11 vuotta. Neljäsosa heistä on opiskellut 7-10 vuotta. Näin ollen lähes puolet tämän tutkimuksen opinnoissaan viivästyneistä opiskelijoista on joutunut hakemaan opinnoilleen lisääaikaa. Opintojen suorittamiseen annetaan seitsemän vuotta aikaa, jonka jälkeen on anottava lisääaikaa, mikäli opinnot ovat edelleen kesken. Puolet tutkimukseen osallistuneista on opiskellut kuusi vuotta ja muutama henkilö on opiskellut viisi vuotta tai vähemmän. Tutkittavien opintojen aloitusvuosia voit tarkastella myös alla olevasta kuviosta 3.

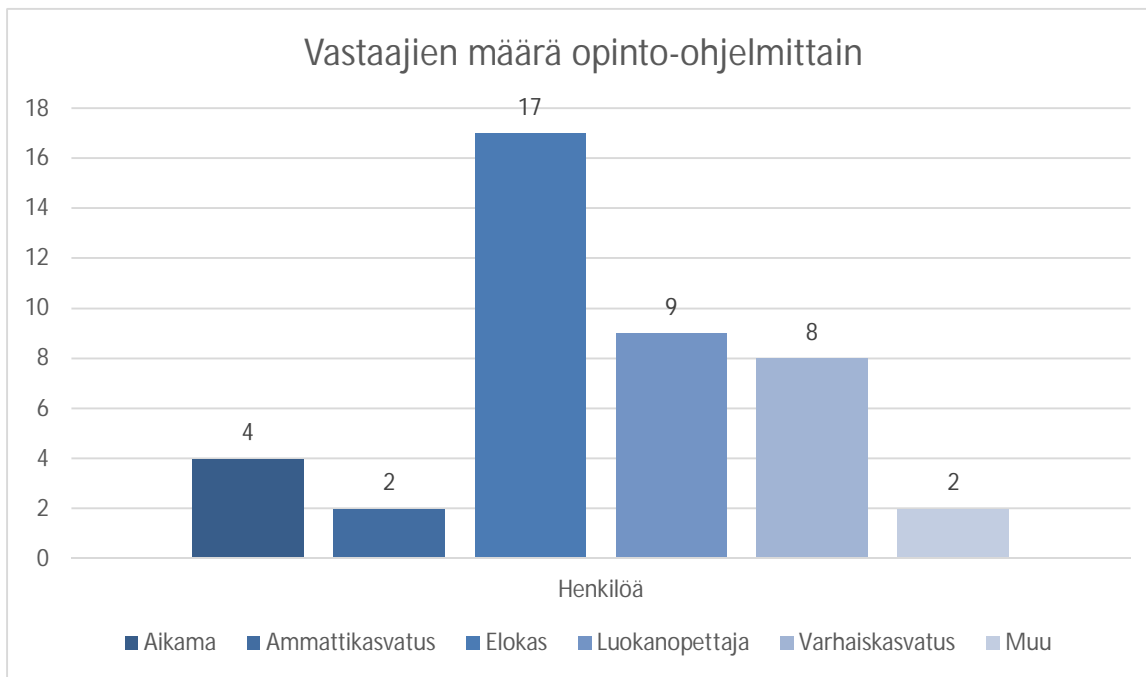

Kuvio 3: Tutkittavien opintojen aloitusvuosi

Opinto-ohjelma

Kasvatustieteiden yksikössä toimii viisi opinto-ohjelmaa: varhaiskasvatuksen koulutusohjelma, luokanopettajan koulutusohjelma, elinikäisen oppimisen koulutusohjelma (elokas), matemaattispainotteinen luokanopettajan koulutusohjelma (AIKAMA) ja ammattikasvatuksen koulutusohjelma. Lisäksi kasvatustieteiden yksikössä on mahdollista opiskella puhetekniikkaa ja vokologiaa sekä yleistä kasvatustiedettä. Tutkimukseen vastanneista opinnoissaan viivästyneistä opiskelijoista neljä opiskeli matemaattispainotteisessa luokanopettajan koulutusohjelmassa.

Ammattikasvatuksen koulutusohjelmassa opiskeli kaksi vastanneista. Suurimpana ryhmänä aineistossa oli edustettuna elinikäisen oppimisen koulutusohjelma, sillä heitä oli vastaajissa 17. Tavallisessa luokanopettajan koulutusohjelmassa opiskeli yhdeksän vastaajaa ja varhaiskasvatusta opiskeli kahdeksan vastaajaa. Kaksi ilmoitti koulutusohjelmakseen vaihtoehdon ”muu”. Tähän vastausvaihtoehtoon sisältyivät mm. yleinen kasvatustiede sekä puhetekniikka ja vokologia. Vastaajien jakautumista opinto-ohjelmittain on kuvattu alla olevassa kuviossa 4.

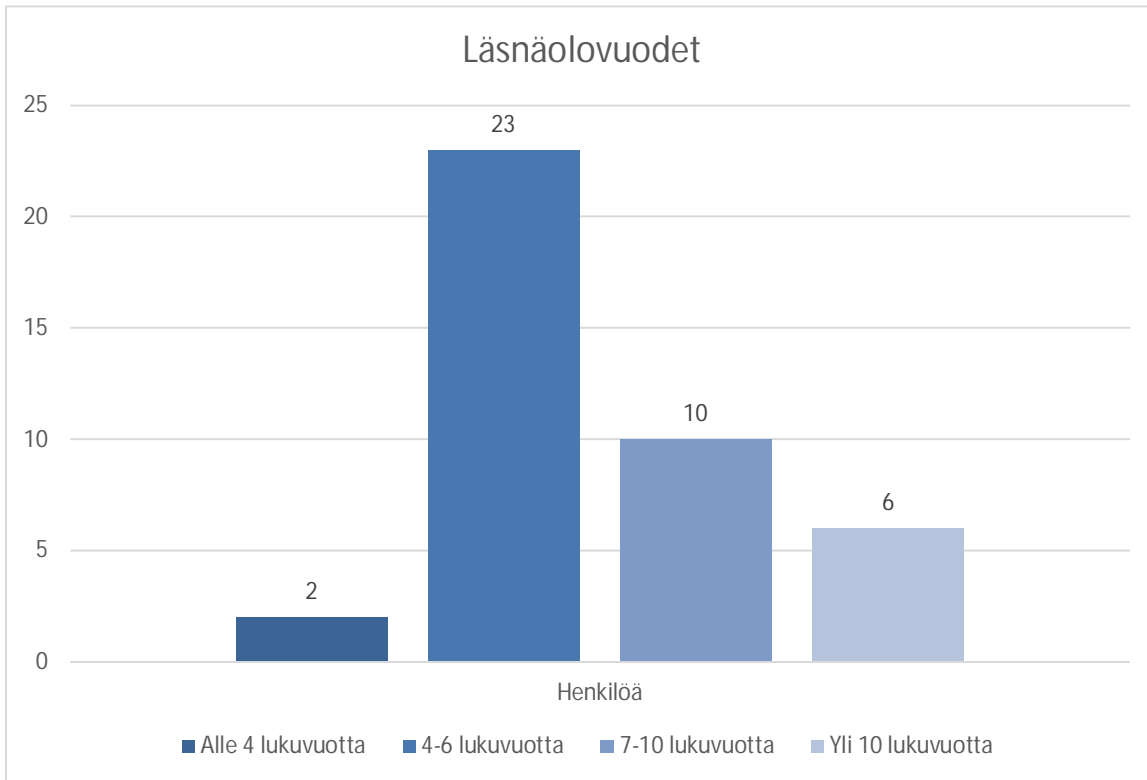
Kuvio 4: Vastaajien määrä opinto-ohjelmittain

Läsnäolo- ja poissaolovuodet

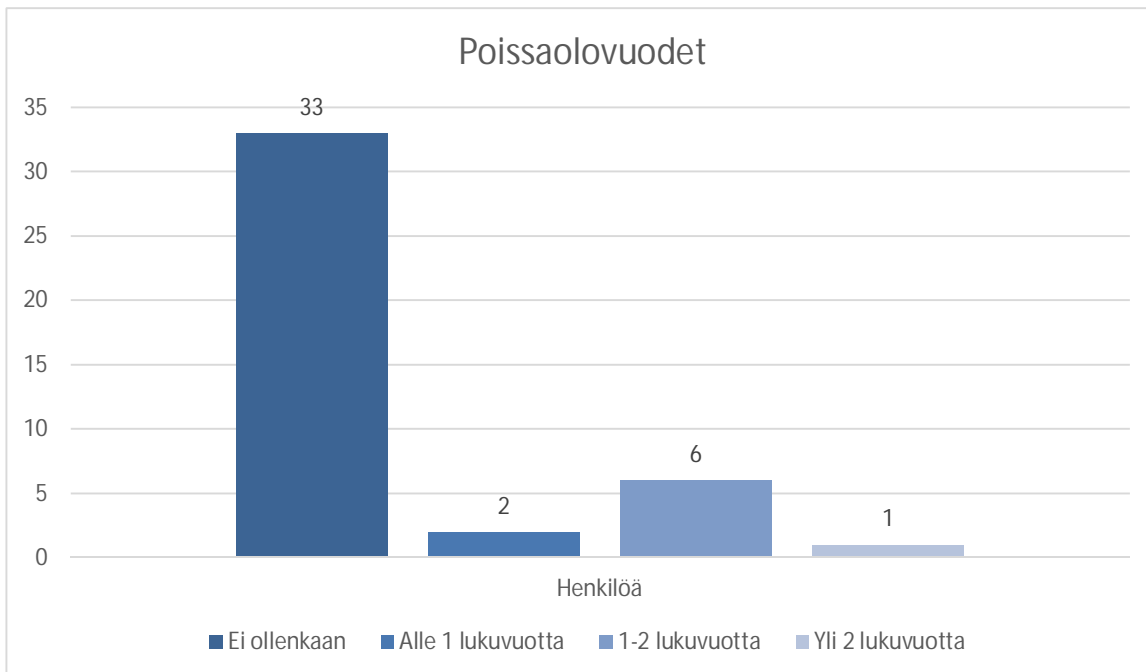
Seuraavalla sivulla näkyvässä kuviossa 5 on kuvattuna opiskelijoiden läsnäololukuvuosien määrä. Tutkittavat olivat ilmoittautuneet oman kertomansa mukaan läsnä olevaksi opiskelijaksi yliopistoon 2-14 lukuvuotena. Kuusi opiskelijaa oli ollut läsnä olevana opiskelijana yli 10 vuotta. 7-10 vuotta läsnä olleita oli kymmenen. 4-6 vuotta läsnä olleita opiskelijoita oli 23. Vain kaksi vastanneista oli ollut läsnä vähemmän kuin neljä lukuvuotta. Kysymykseen vastasi 41 vastaajaa.

Tutkittavat olivat ilmoittautuneet kertomansa mukaan poissa olevaksi opiskelijaksi yliopistoon enintään 3,5 lukuvuotena. Kysymykseen jätti vastaamatta 19 vastaajaa, joten heidän voidaan uskoa oletettavasti olleen läsnä jokaisena lukuvuotena. Lisäksi 14 vastasi olleensa poissaolevana nolla lukuvuotta. Näin ollen yhteensä 33 vastaajaa ei ole ollut poissaolevana opiskelijana yhtäkään lukuvuotta. Jäljelle jäävät yhdeksän opiskelijaa ovat olleet poissaolevana 0,5-

3,5 lukuvuotta. Kuviosta 6 alapuolella näkyy poissaolevaksi ilmoittautuneiden poissaololukuvuosien määrä.

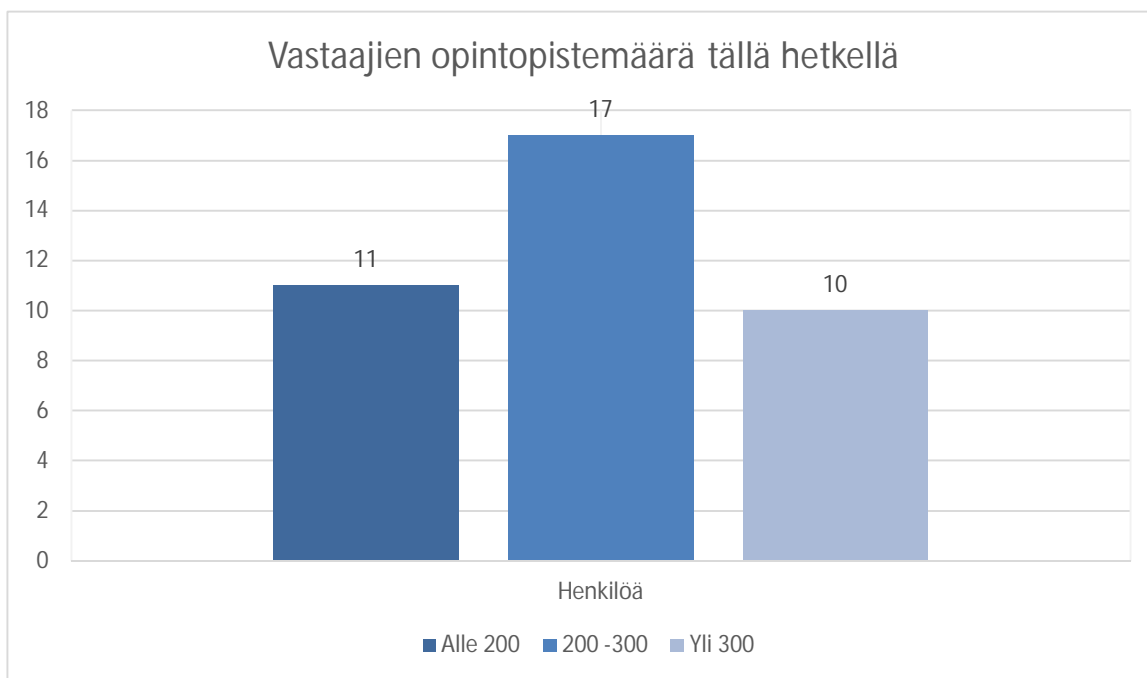
Kuvio 5: Läsnäolovuodet

Kuvio 6: Poissaolovuodet

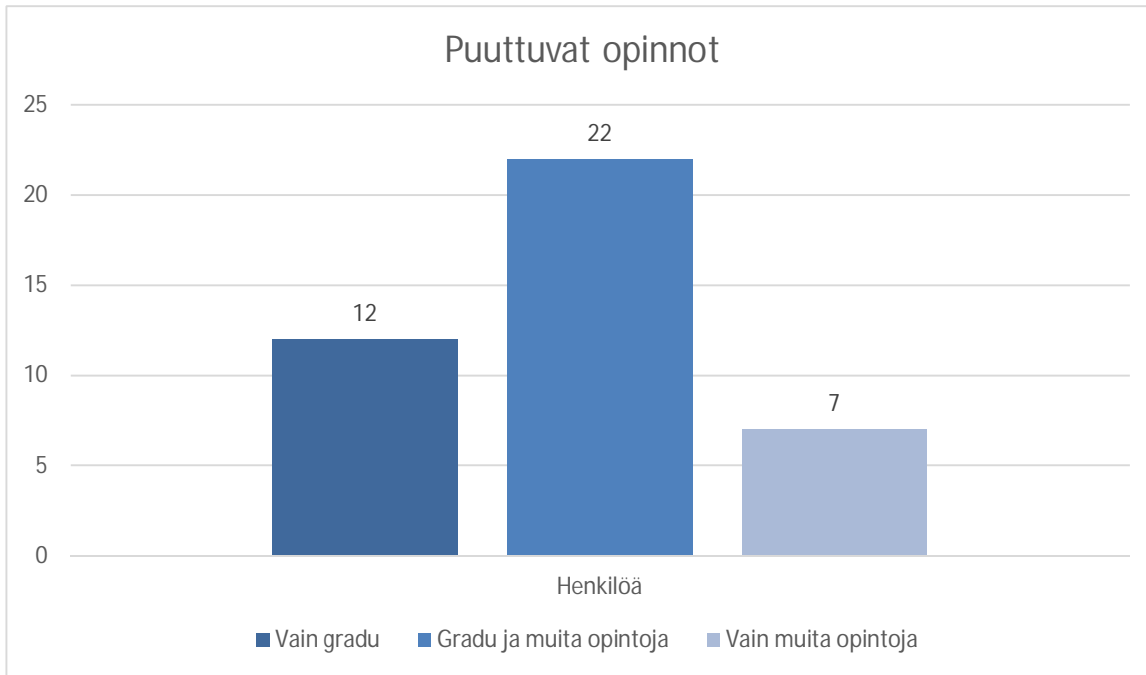
Opintopistemäärä ja puuttuvat opinnot

Vastaajien kerryttämä opintopistemäärä vaihteli 85 - 463 opintopisteen välillä. Kysymykseen vastasi 38 tutkittavaa ja neljä jätti vastaamatta. 11 vastaajalla oli alle 200 opintopistettä. Kandidaatin tutkintoon sisältyy 180 opintopistettä, joten heillä oli joko alle tai vain hieman yli kandidaatin tutkintoon tarvittava opintopistemäärä. Kysymykseen vastanneista henkilöistä 17:llätoista oli 200 - 300 opintopistettä. He ovat todennäköisesti tehneet kandidaatin tutkielmansa ja tekevät parhaillaan maisteriopintoja. Kymmenellä vastaajalla oli enemmän kuin 300 opintopistettä. Maisterin tutkintoon sisältyy 300 op, joten he todennäköisesti ovat opiskelleet ensin jotakin muuta Tampereen yliopistossa, jonka jälkeen ovat aloittaneet nykyisen opinto-ohjelmansa. On myös mahdollista, että he tekevät muiden opintojen lisäksi ylimääräisiä opintoja, jotka suurentavat opintopistemäärää. Vastaajien opintopistemääriä voi tarkastella alla olevasta kuviosta 7.

Kuvio 7: Vastaajien opintopistemäärä tällä hetkellä

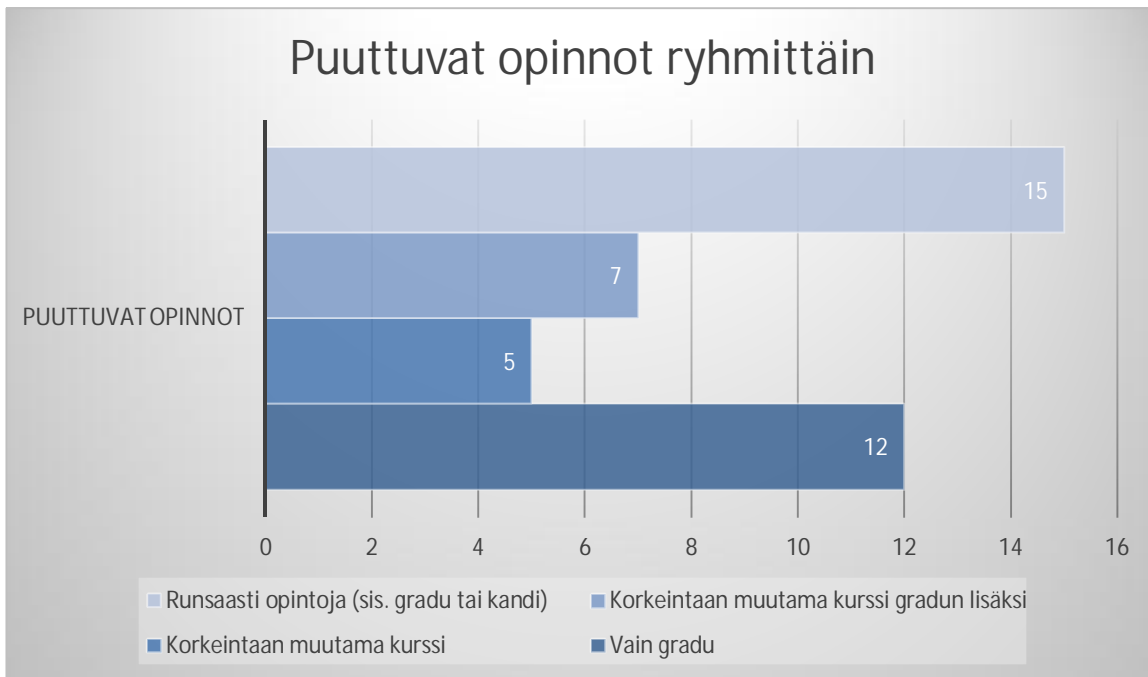
Suurin osa tutkittavista ei ollut vielä tehnyt pro gradu-tutkielmaansa. Se puuttui neljältä viidestä opiskelijasta. Näin ollen viidesosa vastaajista oli jo palauttanut gradunsa. 12 vastaajaa ilmoitti vain gradun puuttuvan. Hieman yli puolelta vastaajista puuttui sekä gradu että muita opintoja. Vain muita opintoja puuttui seitsemältä kyselyyn vastanneelta. Yksi vastaaja ilmoitti, ettei häneltä puutu mitään opintoja, koska oli jo valmistumassa tutkimuksen aikaan, muttei ollut vielä saanut todistusta valmistumisesta. Puuttuvia opintoja voi tarkastella seuraavalla sivulla olevasta kuviosta 8.

Kuvio 8: Puuttuvat opinnot

Muista puuttuvista opinnoista yleisimpiä olivat syventävät opinnot, joita puuttui neljäsosalta opiskelijoista. Myös tutkimusmenetelmäopintojen ja harjoittelun puuttuminen oli yleistä. Näitä opintoja puuttui viidesosalta opiskelijoista. Opinnot puuttuivat joko kokonaan tai ne olivat kesken. Kuudesosalta opinnoissaan viivästyneiltä puuttui kandidaatin tutkielma. Sivuainekursseja puuttui viideltä opiskelijalta 42:sta. Kolmelta opiskelijalta puuttuivat maisterivaiheen opinnot lähes kokonaan. Lisäksi opiskelijoilta puuttui kieliopintoja, valinnaisia opintoja, perusopetuksessa opettavien aineiden monialaisia opintoja ja yleisiä valmiuksia antavia opintoja sekä osasuorituksia kursseista, mutta näissä kaikissa havainnot olivat vähäisiä.

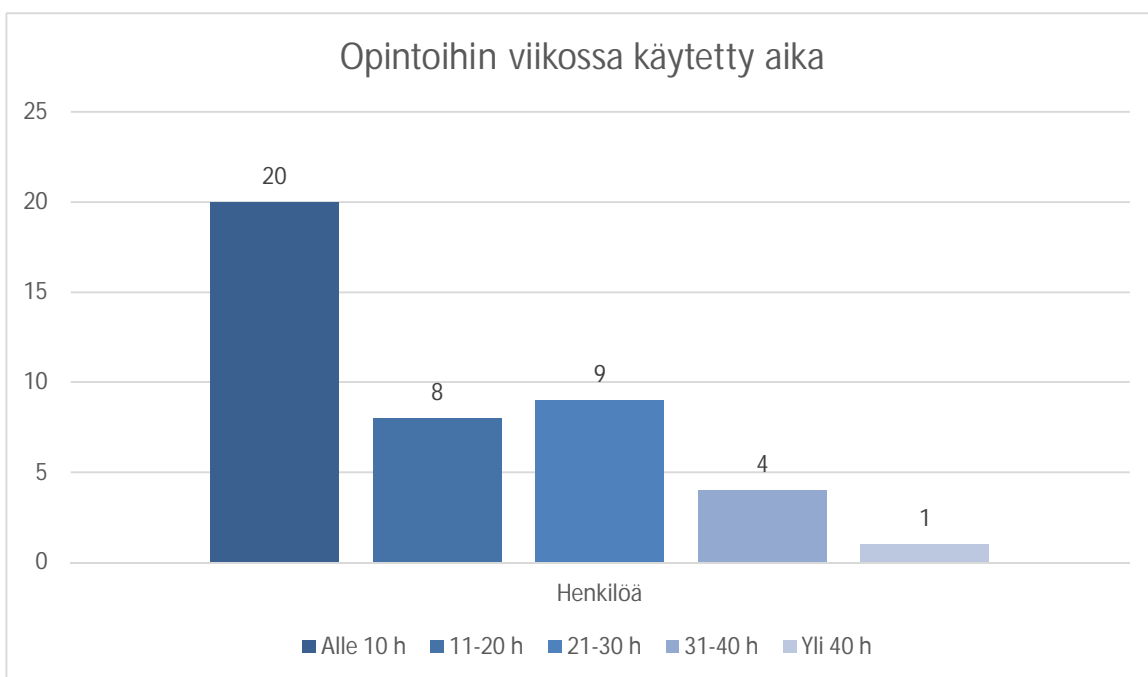
Opiskelijat olivat jaettavissa neljään ryhmään puuttuvien opintojen mukaan. 12 opiskelijalta 42:sta puuttui ainoastaan pro gradu-tutkielma. Gradun jo palauttaneita opiskelijoita, joilta puuttui korkeintaan muutama kurssi tai yksi harjoittelu, oli viisi. Opiskelijoita, joilta puuttui gradun lisäksi korkeintaan muutama kurssi, oli seitsemän. 15 opiskelijalta puuttui runsaasti opintoja opinnäytteen lisäksi. Opinnäyte oli joko pro gradu-tutkielma tai varhaiskasvatuksen opinto-ohjelmassa kandidaatin tutkielma. Opinnäytteen ja muiden puuttuvien opintojen yhteenlaskettu opintopistemäärä on heillä yli 40 op. Muita puuttuvia opintoja voi tarkastella myös kuvioista 9 seuraavalla sivulla.

Kuvio 9: Puuttuvat opinnot ryhmittäin

Opintoihin käytetty aika

Vastaajilta kysyttiin, kuinka monta tuntia he käyttävät opintoihinsa viikossa. Vaihtoehdot olivat alle 10, 11–20, 21–30, 31–40 ja yli 40 tuntia. Vajaa puolet vastanneista kertoi käyttävänsä opintoihin alle kymmenen tuntia viikossa. 11–20 tuntia viikossa käytti kahdeksan opiskelijaa. 21–30 tuntia käytti yhdeksän ja 31–40 tuntia neljä vastaajaa. Vain yksi vastaaja kertoi käyttävänsä opintoihin enemmän kuin 40 tuntia viikossa. Opintoihin viikossa käytettyä aikaa on kuvattu alla olevassa kuviossa 10.

Kuvio 10: Opintoihin viikossa käytetty aika

Opintojen eteneminen halutussa aikataulussa

Vastaaajilta kysyttiin, ovatko opinnot edenneet heidän haluamassaan aikataulussa. Vajaa kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että heidän opintonsa ovat edenneet heidän valitsemassaan aikataulussa. Kaksi kolmasosaa vastaajista eivät olleet tyytyväisiä opintojensa etenemiseen. Heidän mielestään opinnot eivät olleet edenneet heidän haluamassaan aikataulussa. Yksi vastaaja vastasi sekä kyllä että ei.

4.1.2 Miksi opiskelija ei ole valmistunut?

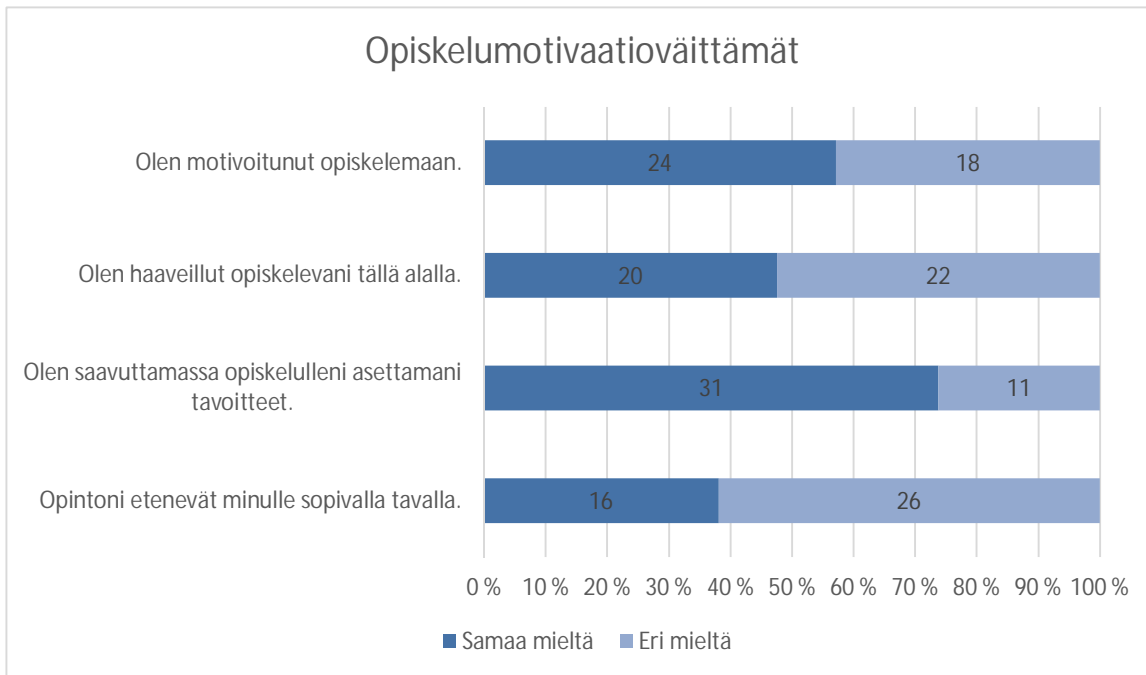
Tässä kappaleessa esitellään tuloksia, jotka selittävät opintojen viivästymistä Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä tai ovat yhteydessä siihen.

Opiskelumotivaatio

Opinnoissaan viivästyneiden opiskelijoiden opiskelumotivaatiota mitattiin neljällä väittämällä, jotka olivat:

1. Olen motivoitunut opiskelemaan.
2. Olen haaveillut opiskelevani tällä alalla.
3. Olen saavuttamassa opiskelulleni asettamani tavoitteet.
4. Opintoni etenevät minulle sopivalla tavalla.

Väittämiä on käytetty aiemmin mainitussa Valtti-hankkeen selvityksessä (ks. s. 4-5), jossa kartoitettiin opintojen viivästymisen syitä ja mahdollisia tukikeinoja opinnoissaan viivästyneiden auttamiseksi. Tutkittavat rastittivat ne väittämät, jotka heidän mielestään pitivät heidän omalla kohdallaan paikkansa. Ensimmäisen väittämän ”Olen motivoitunut opiskelemaan” rastitti 24 henkilöä 42:sta. Tämä on hieman reilu puolet koko vastaajajoukosta. 20 opiskelijaa allekirjoitti väitteen ”Olen haaveillut opiskelevani tällä alalla”. Kolmas väite oli ”Olen saavuttamassa opiskelulleni asettamani tavoitteet”. Tätä mieltä oli 31 opiskelijaa 42:sta. Viimeisen väitteen ”Opintoni etenevät minulle sopivalla tavalla” rastitti 16 opiskelijaa. Väitteiden vastaajakauomia esitellään myös seuraavalla sivulla olevassa kuviossa 11.

Kuvio 11: Opiskelumotivaatioväittämät

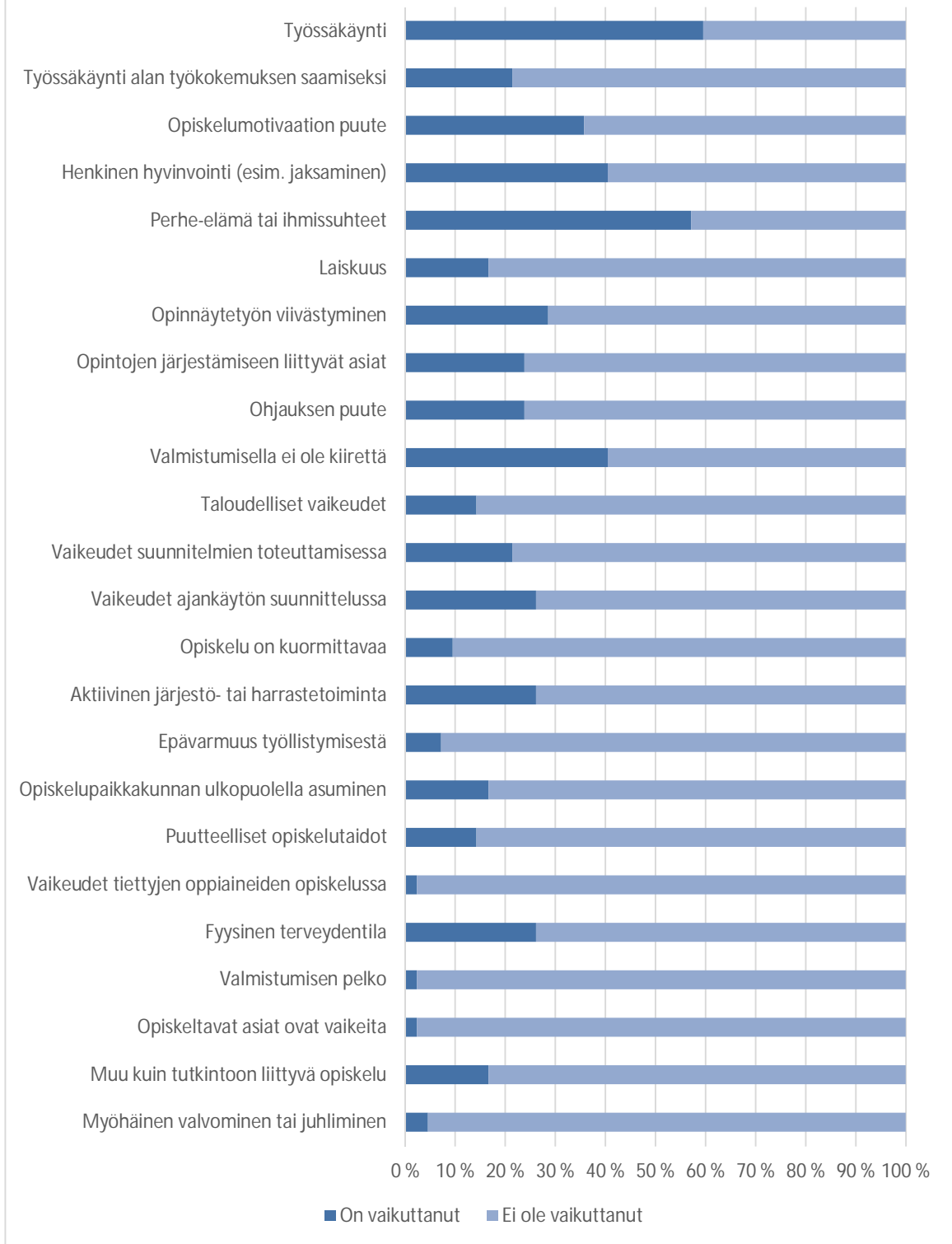
Opintojen viivästymisen syyt

Tutkittavia pyydettiin rastittamaan opintojensa viivästymiseen vaikuttaneita syitä valmiista listasta, joka oli muodostettu edellä mainitun Valti-hankkeen selvityksen pohjalta (ks. s. 4-5). Tämän lisäksi he saivat vapaasti kertoa muita syitä, jotka ovat vaikuttaneet opintojen viivästymiseen sekä kuvailla tarkemmin avoimeen kenttään niin listasta poimittuja kuin vapaasti muotoiltujakin syitä. Opintojen viivästymisen syitä on kuvattu kuviossa 12 seuraavalla sivulla.

Eniten opintojen viivästymiseen on vaikuttanut työssäkäynti ja perhe-elämä sekä muut ihmissuhteet. Muita tärkeitä tekijöitä ovat ongelmat henkisessä hyvinvoinnissa ja se, ettei valmistumisella koeta olevan kiirettä. Myöhäinen juhliminen, opiskeltavien asioiden vaikeus, valmistumisen pelko tai vaikeudet erityisesti jonkin yksittäisen oppiaineen opiskelussa vaikuttaisivat tämän aineiston valossa olevan vähäisiä selittäjiä opintojen viivästymiselle.

Tutkittavien mainitsema muita syitä opintojen viivästymiselle olivat vaihto-opiskelu ulkomailla ja alanvaihtosuunnitelmat, jotka kummatkin mainittiin viiden opiskelijan toimesta. Lisäksi mainittiin omaan tutkintoon liittyvät ylimääräiset opinnot, joita oli tehnyt neljä opiskelijaa. Kolme opiskelijaa kertoi muun kuin vaihto-opiskelumatkustelun vaikuttaneen opintojensa viivästymiseen. Myös liiallinen itsekriittisyys, epäonnistumisen pelko, seksuaalinen häirintä toisen opiskelijan taholta, vertaistuen puuttuminen, läheisen ihmisen sairastuminen ja itselle huonosti soveltuvat opetusmenetelmät mainittiin, mutta niissä havainnot olivat vähäisiä.

Opintojen viivästymisen syyt

Kuvio 12: Opintojen viivästymisen syyt

Luokanopettajakoulutuksen siirron vaikutukset opintojen viivästymiseen

Luokanopettajien koulutus siirrettiin Hämeenlinnasta Tampereen pääkampukselle syksystä 2012 alkaen. Siirto on ainakin opiskelijoiden puheissa kuulostanut vaikuttaneen opintoihin runsaasti, joten myös siitä kysyttiin kyselylomakkeessa. Tähän osioon vastasivat vain luokanopettajaopiskelijat. Yhdeksästä kyselyyn vastanneesta luokanopettajaopiskelijasta kolme oli sitä mieltä, että siirto on vaikuttanut heidän opintoihinsa. Kuuden opiskelijan mielestä siirrolla ei ole ollut vaikutusta heidän opintojensa viivästymiseen niin positiivisessa kuin negatiivisessakaan mielessä.

Siirron vaikutusta pyydettiin kuvailemaan myös sanallisesti avoimessa kysymyksessä, johon vastasi kahdeksan yhdeksästä kyselyyn vastanneesta luokanopettajaopiskelijasta. He jakoutuivat kolmeen eri ryhmään. Ensimmäinen ryhmä koki opettajankoulutuksen siirron vaikuttaneen opintoihin niitä helpottavasti tai edistävästi. Neljä luokanopettajaopiskelijaa kuului tähän ryhmään. Siirto on helpottanut opintojen suorittamista siksi, että opiskelijat asuivat jo ennestään Tampereella. Osa myös koki viihtyvänsä paremmin ”isolla yliopistolla”. Yhden opiskelijan kohdalla opintojen suorittaminen loppuun olisi ollut mahdotonta, jollei luokanopettajan koulutusta olisi siirretty Tampereelle. Toiseen ryhmään kuuluivat ne, joiden mielestä siirron vaikutus opintojen viivästymiseen tai etenemiseen on ollut neutraali. Tähän ryhmään kuului ainoastaan yksi opiskelija. Hänen mielestään kulkemiset opintojen perässä ovat sujuneet ongelmitta, eikä siirrolla siksi ole ollut vaikutusta opintojen kulkuun.

Kolmas ryhmä koki luokanopettajakoulutuksen siirron Hämeenlinnasta Tampereelle viivästyttäneen heidän opintojaan. Tähän ryhmään kuului kolme opiskelijaa yhdeksästä. Opiskelijat kokivat, etteivät tieneet kenen puoleen kääntyä epäselvissä tilanteissa ja sosiaaliset suhteet yliopistolla olivat sekaisin. Ongelmia aiheuttivat myös uudet kurssikäytännöt, jotka erosivat niistä, joihin oli totuttu Hämeenlinnassa. Isommassa yliopistossa olikin paljon enemmän hakijoita kursseille, jolloin aiemmin roikkumaan jääneet suoritukset kostautuivat, eivätkä opiskelijat päässeet jatkamaan opintojaan. Opintojen jatkuminen kärsi myös rahallisista syistä. Matkustaminen Hämeenlinnasta Tampereelle on niin hintavaa, ettei siihen monellakaan opiskelijalla ole varaa. Kaikilla ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta muuttaa opintojen mukana Tampereelle samaan aikaan kuin opettajankoulutuslaitos muutti. Tämän vuoksi opinnot saattoivat keskeytyä vähäksi aikaa ja näin ollen valmistuminen viivästyi.

Luokanopettajaopiskelijat jakoutuivat siis melko lailla kahtia mielipiteissään siirron vaikutuksista. Noin puolet koki siirron edistäneen opintojaan ja toinen puolikas koki siirron viivästyttäneen heidän opintojaan kasvatustieteiden yksikössä.

Opintojen eteneminen

Opintojen etenemistä tutkittiin väittämällä, joihin opiskelijat vastasivat numerolla 1-5. Numerot tarkoittivat seuraavaa:

1 = täysin eri mieltä

2 = osittain eri mieltä

3 = ei samaa eikä eri mieltä

4 = osittain samaa mieltä

5 = täysin samaa mieltä

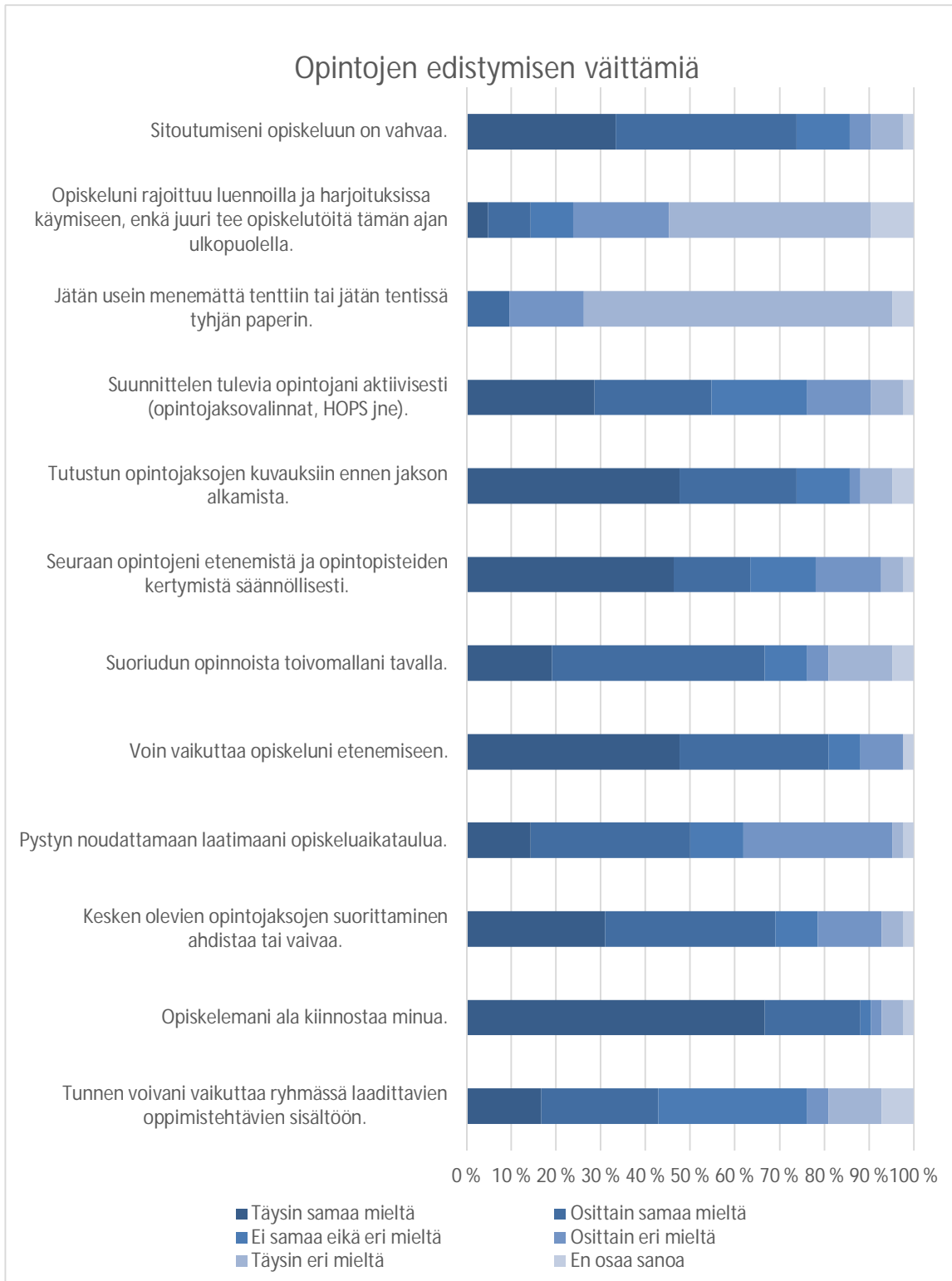
ympyröimätön = en osaa sanoa

Suurin osa opinnoissaan viivästyneistä opiskelijoista kertoo sitoutuneensa opiskeluun vahvasti, tutustuvansa opintojaksojen kuvauksiin ennen kurssien alkua, seuraavansa opintojen etenemistä ja opintopisteiden kertymistä sekä suoriutuvansa opinnoistaan toivomallaan tavalla. Suurin osa myös kokee voivansa vaikuttaa opintojensa etenemiseen ja olevansa kiinnostunut opiskelemastaan alasta. Kesken olevien opintojen suorittaminen kuitenkin vaivaa ja ahdistaa kyselyyn vastanneista suurinta osaa. Nämä pääteltiin siitä, että he olivat vastanneet näitä aiheita koskevissa väittämässä olevansa joko täysin tai osittain samaa mieltä.

Kuitenkin yli kolmasosa vastaajista koki, ettei kykene noudattamaan laatimaansa opiskeluaikataulua, ja vain reilu kolmasosa vastaajista koki voivansa vaikuttaa siihen, millaisia oppimistehtäviä ryhmässä tehdään. Toisin sanoen kaksi kolmasosaa opiskelijoista kokee, ettei hänen mielipiteensä vaikuta oppimistehtävien sisältöön. Opiskelijoiden silmissä heidän vaikuttamismahdollisuutensa ovat siis tässä suhteessa pienet. Vain harva opiskelija ei tee koulutöitä luentojen ja harjoitusten ulkopuolella. Vaikuttaisi siis, ettei opintojen eteneminen ole ainakaan tehtävien tekemättömyydestä kiinni. Opiskelijat opiskelevat vapaa-ajallaankin, kuten yliopistossa oletetaan. Opintojen etenemistä ei näytä myöskään hidastavan tenttimättä jättäminen, sillä suurin osa vastaajista on täysin eri mieltä väitteen ”Jätän usein menemättä tenttiin tai jätän tentissä tyhjän paperin” kanssa. Myös kuviossa 13 seuraavalla sivulla on esitelty tämän osion tuloksia.

Opetusjärjestelyt ja opiskelu

Myös opetusjärjestelyjä ja opiskelua tutkittiin väittämien avulla ja niissä oli käytössä sama asteikko kuin opintojen etenemistä koskevissa väittämässä. Kolme neljäsosaa opiskelijoista kokee saavansa opinnoista taitoja, joista on hyötyä tulevassa ammatissa. Voidaan siis olettaa, että he kokevat

Kuvio 13: Opintojen edistymisen väittämiä

opiskelut ainakin jollakin tapaa motivoiviksi työelämää ajatellen. Noin kolmasosa opiskelijoista kokee, ettei opintojaksojen saatavuus ole riittävän joustavaa, jotta oman opintosuunnitelman rakentaminen olisi mahdollista. Kuitenkin liki puolet opiskelijoista kokee, että joustoa löytyy tarvittaessa opettajien suunnalta. Opettajat käyttävät vaihtoehtoisia suoritusmenetelmiä

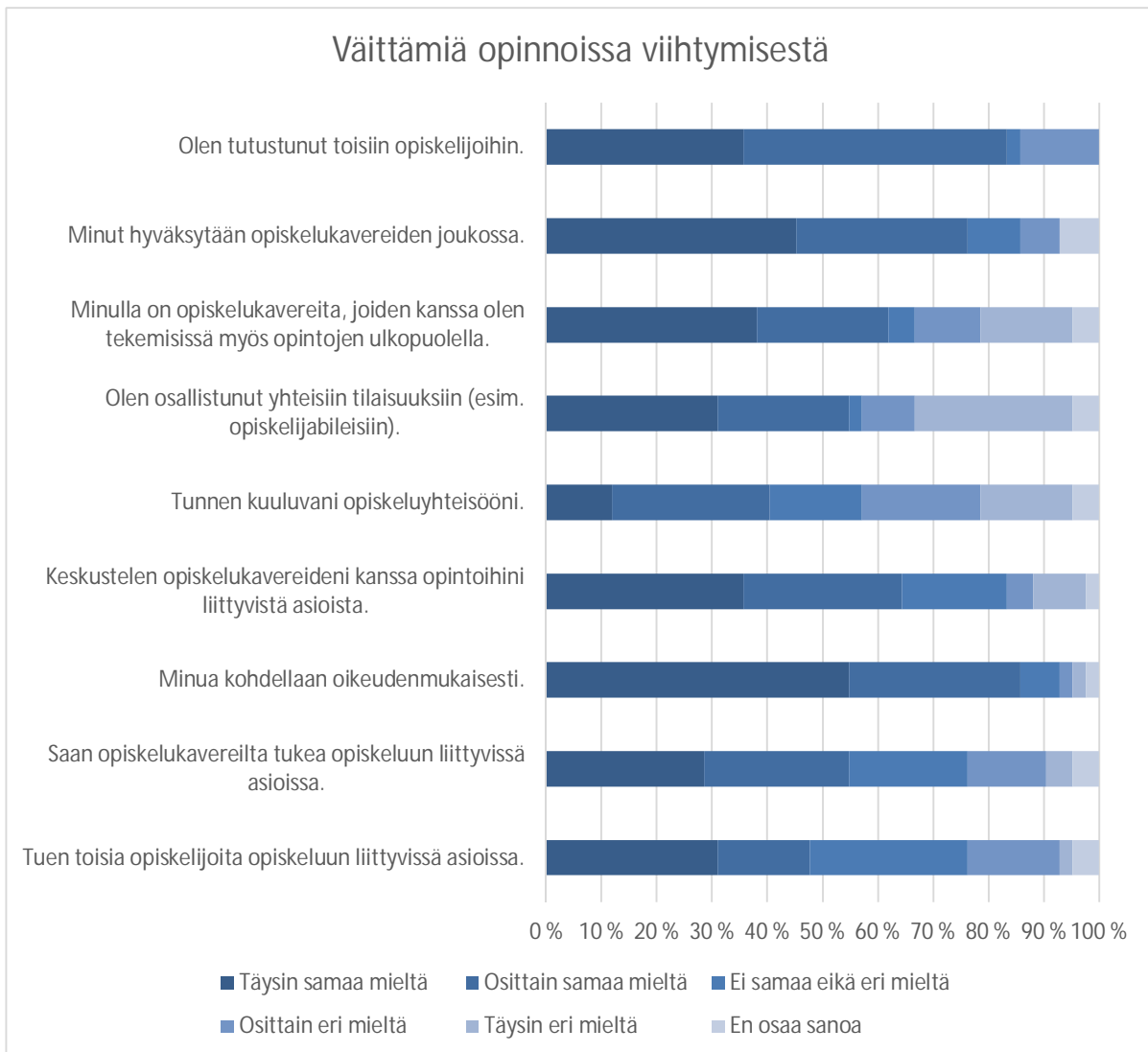
opettamallaan jaksoilla. Opettajien antamien tehtävänantojen koetaan kuitenkin olevan osittain epämääräisiä. Vaikka opetustarjonnan ei koeta olevan joustavaa, eivät opiskelijat koe useiden opintojaksojen päällekkäisyyttä liian stressaavana. Stressin määrän ei koeta haittaavan opintojen etenemistä. Kuviossa 14 alapuolella esitellään opetusjärjestelyjä ja opetusta koskevien väittämien tulokset jakaumina.

Kuvio 14: Opetusjärjestelyjä ja opiskelua koskevat väittämät

Opinnoissa viihtyminen

Opintojen viivästyemisestä huolimatta suurin osa kyselyyn vastanneista kokee viihtyvänsä opinnoissaan. 32 vastaajaa 42:sta vastasi näin. Seitsemän vastaajaa ei oman kertomansa mukaan viihdy opinnoissaan ja kolme henkilöä jätti vastaamatta kysymykseen. Opinnoissa viihtymistä tutkittiin myös väittämien avulla, joissa oli jälleen sama asteikko kuin edellisissäkin väittämässä (ks. s. 37). Seuraavalla sivulla olevassa kuviossa 15 on kuvattuna väittämien vastaajajakaumat.

Kuvio 15: Väittämiä opinnoissa viihtymisestä

Suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista on tutustunut opiskelutovereihinsa ja kokee tuleensa hyväksytyksi ja oikeudenmukaisesti kohdelluksi opiskelukavereidensa joukossa. Vajaalla kolmella neljäsosalla on myös opiskelukavereita, joiden kanssa on tekemisissä opintojen ulkopuolellakin. Tästä huolimatta vain 17 opiskelijaa 42:sta tuntee kuuluvansa opiskeluyhteisöönsä. Tämä saattaa selittyä sillä, että monen opinnoissaan viivästyneen opiskelukaverit ovat jo valmistuneet ja uusiin opiskelijoihin on ollut hankala tutustua. Kenties samasta syystä vain puolet kertoo osallistuneensa yhteisiin tilaisuuksiin, kuten opiskelijabileisiin. On myös huomattava, että moni opinnoissaan viivästynyt on aikuisopiskelija, jolloin opiskelijabileiden kaltaiset tapahtumat eivät välttämättä enää houkuta osallistumaan. Yli puolella vastaajista oli mahdollisuus keskustella opinnoistaan opiskelukaverin kanssa. Hieman reilu puolet vastaajista koki saavansa tukea kanssapöytätovereiltaan.

opintoihin liittyvissä asioissa ja hieman vajaa puolet kertoi tukevansa muita opiskelijoita opintoihin liittyvissä asioissa.

Töissä käyminen

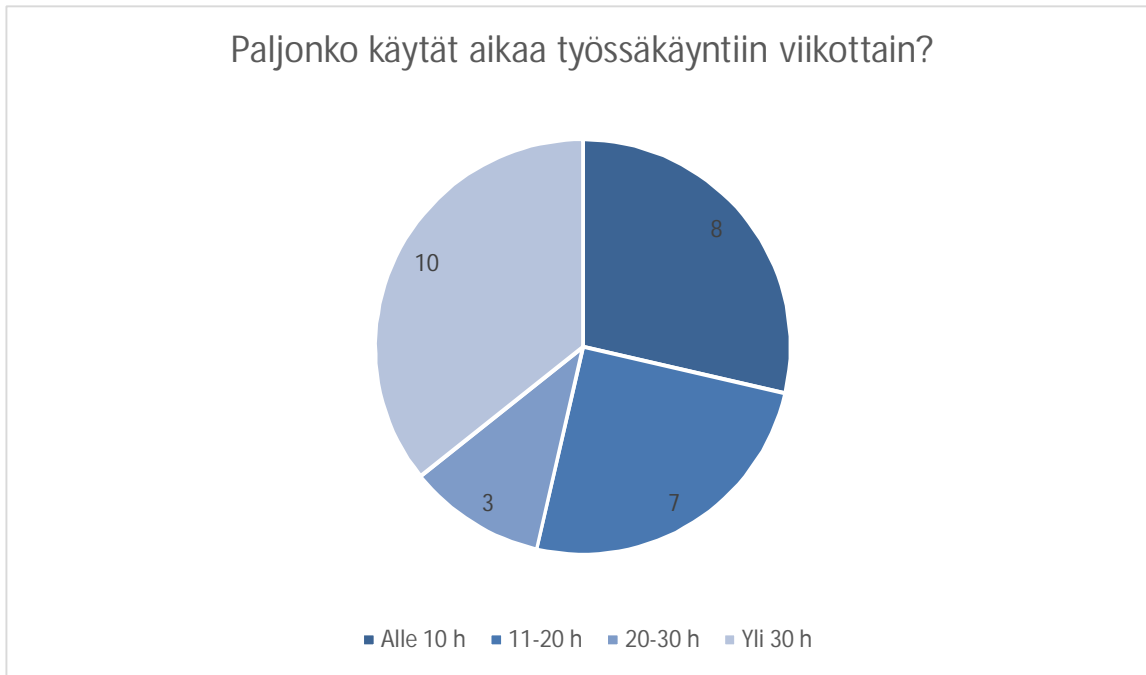
Tutkittavilta kysyttiin käyvätkö he töissä, minkälaisissa, kuinka usein ja kokevatko he työssäkäynnin hidastavan opintojaan. Näiden lisäksi tutkittavat vastasivat työssäkäyntiä koskeviin väittämiin samalla asteikolla kuin aiemmissakin väittämissä (ks. s. 37). Reilu kaksi kolmasosaa kyselyyn vastanneista käy töissä. 17 henkilöä kertoi käyvänsä sivutoimisesti töissä opintojen ohella. 8 henkilön kohdalla tilanne oli toisin päin. He kävivät töissä ja opiskelivat töiden ohella sivutoimisesti. 4 henkilöä ei opiskele tällä hetkellä ollenkaan, vaan käy ainoastaan täysipäiväisesti töissä. 11 vastaajaa ei käy töissä ja opiskelee täysipäiväisesti. Vain yksi vastaaja kertoi, ettei käy töissä eikä opiskele. Töissä käymistä on kuvattu kuviossa 16 alapuolella.

Kuvio 16: Käytkö töissä?

Työssäkäyvistä henkilöistä kahdeksan kertoi käyttävänsä työssäkäyntiin alle kymmenen tuntia viikossa. 11–20 tuntia viikossa työhönsä käytti seitsemän vastaajaa. Kolme vastaajan mukaan työn tekemiseen kuluu 21–30 tuntia viikosta ja kymmenen vastaajaa kertoi käyttävänsä työskentelyyn yli 30 tuntia viikossa. Työssä käyvistä 21 kertoi työn olevan oman alan työtä, kun taas neljä henkilöä kertoi työn olevan muuta alaa. Kolme henkilöä mielsi työn olevan osittain omaa alaa, muttei voisi kuitenkaan sanoa työn olevan täysin oman alan työtä. Kuuden opiskelijan mielestä työssäkäynti ei hidasta heidän opintojaan. 11 opiskelijan mielestä työssäkäynti hidastaa opintoja jonkin verran. Niin

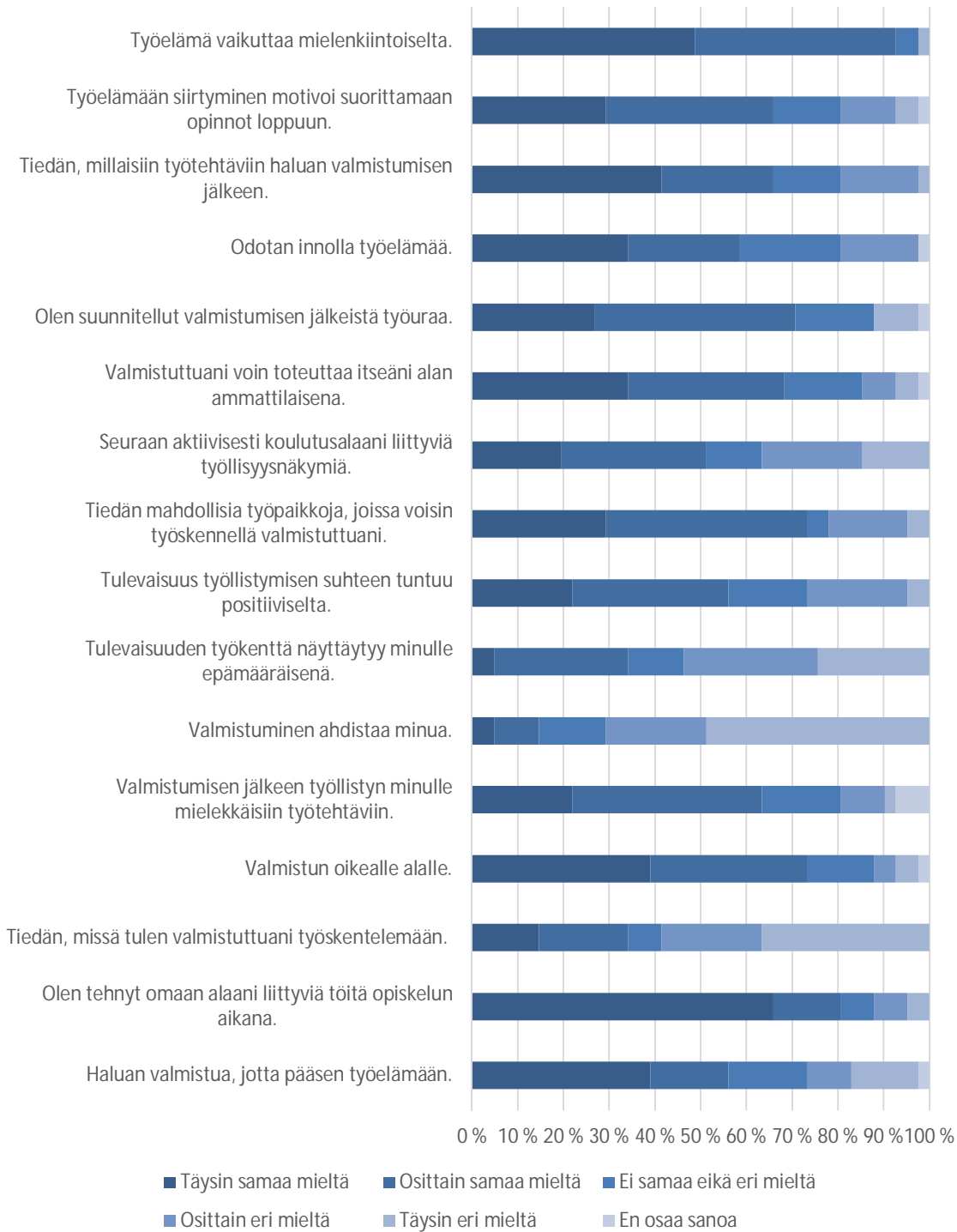
ikään 11 opiskelijan mielestä työssäkäynti hidastaa opintoja paljon tai erittäin paljon. Ensimmäisessä havaintoja oli kuusi ja jälkimmäisessä viisi. Näin ollen kolme neljäsosaa työssäkävivistä opiskelijoista kokee työssäkäynnin hidastavan opintoja. Kuviosta 17 alapuolella voit tarkastella työhön kuluvaan aikaan opiskelijoilla.

Kuvio 17: Paljonko käytät aikaa työssäkäyntiin viikottain?

Kyselyyn vastanneet opiskelijat suhtautuvat työelämään pääosin positiivisesti. Suurimman osan mielestä työelämä vaikuttaa mielenkiintoiselta ja sinne siirtyminen motivoi opiskelijoita edistymään opinnoissaan ja valmistumaan. Suurin osa myös tietää millaisiin työtehtäviin tulevaisuudessa haluaa ja kokee valmistuvansa mielekkäisiin tehtäviin toteuttamaan itseään alan ammattilaisena. Opiskelijat ovat suunnitelleet tulevaa työuraansa ja odottavat työelämää innolla. Moni tietää jopa mahdollisia työpaikkoja, jossa voisi tulevaisuudessa työskennellä. Moni on myös jo tehnyt oman alansa töitä opintojen ohella. Tästä huolimatta kolmasosa kyselyyn vastanneista opiskelijoista kokee tulevan työkenttensä olevan hieman epämääräinen, ja noin puolet opiskelijoista ei tiedä, missä tulee valmistuttuaan työskentelemään. Kokonaisuudessaan opiskelijoilla vaikuttaisi kuitenkin olevan kohtuullisen positiivinen mielikuva työelämästä ja tulevaisuudesta oman alan ammattilaisena. Seuraavan sivun taulukossa 18 kuvataan opiskelijoiden suhtautumista esitettyihin työelämäväittämiin.

Työelämäväittämiä

Kuvio 18: Työelämäväittämiä

Opintotuki

Yhdeksän vastaajaa 42:sta saa opintotukea Suomen kansaneläkelaitokselta. Tämän lisäksi kaksi vastaajaa kertoo saavansa omaehtoista opintotukea joltakin muulta taholta, esimerkiksi aikuiskoulutuskeskukselta. 17 vastaajaa on nostonut tai nostaa parhaillaan opintolainaa. Koska näin harva saa tukea opinnoilleen, on täysin ymmärrettävää, että suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista käy opintojensa ohessa töissä.

4.1.3 Aikooko opiskelija valmistua?

Tutkittavilta kysyttiin opintojen suunnittelusta valmistumisen edesauttamiseksi, valmistumisen aikataulusta, opintojen etenemisestä ja ohjaustarpeesta. Suurin osa kyselyyn vastanneista kertoo suunnitelleensa opintojaan valmistumisen edesauttamiseksi. Opintojaan on suunnitellut 36 vastaajaa 42:sta. Kuusi opiskelijaa kertoo, ettei ole suunnitellut opintojaan. Opiskelijoilla tuntui olevan hyvin selvillä, koska he tavoittelevat valmistuvansa. Vain kolme opiskelijaa kertoi, etteivät he ole suunnitelleet, koska yrittävät valmistua. 20 opiskelijaa tavoittelee valmistumista viimeistään tämän kevään (2015) loppuun mennessä. Vuoden sisään on suunnitellut valmistuvansa 13 opiskelijaa. Neljän opiskelijan tavoitteena on valmistua myöhemmin. Heidän tavoiteaikataulunsa vaihteli 1,5 vuodesta 2,5 vuoteen. Vain yksi opiskelija kertoi, ettei aio valmistua tutkinto-ohjelmasta. Opintojen viivästyisestä huolimatta lähes kolme neljäsosaa vastaajista koki heidän opintojensa edenneen heille sopivalla tavalla. Kymmenen vastaajaa oli sitä mieltä, että opinnot eivät ole edenneet heille sopivalla tavalla. Neljä vastaajaa jätti kysymykseen vastaamatta.

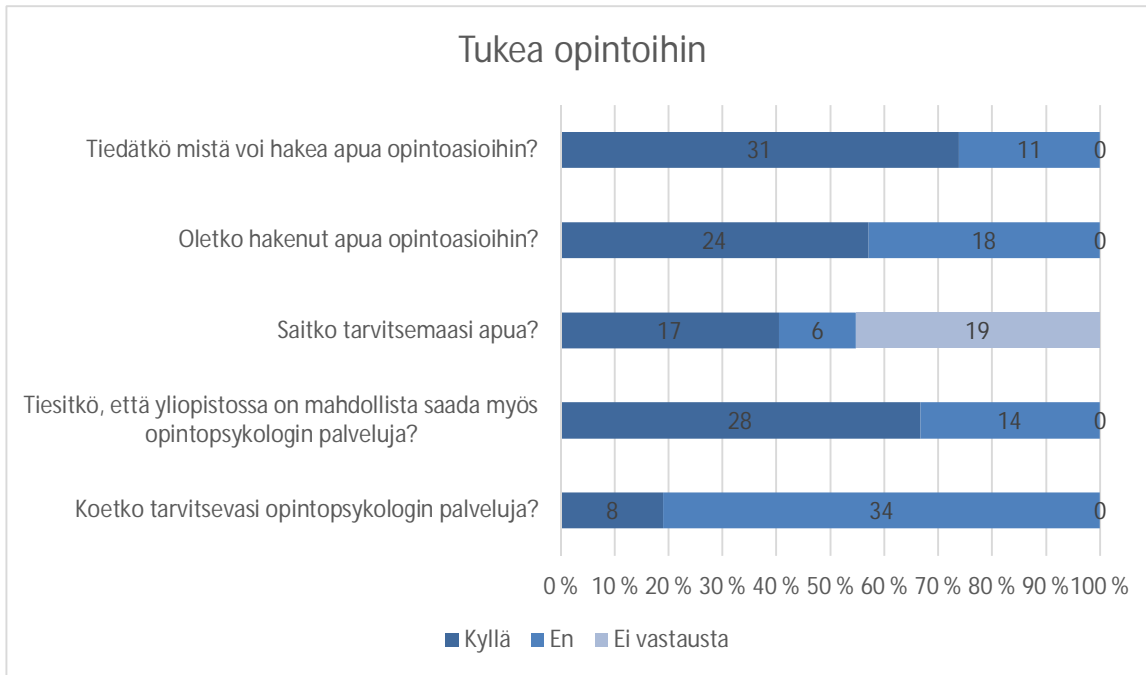
4.1.4 Mitä tukitoimia opiskelija toivoisi yksiköltä valmistumisen helpottamiseksi?

Opiskelijoita pyydettiin rastittamaan listasta asiat, joissa he kokevat tarvitsevansa ohjausta ennen valmistumistaan. Tämän lisäksi heillä oli mahdollisuus kertoa ohjaustarpeista, joita ei ollut listassa ennalta huomioitu. 13 opiskelijaa koki tarvitsevansa ohjausta opintojen suunnittelussa. Seitsemän opiskelijaa tarvitsisi ohjausta opiskelutaidoissa. Kuusi opiskelijaa kokee tarvitsevansa ohjausta omien vahvuksiensa tunnistamisessa. Melko pieni osa opiskelijoista koki tarvitsevansa näissä kolmessa ohjausta. Vaikuttaisi siis siltä, että suurin osa opiskelijoista kokee osaavansa suunnitella opintojaan, hallitsevansa opiskelutaidot ja tietävänsä omat vahvuusalueensa. Kahdeksan opiskelijaa koki tarvitsevansa ohjausta työelämätietyteen liittyvissä asioissa. Lisäksi kuusi opiskelijaa ilmoitti tarvitsevansa apua arjenhallinnassa. Näiden lisäksi kymmenen opiskelijaa koki tarvitsevansa ohjausta urasuunnittelussa.

Opiskelijoilla oli myös mahdollisuus tuoda esiin muita ohjaustarpeita. Erityisesti korostui ohjaustarve pro gradu-tutkielman teossa. Moni opiskelija koki, että graduseminaarien jälkeen tukea gradun tekemiseen ei saanut riittävästi. Lisäksi toivottiin ohjausta opintojen valitsemisessa. Eräs vastaaja ehdotti opinto-ohjaajatyypistä ratkaisua, jossa voisi mennä joltakin henkilöltä kysymään, mitä opintoja kannattaisi suorittaa tai miten suorittaminen on ylipäätään mahdollista. Toinen vastaaja muistutti myös henkisen ohjauksen tärkeydestä. Moni opiskelija elää rankkaa vaihetta elämässään ja esimerkiksi vauvan kanssa jaksaminen ja opiskelu yhtäaikaaisesti voi lisätä ohjauksen tarvetta. Osa vastaajista myös koki, että tässä vaiheessa ohjaukseen ei enää ole tarvetta, mutta aiemmin olisi ollut paljonkin. Ohjaustarpeet opintojen aiemmassa vaiheessa vaikuttivat vastausten perusteella samoilta kuin tutkimuksessa ennalta arvellut. Opintojen aiemmassakin vaiheessa apua tarvitaan paitsi opintojen suunnittelussa myös opiskelutaidoissa, omien vahvuuksien tunnistamisessa, työelämätietoudessa, arjenhallinnassa ja urasuunnittelussa.

Suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista kertoi tietävänsä, mistä apua opintoasioihin voi hakea. 31 vastaajaa 42:sta vastasi näin. 11 vastaajaa ilmoitti kuitenkin, etteivät tiedä, mistä apua haetaan. Tämä on liki neljäsosa kaikista vastaajista. Opintojen etenemisen vuoksi opiskelijan tulisi tietää, mistä apua haetaan tilanteessa, jossa opiskelija ei tiedä kuinka edetä opinnoissaan. 24 opiskelija kertoi hakeneensa apua opintoasioihin ja 18 ilmoitti, ettei ole hakenut. Apua hakeneista 24 opiskelijasta 17 kertoi saaneensa apua opintoasioihin. Kuusi ilmoitti, ettei hakemisesta huolimatta saanut tarvitsemaansa apua. Kaksi kolmasosaa kyselyyn vastanneista tiesi, että yliopistossa on mahdollista saada myös opintopsykologin palveluja. Kahdeksan vastaajaa koki tarvitsevänsä niitä. Kuviossa 19 alapuolella on kuvattu opiskelijoiden tietoutta tukitoimista ja niiden tarvetta.

Tutkittavilta kysyttiin, millä tavoin kasvatustieteiden yksikkö voisi edesauttaa heidän valmistumistaan ja mitä tukikeinoja yksiköltä toivotaan opinnoissa viivästymisen estämiseksi. Kysymys tuotti runsaasti aineistoa ja yksikön toimintaan tehtiin useita erilaisia parannusehdotuksia. Esittelen seuraavissa kappaleissa opinnoissaan viivästyneiden opiskelijoiden neuvot kasvatustieteiden yksikölle. Ennen niiden esittelyä on kuitenkin mainittava, että yksikön toiminta sai myös kiitosta. Osa henkilökunnasta on ollut kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mukaan todella omistautunutta työlleen ja lehtorit ovat edesauttaneet opintojen edistymistä joustamalla kurssikäytännöissä ja -valinnoissa. Eräs opiskelija oli käynyt hitaille etenijöille suunnatun kurssin yliopistolla ja oli kokenut sen erittäin antoisaksi ja halusi kiittää sen järjestämisestä. Yksikkö ei voi kuitenkaan auttaa kaikkia opiskelijoita opintojen loppuun suorittamisessa. Viisi henkilöä kertoi, ettei heidän opintojensa viivästyminen ole kiinni yksikön toiminnasta eikä yksikkö toisaalta voi myöskään uudistuksilla heidän opintojen etenemistä edesauttaa. Seuraavissa kappaleissa esitellään kuitenkin ne keinot, joilla yksikkö voisi auttaa suurinta osaa opiskelijoista.

Kuvio 19: Tukea opintoihin

Yhteyden pito

Yksiköltä toivotaan tiiviimpää yhteydenpitoa opinnoissaan viivästyneisiin opiskelijoihin. Opiskelijoista tuntuu, ettei yksikkö ole kiinnostunut heidän opintojensa loppuun saattamisesta, koska yksikön ei koeta olevan läsnä opinnoissa. Opiskelijat toivoisivat, että joku ottaisi yhteyttä yksikön taholta, mikäli kaikki ei vaikuta olevan kunnossa opintojen edistymisessä.

”Toivoisin, että olisi edes joku taho, joka olisi kiinnostunut siitä, miten opintoni etenevät ja mitä minulle kuuluu. Esimerkiksi, kun ymmärtämättömyyttäni jätin ilmoittautumatta poissaolevaksi, olisin toivonut, että joku olisi edes yrittänyt ottaa yhteyttä ja kysyä, että hei, mitä sinulle kuuluu, et ole ilmoittautunut läsnä- eikä poissaolevaksi, mistähän tässä on kyse...”

Vastaaja nro 2, elokas

Opiskelijat kokivat myös, että heillä on hyvin suuri kynnys ottaa yhteyttä yliopistoon usean vuoden opiskelemattomuuden jälkeen. Aktiivisempi yhteydenpito yliopiston suunnalta voisi joidenkin opiskelijoiden kohdalla nopeuttaa opintojen aloittamista uudelleen tauon jälkeen. Yksikön toivotaan olevan läsnä ja kiinnostunut myös puhetekniikan ja vokologian opiskelijoista, jotka kokevat tällä

hetkellä olevansa ”liikavarpaana” kasvatustieteiden yksikössä. Yhteydenpitoon liittyviä havaintoja oli kysymyksen tuottamassa aineistossa kahdeksan.

Ohjaus

Opinnoissaan viivästyneet opiskelijat kaipaavat kasvatustieteiden yksikön taholta runsaasti ohjausta opinnoissaan. Erityisesti henkilökohtaiselle ohjaukselle on huutava tarve. Henkilökohtaista ohjausta kaivataan erityisesti silloin, kun opinnoissaan viivästynyt henkilö palaa opintojen pariin tauon jälkeen. Opiskelijat tarvitsivat tietoa, miten erilaiset opintojärjestelyt menevät juuri heidän omalla kohdallaan, miten vanhentuneet opinnot on mahdollista päivittää nykyisiä tutkintovaatimuksia vastaaviksi ja miten opintojen loppuun suorittaminen on ylipäättään mahdollista. Tutkintouudistusten koetaan hankaloittavan opintojen jatkamista ja tämän vuoksi ohjaus koetaan tärkeäksi. Opiskelijat kuitenkin kokevat, että ohjausta opintojen suorittamiseen on hankala saada ja sen etsiminen on liian työlästä. Tämän vuoksi opinnoissa eteneminen on vaikeaa. Opiskelijat kaipaavat jonkinlaista ryhmää tai henkilöä, jonka puheille mennä, kun ei tiedä, miten edetä opinnoissaan. Kynnys avun hakemiseen tulisi olla matala ja sitä voisi helpottaa esimerkiksi vertaisavun saaminen. Vertaisohjausta voisi saada esimerkiksi opintojen suuntaukseen liittyvien valintojen tekemisessä. Vertaisohjauksen ei koeta kuitenkaan sinällään riittävän, vaan ohjausta tulisi saada tämän lisäksi myös henkilöltä, joka tuntee tutkintorakenteet ja niihin liittyvät asiat. Opettajien (myöskään HOPS-opettajien) ei koeta tuntevan näitä asioita riittävän hyvin kyetäkseen ohjaamaan opiskelijaa opintoihin liittyvissä asioissa. Opettajat hallitsevat kyllä kurssinsa sisältöön ja sen suorittamiseen liittyvän ohjauksen, mutta itse opinnoissa etenemiseen kaivataan opintohallinnon tai muun tutkintorakenteen tuntevan henkilön antamaa ohjausta.

Opiskelijat painottavat ohjauksen tarvetta myös opintojen alkuvaiheessa. Yliopistolla vaikuttaa elävän käsitys, jonka mukaan opiskelijoita ei saisi ”paapoa” liialla ohjauksella. Tosi asiassa ohjausta tarvitaan kuitenkin opiskelijan iästä riippumatta. Monet opintoihin liittyvät neuvot löytyvät yliopiston nettisivuilta. Kun opiskelija hakee apua ongelmiinsa, heitä neuvotaan usein selvittämään asia itsenäisesti sieltä. Nettisivuilla olevat ohjeet ovat kuitenkin melko yleisluontoisia ja niiden soveltaminen omaan tilanteeseen koetaan hankalaksi. Tämän vuoksi opiskelijat toivovat henkilökohtaista ohjausta opintojen suorittamiseen. Opinnoissa etenemisen ohjauksen lisäksi opiskelijat toivoivat enemmän ohjausta myös opinnäytetöiden eli kandidaatin tutkielman ja pro gradu-tutkielman tekemiseen. Opiskelijat eivät koe kandi- tai ja graduohjaajien olevan sitoutuneita heidän ohjaamiseensa. Heidän mielestään ohjaajilla ei ole ollut riittävästi aikaa vastata heitä askarruttaviin kysymyksiin ja tukea heitä opinnäytetyöprosessissaan. Ohjaajan tulisi jaksaa tukea heitä siitäkkin huolimatta, että muut kandi- tai graduseminaarin jäsenet olisivat jo saaneet työnsä

valmiiksi. Opinnoissaan viivästyneet opiskelijat kokevat jääneensä yksin kandinsa tai gradunsa kanssa. Ohjaajilta kaivataan selkeitä rajoja, päivämääriä, jolloin mikäkin opinnäytteen osa on saatava valmiiksi, jotta opinnäyte valmistuu ajallaan. Tauon jälkeen opintojen pariin palatessa opiskelijat kaipaavat myös neuvoa kesken jääneen opinnäytteen loppuun saattamisessa: kannattaako jatkaa vanhaa vai aloittaa kokonaan uusi. Ohjaamiseen liittyviä havaintoja oli kysymyksen tuottamassa aineistossa yhteensä 19, joista kuusi koski opinnäytetöiden ohjaamista.

Tuki

Opiskelijat toivoivat kasvatustieteiden yksiköltä myös tukea opintoihinsa. Vertaisryhmille ja tukiryhmille olisi opiskelijoiden mukaan tarvetta. Opintojen alkuvaiheessa ja opintoihin pitkän tauon jälkeen palattaessa opiskelija kaipaa tukea niin yksiköltään kuin vertaisiltaankin. ”Vertaisinnostajat” voisivat auttaa opintoihin palannutta pääsemään alkuun opintojen jatkamisessa. Lisäksi tukea kaipasivat aikuisopiskelijat. He kokevat eroavansa tavallisesta yliopisto-opiskelijasta ja kokevat siksi tarvitsevansa tukea siellä toimimiseen. Vertaisryhmässä voitaisiin keskustella heränneistä ajatuksista. Oma tuen tarpeensa on myös niillä opiskelijoilla, joilla on oppimisvaikeuksia. Oppimisvaikeudet eivät rajoitu vain alempien asteiden koulutuksiin, vaan oppimisvaikeuksia voi olla myös yliopisto-opiskelijalla. Opiskelija, jolla on vaikeuksia oppimisessa, kaipaa tukea opiskeluun esimerkiksi joustavien kurssikäytänteiden avulla. Tukeen liittyviä havaintoja oli aineistossa neljä.

Opiskelukäytännöt

Opiskelijat toivoivat opiskelukäytännöiltä ennen kaikkea joustavuutta, jotta opintojen edistäminen ja viivästyksen estäminen olisi mahdollista. Joustavuutta toivottiin kurssien suorittamiseen, korvaavuuskäytänteisiin ja perheellisiin opiskelijoihin suhtautumiseen. Kurssien suorittamiseen toivottiin joustoa paitsi aikataulun myös suoritustavan suhteen. Kurssija on helpompi suorittaa, mikäli niitä on saatavilla runsaasti myös sähköisinä ja etäkursseina. Osa opiskelijoista asuu toisella paikkakunnalla, joten opintojen suorittaminen sieltä käsin helpottaa valmistumista. Eräs vastaaja ehdotti vain rajattuina aikoina auki olevien tenttien muuttamista jatkuvasti avoimiksi.

”Toivoisin ehkä enemmän aikataulullista joustoa. Miksi esimerkiksi sellaisten kurssien, jotka on mahdollista suorittaa pelkällä kirjatentillä, kirjatentit ovat auki vain tiettyinä aikoina vuodesta? Voisihan niihin laittaa vaikka tiedon siitä, että tenttejä arvioidaan tiettyinä aikoina, mutta sen voisi käydä kirjoittamassa, silloin kun on aikaa lukujärjestyksessä ja/tai kirjoja saatavilla.”

Myös läsnäolo-opetuksen järjestäminen herätti parannusehdotuksia. Opintojaksot järjestetään usein samaan aikaan, jolloin molemmille osallistuminen on mahdotonta. Opintojaksojen päällekkäisyyttä voisi helpottaa järjestämällä opetusta myös alkusyksystä ja loppukeväästä. Yliopiston opetus alkaa syksyllä usein verkkaisesti ja päättyy aikaisin keväällä. Mikäli opetus jakautuisi pidemmälle ajanjaksolle, ei kursseja tarvitsisi järjestää niin montaa yhtä aikaa. Opiskelijat kokevat myös, että kursseille on vaikea päästä. Erityisesti tutkimusmenetelmäkursseja toivottiin lisää. Lukuvuoden aikana tulisi tarjota enemmän kursseja, koska kaikki halukkaat eivät nyt pääse kursseille. Jotkin kurssit myös muodostavat eräänlaisen ”portin” eli sen suorittaminen avaa pääsyn seuraaville kursseille. Tällaisista ”porttikursseista” toivottiin luovuttavan, koska ne viivästyttävät opintoja pahimmassa tapauksessa yli vuodella, mikäli kurssin järjestäjät eivät jousta. Myös erikoistumisopintoihin toivottiin enemmän aloituspaikkoja. Lisäksi opiskelijat kokevat tiuhaan tulleet tutkintouudistukset hankaliksi. Ne sekoittavat opiskelijaa, eikä tämä enää tiedä, mitä opintoja tulee suorittaa. Ohjauksen saaminen on hankalaa, koska myös henkilökunta on epävarma, miten uudistuksen siirtymäsääntöjä pitäisi soveltaa. Opiskelukäytäntöihin liittyviä havaintoja oli kysymyksen tuottamassa aineistossa 15.

Tiedottaminen

Kyselyyn vastanneet opiskelijat antoivat myös muutaman parannusehdotuksen tiedottamiseen liittyen. Opiskelijat kokevat, että opinto-oppaasta ja opetusohjelmasta ei selviä riittävän hyvin, mitä kursseja voi suorittaa kirjatentillä ja mitä ainoastaan osallistumalla opetukseen. Joidenkin kurssien kohdalla kirjatenttimahdollisuus selviää vasta kurssin aloitusluennolla. Tiedotusta kaivattaisiin myös jo opintoihin hakiessa. Opiskelijat kaipaavat nettisivuille tietoa siitä, mitä opintoja on mahdollista suorittaa työn ohessa ja mitkä vaativat täysipäiväistä opiskelua. Opintojen suorittaminen ongelmitta vaatii joissakin tapauksissa myös opiskelupaikkakunnalle muuttamista. Opiskelijat toivovat myös tietoa opiskelukäytännöistä, joihin esitettiin parannusehdotuksia edellisessä kappaleessa. He kokevat, etteivät opiskelijat tiedä näistä käytännöistä riittävästi. Erityisesti käytänteiden uudistuksista tulisi tiedottaa niin, että uudistus on jokaisen opiskelijan tiedossa. Myös opiskelijalle tarjottavista tukipalveluista kuten ohjauksesta olisi hyvä tiedottaa aika ajoin. Kaikki opiskelijat eivät tiedä, että sellaisia on saatavilla ja eivät siksi osaa niitä etsiä. Tukipalveluista on tietoa yksikön nettisivuilla, mutta opiskelijoiden ei välttämättä tule etsittyä niitä sieltä, jos eivät ole ikinä kuulleet tarjottavista tukipalveluista. Yksikkö järjestää opiskelijoilleen silloin tällöin myös infotilaisuuksia, joissa kerrotaan muutoksista tai muista ajankohtaisista asioista. Infotilaisuudet ovat kuitenkin usein

menneet päällekkäin muiden luentojen kanssa, jolloin opiskelijat ovat priorisoineet luennon infotilaisuuden edelle. Tämän vuoksi infotilaisuudet olisi hyvä järjestää sellaisina aikoina, jolloin yksikössä ei ole muuta opetusta. Tiedottamiseen liittyviä havaintoja oli kysymyksen tuottamassa aineistossa neljä.

Henkilökunnan toiminta

Henkilökunnan toiminnassa opiskelijoiden silmiin on pistänyt erityisesti jatkuva kiire. Opiskelijoista tuntuu, ettei heille ole aikaa. Mikäli opiskelija tarvitsee apua opintoasioihin tai lisätietoja kurssiin liittyen, saa vastausta odotella pitkään.

”Olen syksyllä 2014 tehnyt pääasiassa vain sivuaineopintoja [sivuaineen nimi], mutta muutaman kasvatustieteen yksiköstä puuttuvan kurssini suorittamiseen liittyvien tietojen saaminen opettajilta on ollut erittäin haasteellista. Toivoisin siis, että opettajat vastaisivat sähköposteihin ja/tai puheluihin, että saisi tietää millä tavoin puuttuvat kurssit/osa-suoritukset voi suorittaa. Opiskelumotivaatio on itsellä hyvä ja tahto valmistua, harmittaa että opettajat eivät ole voineet vastata kyselyihin kurssien suorittamisesta. Esim. yhdestä kurssista olen kysellyt elokuusta 2014 alkaen, enkä vieläkään [tammikuulla] ole saanut tietää, miten kurssin saan suoritettua!”

vastaaja nro 35, varhaiskasvatus

Opintoja on hankalaa suorittaa loppuun, mikäli opiskelija ei tiedä miten suoritus tehdään. Jatkuva kiire ei heijastu ainoastaan opiskelijoihin, vaan rasittaa myös henkilökuntaa itseään. Työssäjaksaminen vaarantuu, mikäli työssä on jatkuva kiire. Toinen henkilökunnan toimintaan liittyvä havainto kohdistui opetussisältöihin. Opiskelijat pitävät myös motivoivaa opetusta opintoja edistävänä tekijänä. Henkilökunnan toimintaan liittyviä havaintoja oli kysymyksen tuottamassa aineistossa neljä.

Ehdotetut uudistukset

Opiskelijat antoivat monia uudistusehdotuksia kasvatustieteiden yksikölle pohtiessaan, miten yksikkö voisi edistää heidän valmistumistaan ja ehkäistä opintojen viivästymistä tulevaisuudessa. Aiemmissa kappaleissa puhuttiin jo opintojen tarjoamisesta aiemmin syksyllä ja myöhemmin keväällä, liian usein tapahtuvien tutkintouudistusten vaikutuksista ja ”porttikurssien” poistamisesta.

Näiden lisäksi ehdotettiin mm. muutamaa ohjaukseen liittyvää uudistusta. Eräs opiskelija ehdotti, että HOPS-suunnittelu voisi olla jokavuotista toimintaa, jota ohjaisi tutkintorakennetta tunteva henkilö. Kuten aiemmin mainitsin, opiskelijat eivät koe, että yliopisto-opettajat ja professorit olisivat kiinnostuneita heidän opintojensa ohjaamisesta. Suunnittelua tulisi ohjata sellaisen henkilön, joka työskentelee tutkintoon liittyvien asioiden kanssa päivittäin. Hieman samantyylistä henkilökohtaista ohjausta ehdotti toinenkin kyselyyn vastannut opiskelija. Hän ehdotti, että kandidaatin tutkielman palauttamisen jälkeen jokainen opiskelija saisi henkilökohtaisen palaverin, jossa suunniteltaisiin opintojen loppuun saattamisen aikataulu ja kurssit, joita opiskelijan tulee vielä suorittaa.

Myös opinnäytetöiden tekemiseen ehdotettiin kahta uudistusta. Kandi- ja graduryhmät etenevät yleensä samaan tahtiin, minkä takia hitaammassa tai nopeammassa aikataulussa opinnäytettään tekevät ovat joko edellä tai jäljessä muuta ryhmäänsä ja heiltä puuttuu tämän vuoksi tuki. Ryhmiä voisi järjestää niin, että intensiivisemmille tekijöille olisi oma ryhmänsä ja hitaampaa opinnäytteen tekoa suunnitteleville omansa. Tällöin kaikilla olisi saatavilla vertaistukea opinnäytteen tekemiseen. Toinen opinnäytetöihin liittyvä uudistusehdotus liittyi gradun tekemiseen. Eräs opiskelija ehdotti, että graduja voitaisiin tehdä oikeissa tutkimusryhmissä, jolloin gradua ohjaavaa opettajaa kiinnostaisi suurella todennäköisyydellä ohjata gradun tekijää huolellisemmin kuin tilanteessa, jossa graduaihe ei liity ohjaavan opettajan työhön.

Kaksi uudistusehdotusta liittyi opintojen etenemisen edistämiseen ja opintojen jatkamiseen. Opiskelijat kokevat, etteivät he tiedä, mistä apua opinto-ongelmiin pitäisi hakea. Koska henkilökunnalla on jatkuva kiire, eivät opiskelijat haluaisi vaivata väärää henkilöä kysymyksillään. Eräs opiskelija ehdottikin eräänlaista ”starttistiskiä”, jonne voisi mennä kysymään, mistä apua voisi hakea.

”Joku, jonka luo mennä murheineen, eräänlainen ”starttistiski”, josta kerrotaisiin, kenen puoleen kannattaa kääntyä. Mutta että jo tuossa strattistiskillä voisi purkaa sydäntään myös asioista, jotka eivät ole ihan välttämättä täysin opintoihin liittyviä. Kun aina tuntuu, että kysymyksillään vaivaa ihmistä ja kaikilla on kiire.”

vastaaja nro 38, elokas

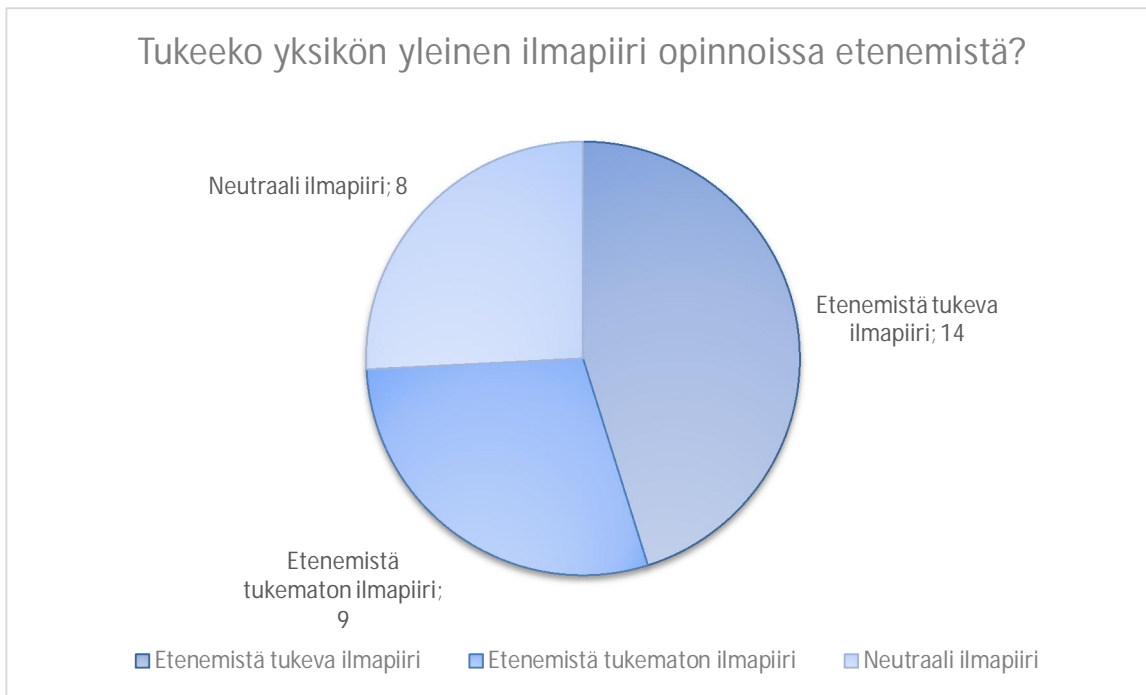
Tämä ”starttistiski” olisi juuri sellainen matalan kynnyksen paikka, jota ohjaus-kappaleessa (ks. s. 31) toivottiin. Opiskelijan olisi helppoa mennä sinne, kertoa ongelmansa ja saada niihin apua tai ainakin jatko-ohjausta oikean henkilön puheille. Opintojen jatkamista helpottaisi myös yksikön yhteydenotto opinnoissaan viivästyneeseen, kuten aiemmin tässä raportissa mainittiin. Eräs opiskelija

ehdotti, että yksikkö voisi kutsua opinnoissaan viivästyneet jatkamaan opintojaan. Kutsuun kirjoitettaisiin myös henkilön nimi, johon olla yhteydessä, jotta pääsee opinnoissaan alkuun. Tämä henkilö ohjaisi opintojen pariin palannut opintojen alkuvaiheessa ja vastaisi hänen kysymyksiinsä. Viimeisenä uudistusehdotuksena mainittakoon yliopiston oma päiväkotit. Yliopistossa on yhä enenevässä määrin opiskelijoita, joilla on lapsia. Mikäli lasta ei saa päivähoitoon, saattaa opintojen jatkaminen olla lähes mahdotonta. Lapsen kuljettaminen kaukana sijaitsevaan hoitopaikkaan vie myös aikaa opinnoilta. Mikäli päiväkotit toimisi yliopiston yhteydessä, kulkisi lapsi helposti hoitoon vanhemman mukana. Uudistuksiin liittyviä havaintoja oli kysymyksen tuottamassa aineistossa kaiken kaikkiaan 11.

Yksikön ilmapiiri valmistumisen tukijana

Opiskelijoilta kysyttiin, tukeeko kasvatustieteiden yksikön yleinen ilmapiiri opinnoissa etenemistä. Kysymyksen yhteydessä olisi ollut hyvä määritellä termi ”yleinen ilmapiiri” hieman tarkemmin, sillä sen merkitys oli kyselyyn vastanneille moninainen. Kysymys tuotti termin tarkemmasta määrittelemättömyydestä huolimatta kohtuullisesti aineistoa, jonka analyysin tulokset esittelen tässä. Kysymykseen vastasi 35 vastaajaa 42:sta. 14 opiskelijaa koki, että yksikön ilmapiiri tukee opinnoissa etenemistä, kahdeksan opiskelijaa piti ilmapiiriä neutraalina ja yhdeksän opiskelijaa koki, ettei yksikön yleinen ilmapiiri tue opinnoissa etenemistä. Neljän opiskelijan vastauksesta ei voitu päätellä heidän kantaansa kysymykseen. Vastausten jakautumista on kuvattu kuviossa 20 seuraavalla sivulla.

14 opiskelijaa vastasi yksikön yleisen ilmapiirin tukevan opinnoissa etenemistä. Heidän mielestään opinnoissa etenemistä tukee mm. yksikön avoin ja keskusteleva ilmapiiri henkilökunnan ja opiskelijoiden välillä. Opiskelijoiden toiveita kurssien sisällöistä ja suoritusmenetelmistä kuunnellaan ja niissä voidaan joustaa. Henkilökunta on ammattitaitoista ja heihin tekemisissä oleminen on kynnykseltään matalaa. Opiskelijat, joiden mielestä yksikön yleinen ilmapiiri tukee opinnoissa etenemistä, kokivat myös, että yksikössä suvaitaan eri tahtiin etenemistä ja kursseilla on hyvä ilmapiiri. Heidän mielestään yksikössä arvostetaan myös muualta tullutta osaamista, eikä opiskelijaa lannisteta painostamalla tätä liikaa etenemään opinnoissaan. Yhdeksän opiskelijan mielestä yksikön ilmapiirin vaikutus opintoihin on päinvastainen. He eivät koe, että kasvatustieteiden yksikön yleinen ilmapiiri tukisi opinnoissa etenemistä. Heidän mielestään opiskelija jätetään viivästyneiden opintojensa kanssa melko yksin ja avun saaminen on hankalaa opintojen edistämiseksi. He kokevat, ettei opinnoissaan viivästyneisiin opiskelijoihin suhtauduta kovinkaan myönteisesti. Lisäksi opinnoissaan viivästyneillä ei ole yleensä enää tukiverkkoa, johon turvata opinto-ongelmissaan. Normaalisti tällaisen tukiverkon muodostaisivat muut samaan aikaan

Kuvio 20: Tukeeko yksikön yleinen ilmapiiri opinnoissa etenemistä?

opintonsa aloittaneet opiskelijat, mutta opinnoissaan viivästyneiden opiskelijoiden opiskelukaverit ovat usein jo valmistuneet. Viivästyneet opiskelijat kokevat olevansa yksin, eivätkä saa tukea yksiköltäkään.

Lisäksi mainittiin muutamia henkilökuntaan liittyviä seikkoja, jotka eivät tue opinnoissa etenemistä. Opiskelijat, jotka kokivat, ettei yksikön yleinen ilmapiiri tue opinnoissa etenemistä, pitivät yliopiston opetushenkilökunnan siirtymistä tulostavoitteen piiriin huonona asiana. Heidän mielestään tulostavoitteen siirtyminen on heikentänyt opiskelijoiden saaman opetuksen ja ohjauksen laatua. Henkilökunta keskittyy enemmän työtehtäviin, jotka tuottavat yliopistolle selvää tulosta. Tämän oli huomannut mm. eräs opiskelija, joka kertoi jokaisen hänen opinnäytettään ohjanneen professorin halunneen opinnäytteeseen viittauksia omiin julkaisuihinsa. Opiskelijat, joiden mielestä yksikön yleinen ilmapiiri ei tue opinnoissa etenemistä, kokivat myös henkilökunnan riitelevän ja kilpailevan keskenään, minkä nähtiin heikentävän yleistä ilmapiiriä. Eräs opiskelija mainitsi myös välimatkan opiskelijan ja yliopisto-opettajan välillä olevan suuri. Hänen mielestään tämä hankaloittaa ammatillisen identiteetin muodostumista, koska opiskelija ei koe kuuluvansa tiedeyhteisöön.

Osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista piti yksikön yleistä ilmapiiriä neutraalina. Heitä oli kahdeksan. Heidän mielestään ilmapiiri ei toisaalta edistä muttei toisaalta hidastakaan opinnoissa etenemistä. Ilmapiirin koettiin olevan neutraali molempiin suuntiin. Heidän mielestään apua saa, kun kysyy ja henkilökunta on yleensä ystävällistä, vaikka tämä saattaakin vaihdella hieman

opettajasta riippuen. Heidän mielestään yksikössä on kuitenkin yleisesti tiedossa, että opiskelijoiden valmistuminen on yhteydessä yliopiston saamaan rahoitukseen. Opiskelija kokee myös jäävänsä yksin opinnoissaan. Eräs opiskelija piti luokanopettajakoulutuksen osalta nykyistä ilmapiiriä parempana, kuin aiemmin Hämeenlinnassa vallinnutta.

Opiskelijakulttuurin ja opettajien suhtautumisen vaikutus opintojen etenemiseen

Opiskelijoilta kysyttiin, onko yksikön opiskelijakulttuurissa tai opettajien suhtautumisessa jotakin, mikä haittaa opintojen etenemistä tai valmistumista. Tässäkin kysymyksessä termi ”opiskelijakulttuuri” olisi kannattanut määritellä hieman tarkemmin, sillä saadut vastaukset liittyivät lähinnä opettajien suhtautumiseen. Kysymykseen vastasi 29 opiskelijaa. Aineistosta löytyi 31 havaintoa opettajien suhtautumiseen liittyen, joista 16:sta mukaan opettajien suhtautuminen haittaa opinnoissa etenemistä ja toisten 16:sta mukaan opettajien suhtautumisessa ei ole mitään, joka hidastaisi opinnoissa etenemistä. Lisäksi kaksi vastaajaa eivät osanneet sanoa, vaikuttaako opettajien suhtautuminen tai opiskelijakulttuuri opintojen etenemiseen. Opiskelijat, joiden mukaan opettajien suhtautuminen tai opiskelijakulttuuri haittaa opintojen etenemistä, perustelivat kantaansa runsaasti. Osa perusteluista liittyi yksinkertaisesti opetuksen järjestämiseen. Saman opettajan kurssilla ei yleensä olla kahta kertaa, koska opettajia on niin paljon. Tämän vuoksi opettaja ja oppilas eivät tunne toisiaan ja heille ei synny henkilökohtaista suhdetta, joka edistäisi opintojen etenemistä. Opetushenkilöstö ei erään opiskelijan mukaan myöskään koe, että opinnoissa pitäisi edetä nopeasti ja ei siksi tue joutuisaa valmistumista. Opiskelijat myös kokevat, että kurssien työmäärät ovat epäsuhtaisia. Eräs opiskelija mainitsi pedagogisten opintojen työllistävän kolminkertaisesti tavalliseen pistemäärään suhteutettuna.

Lisäksi moni opiskelija kokee opettajien olevan joustamattomia kursseilla, jotka vaativat läsnäoloa. Opettajat suhtautuvat opiskelijoihin välillä kuin lapsiin, eivätkä ymmärrä, etteivät aikuiset opiskelijat ole opetuksesta poissa ilman hyvää syytä. Eräs opiskelija kertoi kokemuksistaan näin:

”Osa opettajista todella joustamattomia. Esimerkiksi jos ei pääse yhdelle lähiopetuskerralle, vastaava saatetaan järjestää vasta kahden vuoden kuluttua, eikä korvaavaa suoritusta ole olemassa. Suoritus saattaa siis pahimmillaan viivästyä kahdella vuodella. Itsellä jäi tämän takia yksi sivuaine käymättä loppuun. Liikunnasta viivästyti kaksi lähiopetuskertaa vuodella, koska en raskaana ollessani voinut pelata kyseisiä pelejä. Itseasiassa jouduin lopulta ennenaikaiseen vuodelepoon pitkälti liikuntatuntien takia. Kertoja ei saanut suorittaa

pelkästään tarkkailemalla ja tekemällä kirjallisia tehtäviä. Opettaja kommentoi törkeästi sitä, että tein harjoitukset liian löysästi. Hyppiminen mahan kanssa tuntui tukalalta.”

vastaaja nro 11, luokanopettaja

Opiskelijat kokevat, että heitä ylenkatsotaan eikä heihin suhtauduta täysin asiallisesti ottaen huomioon, että he ovat aikuisia ihmisiä, jotka ymmärtävät poissaolojensa seuraamukset opinnoille. Opiskelijat, jotka kokivat opettajien suhtautumisen vaikeuttavan opintojen etenemistä, pitivät myös opettajan tapaa hoitaa työtään tärkeänä asiana. Osa opettajista on heidän mukaansa uppoutunut ainoastaan tutkimuksen tekemiseen ja hoitavat opetusvelvollisuutensa huonosti. Heitä ei kiinnosta opetuksen antaminen opiskelijoille, mikä johtaa laaduttomaan opetukseen ja ohjaukseen. Osa opiskelijoista kokee, että opettajia kiinnostaa ohjata vain nopeasti eteneviä graduntekijöitä ja kaikkia opettajia ei kiinnosta ohjaaminen ollenkaan. Myöskään sivuaineopintoja ei haluta erään opiskelijan mukaan järjestää kaikille halukkaille.

Opettajien suhtautumisen opintojen etenemistä haittaavat vaikutukset liittyvät myös tehtävänantoihin ja kasvatustieteelliseen puhetapaan. Opiskelijat, joiden mukaan opettajien suhtautuminen haittaa opintojen etenemistä, kokevat, että tehtävänantoihin liittyviä tarkennuksia on välillä todella hankala saada, koska opettajat eivät vastaa opiskelijoiden lähettämiin sähköposteihin. Heidän mukaansa opiskelija joutuu välillä myös tehtävää tehdessään arvailemaan, mitä opettaja tehtävänannollaan hakee, koska tarkennuksia ei ole saanut tai tehtävänanto on muuten ollut epäselvä. Jotkin opettajat saattavat myös suosia tietynlaista puhetapaa. Opiskelijaa ei osan kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mielestä arvosteta, jollei tämä hallitse kasvatustieteellistä puhetapaa. Opiskelijat, joiden mielestä opettajien suhtautuminen ei haittaa opintojen etenemistä, perustelivat kantaansa huomattavasti vähemmän. Heidän mukaansa työskentely henkilökunnan kanssa on sujunut ongelmitta. Eräs opiskelija toi kuitenkin esiin huolensa opettajankoulutuksen sisällöstä. Hänen mukaansa se on liian leikkisää ja puuhastelevaa ja eroaa siksi muusta yliopistokoulutuksesta. Hän ei koe, että tämä haittaisi kenenkään opintoja, mutta kokee tilanteen masentavana.

Opintohallinto opintojen edistäjänä

Opiskelijoilta kysyttiin, millainen on opintohallinnon rooli tai merkitys opintojen edistämässä. Tässä kysymyksessä paperiseen lomakkeeseen ei määritelty opintohallintoa, mutta sähköiseen nettilomakkeeseen lisättiin selvennys: ” Kasvatustieteiden yksikön opintohallinto toimii pääosin Virta-rakennuksen 2. kerroksessa huoneissa 245–252. Erilaiset ’juoksevat asiat’ (opintasuoritusrekisteri, tentit, lomakkeiden ja hakemusten palautus, ryhmiin jaot, todistushakemukset yms.) hoidetaan opintohallinnon kansliassa”. (Kasvatustieteiden yksikön

nettisivut 2015). Kysymykseen vastasi 33 opiskelijaa, joiden käsitys opintohallinnon toimenkuvasta oli nettilomakkeeseen lisätystä selvennyksestä huolimatta moninainen. Opintohallinnon toimenkuvaan nähtiin kuuluvan opiskelijoiden kysymyksiin vastaamisen (10 havaintoa), opiskelijoiden tukemisen ja ohjaamisen (8 havaintoa), opetusta koskevien päätösten tekemisen (6 havaintoa), opintorekisterin ylläpitämisen (3 havaintoa), tutkintorakenteen asiantuntijana toimisen (2 havaintoa) ja tiedottamisen (1 havainto).

Opintohallinnon rooli tai merkitys opintojen etenemisessä oli melko monelle kyselyyn vastanneelle opiskelijalle epäselvä. 33:sta kyselyyn vastanneesta opiskelijasta seitsemän kertoi, etteivät tiedä tai ovat epävarmoja, mitä opintohallinto tekee. Loput 26 vastaajaa pitivät opintohallinnon roolia joko merkittävänä, vähäisenä tai opiskelijan omasta toiminnasta ja opinnoista riippuvaisena. Opintohallinnon merkittävästä roolista opintojen edistäjänä löytyi 11 havaintoa aineistosta. Opiskelijat pitävät roolia merkittävänä, mutta pelkäävät roolin jäävän varjoon huomaamattomuutensa vuoksi. Opintohallinnon roolia ei välttämättä huomata silloin, kun asiat sujuvat. Opiskelijat myös ehdottivat, että opintohallinnolla voisi olla suurempi rooli opintojen ohjauksessa ja muistuttivat matalan kynnyksen neuvonnan saannin tärkeydestä. Opintohallinnon roolin vähäisestä merkityksestä opintojen etenemisessä löytyi vain kolme havaintoa aineistosta. Sen sijaan seitsemän havaintoa kertoi roolin riippuvan opiskelijan omasta toiminnasta. Joillekin opintohallinnon rooli on pieni, koska heillä ei ole ongelmia opintojen etenemisessä. Jotkut taas saattavat tarvita paljonkin apua. Opintohallinto voi edistää opintojen etenemistä runsaasti, mikäli opiskelija itse ymmärtää hakea apua ongelmiinsa ja vastauksia kysymyksiinsä.

4.2 Haastattelututkimus

Tässä luvussa esitellään tilaustyönä tehdyn kyselylomaketutkimuksen jatko-osa, joka toteutettiin haastattelemalla kyselylomaketutkimukseen vastanneita opinnoissaan viivästyneitä opiskelijoita. Haastattelut olivat avoimia ja tutkittavat saivat vapaasti tuoda esiin opintojen viivästymiseen vaikuttaneita tekijöitä. Haastateltavana oli 11 opiskelijaa. Heidän haastatteluidensa lisäksi aineistoon on otettu mukaan kolme kirjoitelmaa, jotka palautettiin alkuperäisen postikyselyn mukana. Haastattelututkimuksen tarkoituksena oli syventää opintojen viivästymisestä tutkimuksen ensimmäisessä osassa saatua tietoa ja luoda kuvaa tyypillisestä opinnoissaan viivästyvästä opiskelijasta ja hänen opintopolustaan.

4.2.1 Opintojen viivästymisen syyt

Kuten jo kyselylomaketutkimuksessa kävi ilmi, syyt opintojen viivästymiseen Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä ovat varsin moninaisia. Haastatteluissa ja kirjoitelmissa esiin tulleet viivästymisen syyt olivat pitkälti samankaltaisia, kuin kyselylomakkeissakin. Haastatteluissa esiin tulleita syitä olivat perhe, työelämä, terveydelliset ongelmat, erilaiset ongelmat opintojen sujumisessa, esteet kursseille pääsemisessä, oleskelu ulkomailla, harrastukset, viivästyminen omasta valinnasta sekä näennäinen viivästyminen. Näitä opintojen viivästymiseen vaikuttaneita syitä avataan tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

Perhe

Perheen rooli opintojen viivästyttäjänä oli aineiston perusteella varsin selkeä. Se mainittiin 11 kertaa. Lähes puolet haastatelluista kertoi perheen viivästyttäneen opintojaan. Erityisesti opintoja viivästyttivät lasten syntyminen ja naisilla tätä seuraava äitiysloma. Äitiysloman päättymisen jälkeen opinnot saattavat kuitenkin edelleen edetä verkkaisemmassa tahdissa, sillä lapset sairastelevat, eikä heille löydy aina hoitopaikkaa. Lapsiperheiden arki on kiireistä ja samanaikainen opiskelu tämän vuoksi hankalaa. Perheeseen liittyväksi viivästymiseksi laskettiin myös kumppanin löytäminen sekä parisuhteen tai avioliiton päättymisen. Kumppanin löytymisen jälkeen keskittyminen opintoihin voi olla koetuksella ajatusten karatessa jatkuvasti muualle. Tämä opintojen viivästymisen syy on kuitenkin varsin väliaikainen. Sen sijaan parisuhteen päättymisen tai avioero voi olla niin raskas prosessi, että se häiritsee opintojen etenemistä pitkään.

Työelämä

Perheen lisäksi myös työelämä oli selkeä opintojen viivästyttävä. Opiskelijat tekevät töitä sekä toimeentulon vuoksi että työkokemuksen kerryttämiseksi. Opiskelijoiden mukaan työssäkäynti on suurella osalla opiskelijoita jopa välttämätöntä, sillä opintotuki riittää harvoin edes asunnon vuokraan. Osa kertoi ottaneensa opintolainaa, mutta osa opiskelijoista halusi maksaa opintonsa mieluummin omalla työllä kuin lainarahalla lainaamiseen liittyvien riskien ja opiskelun jälkeisen työpaikan saamiseen liittyvän epävarmuuden vuoksi. Toimeentulon lisäksi työtä tehtiin myös työkokemuksen vuoksi. Opiskelijat kokivat, että työpaikan saaminen valmistumisen jälkeen helpottuu huomattavasti, mikäli on työskennellyt jo opintojen ohessa. He kokivat, että työpaikoilla oletetaan tutkinnon lisäksi valmistuneelta myös työkokemusta, ilman kokemusta työpaikkaa on vaikea saada. Edellä mainittujen syiden lisäksi työtä tehtiin myös opintoahdistuksen pakenemiseksi ja perheenjäsenen auttamiseksi. Työnteko koettiin luvalliseksi syyksi ajatella jotakin muuta kuin

opintoja. Osalla opiskelijoista oli päätoiminen työpaikka jo opiskelujen alkaessa tai opiskelija saattoi työllistyä päätoimisesti jo ennen valmistumistaan. Työnteon lisäksi työelämään liittyvä opintojen viivästymisen syy oli myös irtisanominen, jolloin uuden työpaikan saanti nähtiin ensisijaisena opintojen etenemiseen nähden. Tämä mainittiin kuitenkin vain yhdessä kirjoitelmassa. Kaiken kaikkiaan työntekeksi mainittiin opintojen viivästymisen aiheuttajaksi 13 kertaa.

Terveysteen liittyvät ongelmat

Ongelmat niin fyysisessä kuin henkisessäkin terveydessä olivat myös merkittäviä opintojen viivästymisen syitä. Fyysiseen terveyteen liittyviä syitä mainittiin aineistossa kuusi kertaa ja henkiseen terveyteen liittyviä kahdeksan kertaa. Fyysiseen terveyteen liittyvät ongelmat, jotka hidastivat opintojen etenemisestä, olivat osalla pysyviä sairauksia ja osalla hetkellisiä heikentymiä fyysisessä terveydentilassa. Opintoja viivästyttävät pysyvät sairaudet olivat poikkeuksetta puhjenneet kesken opintojen. Hetkelliseen fyysisen terveyden heikentymään liittyi osalla opiskelijoista myös sairaalajakso, jolloin läsnäolo opetuksessa oli mahdotonta. Fyysisen terveyden ongelmien lisäksi opintoja viivästyttivät myös henkisen terveyden ongelmat, joita olivat mielialaongelmat tai masennus, nukahtamisvaikeudet sekä ongelmat henkisessä jaksamisessa. Osa opiskelijoista oli kokenut niin suurta stressiä opintojensa viivästymisestä, että he uupuivat opintotaakkansa alla. He kokivat erityisen raskaaksi sen, ettei opinnoilta jäänyt aikaa millekään sellaiselle, josta saisi voimavaroja opinnoissa jaksamiseen. Opiskelijat eivät ehtineet pitää huolta itsestään ja siksi uupuivat.

Ongelmat opintojen sujumisessa

Opintojen sujumiseen liittyviä viivästymisen syitä mainittiin aineistossa 19 kertaa. Opintojen sujumiseen liittyvät opintojen viivästymisen syyt olivat hyvin moninaisia ja opiskelijakohtaisia. Ainoa syy, joka mainittiin useammassa haastattelussa, oli graduohjaajan vaihtuminen. Vaihtuminen aiheutti opiskelijoille lisätyötä mm. uuden ohjaajan perehdyttämisen ja teoriapohjan vaihtumisen myötä. Uusi ohjaaja halusi painottaa erilaisia asioita kuin aiempi ja tämän vuoksi joillakin gradun tekijöillä valui suurikin työ hukkaan vaihdettaessa tutkimuksen näkökulmaa. Opinnäytetyön etenemisessä saattoi olla myös sellaisia viivästyttäviä tekijöitä, jotka eivät liittyneet ohjaajaan. Ongelmia aiheuttivat myös motivaation puute, aikaansaamattomuus, opinnäytetyön pakoilu siirtämällä huomio johonkin muuhun, epäonnistumisen pelko, liiallinen itsekriittisyys, tuen puuttuminen, sekä diagnosoidut oppimisvaikeudet. Osa koki myös luokanopettajakoulutuksen siirtymisen Hämeenlinnasta Tampereelle aiheuttaneen opintojen viivästymistä, koska opiskelua koskevat käytännöt eivät olleet Tampereella samanlaiset kuin Hämeenlinnassa. Opiskelijat eivät

osanneet varautua esimerkiksi siihen, että Tampereella kursseille pääseminen on hankalampaa suuren hakijamäärän vuoksi. Ongelmia opintojen sujumiseen saattoi myös aiheuttaa toisen ihmisen ikävä käytös. Eräällä opiskelijalla opinnot keskeytyivät toisen opiskelijan ahdistelun vuoksi ja eräällä toisella opintojakson suorittaminen venyi useita kuukausia, koska tämä ei halunnut tavata häntä epäoikeudenmukaisesti kohdellutta lehtoria. Yksi opiskelija mainitsi myös iäkkyuden viivästyttäneen opintojaan. Vanhempana ihmisen oppiminen hidastuu ja tämän vuoksi opiskelu vie enemmän aikaa.

Esteet kursseille pääsemisessä

Opintojen viivästyminen saattoi johtua myös siitä, ettei opiskelija päässyt kursseille, jotka hänen olisi pitänyt suorittaa. Tähän liittyviä mainintoja oli aineistossa viisi. Syynä saattoi olla tekemätön kurssi, joka olisi pitänyt tehdä ennen kyseisen kurssin suorittamista. Kursseja ei välttämättä myöskään ole ollut tarjolla riittävästi, jotta opiskelijan olisi ollut mahdollista suorittaa niitä. Näin kävi esimerkiksi eräällä opiskelijalla, joka kertoi tilanteesta, jossa hänen olisi pitänyt suorittaa kolme kurssia, mutta opetustarjonnassa oli sillä hetkellä vain kaksi kyseisen aihealueen kurssia. Eräs opiskelija kertoi myös vaikeuksistaan saada graduohjaajaa, kun kukaan ei kokenut aiheita riittävän tutuksi omaan toimialaan nähden. Samaiselle opiskelijalle oli myös aiemmin luvattu sivuaine paikka ja lukuvuoden alkaessa missään sivuaineessa ei ollutkaan hänelle tilaa.

Ulkomailla oleskelu

Ulkomailla oleskeluun liittyviä opintojen viivästyminen syitä olivat vaihto-opiskelu, perheenjäsenen työn perässä muutto ja sekä vapaa-ajan matkustelu. Ulkomailla oleskelu ei ollut kuitenkaan yleisempien opintojen viivästyminen syiden joukossa. Ulkomailla oleskelu mainittiin aineistossa viisi kertaa. Vapaa-ajan matkustelulla haluttiin kerryttää elämäkokemusta ja kielitaitoa tulevaa työelämää silmällä pitäen. Opiskelijat myös perustelivat matkusteluaan sillä, että olivat vielä toistaiseksi elämäntilanteessa, jossa ulkomaille lähteminen on helppoa.

Harrastukset

Harrastus opintojen viivästyttäjänä mainittiin neljä kertaa. Näistä kolme liittyi aktiiviseen järjestö- tai vapaaehtoistoimintaan, jonka uskottiin olevan hyödyksi myöhemmässä työelämässä. Yhden kerran mainittiin myös aikaa vievä harrastus, jonka opiskelija laittaa helposti kaiken muun edelle, koska tämä on ainoa ilon ja rentoutuksen lähde hänen tämän hetkessä elämässään.

Näennäinen viivästyminen

Aineistossa mainittiin myös kahteen kertaan viivästymisen syy, joka nimettiin tässä raportissa näennäiseksi viivästymiseksi. Kaksi opiskelijaa kertoi viivästymisen syyksi sen, etteivät he olleet ilmoittautuneet poissaolevaksi äitiysloman ajaksi. Toisella tämä johtui siitä, että hän luuli läsnä olevaksi ilmoittautumatta jättämisen tarkoittavan poissaolevaksi ilmoittautumista. Todellisuudessa poissa olemisestakin pitää kuitenkin ilmoittaa. Toisella opiskelijalla oli taustalla toive, että saisi opiskeltua edes jotakin äitiysloman aikana. Tämän vuoksi hänkään ei ilmoittautunut poissaolevaksi. Näillä kahdella opiskelijalla kului siis opiskeluoikeus myös äitiysloman aikana, minkä vuoksi vaikuttaa, että he olisivat opiskelleet useamman vuoden kuin he todellisuudessa ovat opiskelleet.

Oma valinta

Opiskeleminen hitaammassa tahdissa omasta valinnasta mainittiin aineistossa 13 kertaa. Tietoinen hitaampi opiskelu johtui tähtäämisestä joko laajempaan tutkintoon tai syvempään oppimiseen, oman jaksamisen varjelusta sekä toisaalta siitä, ettei opiskelijan alkuperäisenäkään tavoitteena ole ollut valmistua nopeasti. Moni opiskelija kertoi opiskelevansa hitaasti, koska haluaa oppia syvemmin tai paremmin. He eivät tavoittele vain opintopisteitä, vaan haluavat varmistua siitä, että oikeasti oppivat kurssilla opetettavan asian. Osa opiskelijoista kertoi myös tähtäävänsä laajempaan tutkintoon tekemällä ylimääräisiä opintoja.

4.2.2 Kolme opinnoissa viivästyvää opiskelijatyyppeä

Haastattelu- ja kirjoitelma-aineiston pohjalta hahmottui kolme viivästyjätyyppeä, joita olivat estyneet opiskelijat, uupuneet opiskelijat sekä laajemman kokemuksen kerryttäjät. Estyneet opiskelijat ovat, nimensä mukaisesti, väliaikaisesti estyneitä hoitamaan opintojaan sujuvasti. Tämä este saattaa olla esimerkiksi äitiysloma, perheestä huolehtiminen tai opinnot estävä sairaus. Toinen viivästyjätyypin muodostivat uupuneet opiskelijat, joille opinnot ovat muuttuneet liian raskaiksi. Kolmannen viivästyjätyypin muodostivat laajemman kokemuksen kerryttäjät, jotka pyrkivät saamaan opiskeluajastaan irti mahdollisimman paljon. Esimerkkitapauksissa kaikki opiskelijat ovat naisia, koska suurin osa vastaajista oli naisia.

Estynyt Maija

Maija aloitti opintonsa kasvatustieteiden yksikössä kuusi vuotta sitten. Opintojen alku sujui hyvin ja Maija oli motivoitunut opiskelemaan alaa, jonka opiskelusta hän oli haaveillut jo kauan. Hän teki kandidaatin tutkielmansa ajallaan hyvällä menestyksellä. Pian kandidaatin tutkielman palauttamisen jälkeen Maija huomasi kuitenkin olevansa raskaana. Raskaudesta huolimatta hän päätti jatkaa opintojaan äitiyslomalle jäämiseen asti entiseen tai jopa kiristettyyn tahtiin, jotta äitiyslomalta palaamisen jälkeen olisi enää mahdollisimman vähän opiskeltavaa. Yliopisto-opettajat suhtautuivat Maijan äitiyslomalle jääntiin vaihtelevasti. Osa opettajista oli erittäin joustavia ja ymmärtäväisiä. Maija sai suorittaa äitiyslomalle jäämisen vuoksi kesken jääneet opinnot loppuun erilaisina omatoimiopiskelun muotoina kotoaan käsin. Osa opettajista suhtautui kuitenkin varsin nihkeästi lapsen hankkimiseen kesken opintojen. Maijasta tämä tuntui erikoiselta, eihän hän varsinaisesti ollut suunnitellut lapsen hankkimista kesken opintojen, elämä vain kuljetti mukanaan. Äitiyslomalta palattuaan Maija jatkoi opintojaan yliopistossa. Lapsi oli nyt päivähoidossa ja Maijan mies hoiti lasta iltaisin, jotta Maija voisi valmistua mahdollisimman pian.

Uupunut Anni

Anni on ollut aina kympin oppilas. Hän on menestynyt koulussa sekä harrastuksissa moitteetta ja hänen ystävästään tuntuu, että Anni on taitava kaikessa, mihin hän ryhtyy. Paahdettuaan lukion täysillä läpi Anni hakee yliopistoon kiinnostavalle alalle. Yliopistossa hän jatkaa jo lukiosta tuttua opiskelumallia, jossa ei jää juurikaan aikaa vapaa-ajan toiminnoille. Hänen mielestään tärkeintä on menestyä opinnoissa, sillä lepäämään ehtii sitten, kun valmistuu. Opintojen alku osui Annilla haavoittuvaan elämänvaiheeseen. Hän asuu ensimmäistä kertaa omillaan ja opettelee oman elämän ja talouden hallintaa. Omillaan selviytyminen aiheuttaa hänelle suurta stressiä ja opinnoissa menestyminen vaatii enemmän työtä kuin lukiossa. Tästä kaikesta kasautuu Annille ensimmäisten opintovuosien aikana taakka, joka on lopulta hänelle liikaa. Anni uupuu suorittamisen keskellä ja väsymys on valtava. Opinnot ovat vieneet hänen kaiken aikansa ja tämän vuoksi itsestä huolehtiminen on jäänyt taka-alalle. Suorittamattomat opinnot kuormittavat tunnollista Annia entisestään, mikä vaikeuttaa opintoihin palaamista. Koska suorittamattomat opinnot vaivaavat Annia, on hänen helpompi keskittyä muihin asioihin, jotka eivät aiheuta niin suurta ahdistusta. Opintojen suorittamisen aiheuttamasta ahdistuksesta huolimatta Annilla on vakaa pyrkimys suorittaa ne loppuun. Hän aikoo jatkaa opintojaan heti, kun kokee olevansa valmis siihen. Anni ei koe, että opintojen viivästyamiseen kulunut aika olisi mennyt hukkaan. Jollei hän olisi uupunut opintojen aikana, olisi se tullut varmasti vastaan myöhemmin työelämässä.

Laajemman kokemuksen kerryttäjä Emilia

Emilia päätti jo opinnot aloittaessaan tehdä ne hieman hitaammassa tahdissa. Hän haluaa saada opiskeluaikasta irti paljon enemmän kuin tutkintotodistuksen työpaikan hakuun. Hänen mielestään on järkevämpää opiskella hitaammin ja todella oppia ja ymmärtää opiskelemansa asiat. Hänen mielestään pätevyyydessä on kyse enemmänkin elämäkokemuksesta kuin tutkintotodistuksesta ja tämän vuoksi hän haluaa kerryttää monenlaisia kokemuksia opintojen aikana. Valmistumisen jälkeen Emilian opintorekisterissä tulee olemaan paljon enemmän opintopisteitä kuin tavalliset 300. Hän haluaa laajentaa pätevyytään opiskelemalla omaa alaa lähellä oleva muita aloja ja käydä vaihdossa erilaisissa maissa ja kulttuureissa. Emilia matkustelee myös paljon vapaa-ajallaan. Hän on käynyt reppureissaamassa ympäri maailmaa ja saanut sieltä valtavasti elämäkokemusta. Emilia kokee myös, että työnteko opintojen ohessa on välttämätöntä. Opintotuki riittää hädän tuskin hänen asuntonsa vuokraan, vaikka tämä on vuokra-asuntojen edullisimmasta päästä. Toimeentulon lisäksi työtä kannattaa hänen mielestään tehdä myös työkokemuksen kannalta. Työpaikat, joihin hän voisi valmistumisen jälkeen työllistyä, edellyttävät vastavalmistuneellakin hakijalla olevan oman alan työkokemusta. Pelkkä tutkintotodistus ei riitä työnsaantiin. Hitaammin opiskellen, tutkintoaan laajentaen, matkustellen, työskennellen ja elämän kokemusta haalien Emilia petaa itselleen turvallisempaa tulevaisuutta. Eikä hän tämän vuoksi koe opintojensa viivästyneen.

4.2.3 Opinnoissaan viivästyneiden tukeminen

Haastatteluissa ja kirjoitelmissa tuli esille neljä erilaista väylää, joilla yksikkö voisi tukea opinnoissaan viivästyneitä opiskelijoita ja vähentää opinnoissa viivästymistä tulevaisuudessa. Nämä olivat koulumaisuus, joustavuus, henkilökunnan toiminta sekä opiskelijoiden keskinäisen verkostoitumisen tukeminen. Esittelen näitä väyliä tarkemmin seuraavaksi.

Koulumaisuus

Opiskelijat toivoivat yliopiston olevan toimintamalliltaan enemmän koulumainen. He toivoivat ryhmäytymistä sekä opiskelijoista huolehtimista. Tällaista opiskelijoista huolehtimista voisi olla haastateltujen mielestä esimerkiksi poissaolojen valvominen ja henkilökohtainen ohjaava professori. Koulumaisuuteen liittyviä mainintoja oli aineistossa neljä.

”Ja itseasiassa niin kuin jälkikäteen ajateltuna, niin olisin kyllä toivonut, että tämä yliopistokin voisi järjestelmänä olla semmoinen, että olisi voinut joku vaikka kysyä perään, et mikäs juttu tämä nyt oikeastaan oli. Et niin kun mitä sinulle tapahtui? Et semmoinen, katosit

johonkin, että niin kun onko tälle joku syy. niin olisi niin kun päässyt ehkä tässä helpommalla, mutta ei niin sitten käynyt valitettavasti. Mutta onneksi tässä nyt sitten pääsi vielä virheensä korjaamaan.” Haastateltava nro 8

Joustavuus

Joustavuuteen liittyviä mainintoja oli aineistossa yhteensä 12. Joustavuutta toivottiin sekä opintojen suorittamiseen että opintojen järjestämiseen. Opintojen suorittamiseen toivottiin enemmän yksilöllisiä suoritusvaihtoehtoja, verkko-opetuksen laajempaa hyödyntämistä sekä vaihdossa tehtyjen opintojen hyväksi lukemista. Opintojen järjestämiseen liittyen toivottiin opintojen päällekkäisyyden vähentämistä, ajallisesti tiiviimpien kurssien järjestämistä, kurssien järjestämistä myös alkusyksyllä ja loppukevällä sekä saman laajuisten kurssien työmäärän tasaamista.

*”Et just tää tämmöinen, et jotkut opettajat on ollut tosi tiukkoja siinä, et joitakin ryhmiä ei saa vaihtaa, vaikka on vastaavia tunteja. Ja joitakin muita. Tai jotenkin tämmöistä, että opettajien joustamattomuus niinkö perhe-elämän kanssa, niin aika vaikea yhtälö kyllä välillä ollut.”
Haastateltava nro 4*

”No ihan kaikille niin kun se, et niitä aikatauluja katottais entistä paremmin. Se ainakin, et miten niinkö jossain vaiheessa oli, et kurssit oli tiistaisin ja torstaisin iltapäivällä. Ja sitäkin niinkö, et voisiko osa kursseista olla, et ei oo aina se puoli vuotta, vaan ois vaikka vähän lyhemmällä niin kun jaksolla, niin et ois niinkö oikeasti vaik yhden periodin aikana niitä kurssei. Varsinkin se, et niitä ois siinä heti alkusyksystä ja kestäisi sinne kevääseen asti. Ja myös niinkö niin, et siellä keväälläkin vois vielä alkaa jotain kursseja, sillain että sen koko vuoden hyödyntäminen.” Haastateltava nro 7

Henkilökunnan toiminta

Opiskelijat toivoivat, että olisi joku henkilökunnan jäsen, jonka puoleen voisi aina kääntyä ja jolla olisi aina aikaa. Tämän lisäksi toivottiin huolellisempaa graduohjausta, yksikön yhteistä linjaa opiskelijoiden perhe-elämän huomioimiseen sekä aikuismaista suhtautumista opiskelijoihin. Joillakin opiskelijoilla on sellainen tunne, ettei heitä kohdella aikuisina ihmisinä, vaan pieninä oppilaina. Henkilökunnan toimintaan liittyviä mainintoja oli aineistossa kymmenen.

”Se olisi varmaan hirveen kiva tai hyvä et ois ikäänkö sellainen henkilökunnan jäsen, jonka puoleen sä voit aina kääntyä, kun sulle mikä tahansa niin kun tenkkapoo tulee.” Haastateltava nro 3

Opiskelijoiden keskinäisen verkostoitumisen tukeminen

Kasvatustieteiden yksiköltä toivottiin tukea opiskelijoiden keskinäiselle verkostoitumiselle erilaisissa konteksteissa. Erityisesti tukea toivottiin uusien opiskelijoiden, aikuisopiskelijoiden ja graduvaiheeseen jumittuneiden keskinäisten verkostojen luomiseen. Perehdyttämistä toivottiin myös muista yliopistoista tutkinto-ohjelmaan vaihtaneille sekä niille opiskelijoille, jotka tulevat Tampereelle johonkin muuhun opintojen vaiheeseen kuin alkuun. Aineistossa oli kuusi mainintaa, jotka liittyivät opiskelijoiden keskinäiseen verkostoitumiseen.

”Mä en sillain niinkö kiinnittynyt tänne yliopistoon. Siis mulla ei tullut sellaista porukkaa, mitkä ois täällä niinkö ollut jotain opiskelukavereita tai muuta, et ois voinut vaikka mainita mulle asiasta. Et ei kokenut sellaista niin kun kiinnittymistä tänne sit ennen kun niinkö maisterivaiheessa nyt, kun on ruvennut täyspäiväisesti opiskeleen, niin tässä vaiheessa se on tietysti luonnollista, mutta että jotenkin oon kokenut, että ei oo niin kun tommoiselle, muutenkin ehkä aikuisopiskelijalle, joka opiskelee vain työssäkäynnin ohella, niin ei tuu semmoista kiinnittymispistettä. Eikä oikein sit siinä vaiheessa, kun tuli tänne yliopistoon, ja sit järjestettiin niitä kaiken maailman tuutorointeja, niin ne olivat niin kun lähinnä siitä, että miten saat kavereita Tampereelta. Mä olin sit silleen, et mää nyt oon ikäni asunut Tampereella, et en kokenut olevani niin kun kohderyhmää oikein missään vaiheessa siinä. Et semmoista niin kun ei oikein tapahtunut semmoista sosiaalistumista tänne yliopistolle.” Haastateltava nro 8

5 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa etsittiin syitä opintojen viivästyneeseen erityisesti Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä. Tämän lisäksi selvitettiin opinnoissaan viivästyneiden valmistumisaikaa sekä heidän toivomia tukitoimia, joilla valmistumista voitaisiin helpottaa. Tutkimuksessa selvisi opintojen viivästyneen johtuvan pääasiassa työssäkäynnistä, perhe-elämästä ja muista ihmissuhteista sekä henkisen hyvinvoinnin ongelmista. Näiden lisäksi opintojen viivästyminen saattoi johtua opiskelijan omasta valinnasta opiskella laajemmin tai syvemmin ja kartuttaa elämäkokemusta opintojen lisäksi myös muilla elämän osa-alueilla. Kolme tyypillistä viivästyjäryhmää Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä ovat estyneet opiskelijat, uupuneet opiskelijat sekä laajempaa kokemusta kerryttävät opiskelijat. Estyneellä opiskelijalla on elämässään jokin este, joka tekee opiskelun väliaikaisesti mahdottomaksi tai erittäin hitaaksi. Tällainen este voi olla esimerkiksi syntyvä lapsi tai jokin äkillinen sairaus. Uupunut opiskelija on väsynyt opintotaakkansa tai muun stressin aiheuttajan johdosta ja opiskelee siksi hieman hitaammin. Laajempaa kokemusta kerryttävä opiskelija haluaa kehittää ammattitaitoaan myös yliopiston ulkopuolella ja opiskelee siksi hitaammin. Hän saattaa kerryttää kielitaitoa ulkomailla, opiskella laajempaa sivuainetta tai käydä opintojen ohella töissä kerryttääkseen työkokemusta, jonka avulla työllistyminen on tulevaisuudessa helpompaa.

Tulosten valossa vaikuttaisi siltä, että suurin osa kasvatustieteen yksikön opiskelijoista haluaa valmistua mahdollisimman pian. Opintojen viivästyminen ei siis ole tarkoituksellista toimintaa, joka johtuisi esimerkiksi opiskelijan laiskuudesta, vaan se on olosuhteiden sanelema pakotilanne. Näihin tilanteisiin ja niiden aiheuttajiin kasvatustieteen yksiköllä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa, mutta yksikkö pystyy omaa toimintaansa muuttamalla helpottamaan vaikeissa olosuhteissa opiskelevien valmistumista ja tätä kautta nopeuttamaan sitä. Tällaisia apukeinoja ovat tutkimustulosten valossa ainakin aiempaa runsaampi ja suunnitelmallisempi ohjaus, tukihenkilö- tai vertaisryhmätoiminta sekä joustavuus opintojen suorittamisessa ja järjestämisessä. Opinnoissaan viivästyneet opiskelijat kaipaavat ohjausta erityisesti opintojen suunnitteluun, urasuunnitteluun ja pro gradu-tutkielman tekemiseen vielä seminaariryhmien päättymisen jälkeen. Suuri osa opiskelijoista tiesi, että ohjausta olisi saatavilla, mutta eivät tieneet mistä sitä tulisi hakea. Tukihenkilö- ja vertaisryhmätoimintaa toivottiin erityisesti siksi, että opintojen alussa muodostuneet tukiverkot olivat kadonneet opintojen

viivästyttyä ja opiskelijat kokivat olevansa ongelmiansa kanssa yksin. Joustavuutta toivottiin erityisesti opintojen suorittamiseen toisella tavalla tai muuna aikana silloin, kun opiskelijalla on hyvä syy poissaoloonsa.

Tutkimuksen tulokset tukevat vahvasti aiempien opintojen viivästyminen koskevien tutkimusten tuloksia. Aiemmissä tutkimuksissa on todettu opintojen viivästyminen syiden liittyvän vahvasti opiskelijoiden omiin henkilökohtaisiin elämäntilanteisiin, joihin opintojen järjestäjä ei voi vaikuttaa. Suurimmat syyt opintojen viivästyminen ovat aiempien tutkimusten mukaan työssäkäynti sekä perhe-elämä. Nämä samat syyt tulivat vahvasti esille myös tässä tutkimuksessa suurimpina opintojen viivästyttäjinä. Myös keinot opintojen edistämiseen olivat aiemmista tutkimuksista tuttuja. Tutkimuksen tulokset ovat siis linjassa aiempien tutkimusten kanssa ja tukevat niiden tuloksia. Opintojen viivästyminen syyt Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä ovat pitkälti samoja kuin muissakin suomalaisissa korkeakouluissa.

Erityistä huomiota tutkimuksessa herätti se, etteivät opiskelijat itse kokeneet opintojensa viivästyneen, vaikka he ymmärsivätkin sen yliopiston katsantokannalta näyttävän siltä. Omasta mielestään he olivat tehneet koko ajan tarvittavaa työtä opintojen eteenpäin viemiseen, mutta erilaiset elämäntilanteet aiheuttivat hidasteita opintojen etenemiselle. Moni haastatelluista opiskelijoista kritisoikin viivästyminen-sanaa sen negatiivisen mielleyhtymän vuoksi. Opiskelijat kokivat, että heidän opintojensa pitkittyminen oli monessa vaiheessa oikeastaan melko positiivinen asia, sillä pitkittymisen aiheuttaja oli yleensä tuonut jotakin tärkeää mukanaan. Osalle tämä tärkeä oli oma lapsi, osalle kertynyt työkokemus, elämäkokemus tai parantunut hyvinvointi. Lisäksi opiskelijat kokivat hieman kyseenalaiseksi nykyisin vallitsevan tehokkuus-ajattelun. Liian orjallinen koulutusputkessa eläminen tuo mukanaan ikäviä lieveilmiöitä, joista esimerkkinä opiskelijan uupuminen. Mikäli unohdetaan opiskelijan hyvinvointi, saattaa olla, että ongelmat tulevat esiin vasta opiskelijan siirryttyä työelämään. On siis kysyttävä ollaanko valmiita luopumaan kansalaisten hyvinvoinnista, riittävän nuoresta ensisynnyttäjän iästä tai työntekijän ammattitaidosta tehokkuuden nimissä?

Aiemmissä tutkimuksissa on tullut vahvasti esiin opiskelijoiden työssäkäynti opintojen viivästyttäjänä Suomessa. Sama tulos näkyi tässäkin tutkimuksessa. Opintojen aikainen työssäkäynti on opiskelijalle, paitsi keino elättää itsensä ja maksaa vuokransa, myös keino hankkia edes hataria vakuuksia työllistymisestä valmistumisen jälkeen. Työllistyminen ei ole enää yhtä selvää kuin aiemmin on ollut. Opiskelijat joutuvat tasapainoilemaan pätevyys ja kokemuksen hankkimisen välillä, jotta voisivat työllistyä koulutuksen päätyttyä. Pelkkä tutkintotodistus ei enää riitä työpaikan saamiseen, vaan työnantajat odottavat vastavalmistuneellakin hakijalla olevan jo ennestään kokemusta alan töistä. Työkokemuksen hankkimisen lisäksi työssäkäynti voi olla opiskelijalle myös pakko elämismenojen kattamiseksi. Opintotuki ja sitä täydentävä asumislisä ei riitä kuin nykyisten

vuokra-asuntojen kuukausivuokraan erityisesti suuremmissa opiskelukaupungeissa, vaikka opiskelija asuisi opiskelijoille tarkoitettussa asunnossa. Tämän lisäksi opiskelijan täytyy maksaa ruuasta ja muista kustannuksista kuukausittain kuten muidenkin kansalaisten. Opiskelija on kuitenkin ainoa kansalainen, jonka edellytetään ottavan lainaa elämisensä maksamiseen. Kaikki opiskelijat eivät halua ottaa opintolainaa, koska heillä ei ole varmuutta opintojen jälkeisestä työllistymisestä samalla tavalla kuin aiempina vuosikymmeninä valmistuneilla on ollut. Tämän vuoksi opiskelijat työskentelevät opintojensa ohella. Voidaan kysyä, onko kohtuullista olettaa opintojen valmistuvan aiemmin määritellyssä tavoiteajassa, kun maailma opintojen ympärillä on muuttunut aiempaa epävarmemmaksi? Pärjätäkseen nykyisillä työmarkkinoilla vastavalmistuneen on oltava paitsi pätevä, myös kokenut. Voidaan myös pohtia, lyhentyisivätkö valmistumisajat, mikäli opintotukea korotettaisiin niin, ettei opiskelijan tarvitsi käydä töissä. Aihetta voisi olla syytä tutkia tulevaisuudessa.

Heikkilän mukaan (2008, 29–32) tutkimusta voidaan pitää onnistuneena, jos sen avulla saadut tutkimusongelmien ratkaisut ovat luotettavia. Hänen mukaansa hyvän tutkimuksen perusvaatimuksia ovat mm. valideetti, reliabiliteetti, objektiivisuus, tehokkuus ja taloudellisuus, avoimuus, tietosuoja, hyödyllisyys ja käyttökelpoisuus sekä sopiva aikataulu. Heikkilä on rajannut nämä piirteet koskemaan erityisesti määrällistä tutkimusta, mutta suuri osa näistä pätee myös laadulliseen tutkimukseen. Tässä tutkimuksessa yhdistettiin näitä molempia, joten on mielekästä tarkastella tutkimuksen onnistuneisuutta ja luotettavuutta molemmista näkökulmista.

Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä sen pitäisikin mitata (Heikkilä 2008, 29). Tämä tarkoittaa tässä tutkimuksessa sitä, että tutkimuksen pitäisi mitata nimenomaan opintojen viivästymistä eikä mitään muuta ilmiötä. Tutkimuslomakkeen pohjana käytettiin jo aiemmin hyväksi testattua lomaketta, mikä nostaa tutkimuksen valideettia. Heikkilän mukaan tutkija saattaa erehtyä helposti tutkimaan väärä asioita, mikäli hän ei ole asettanut tutkimukselle täsmällisiä tavoitteita. Tässä tutkimuksessa tavoitteet asetettiin heti tutkimusprojektin alussa ja ne olivat alusta alkaen selkeitä kysymyksiä, joihin haettiin vastauksia. Tutkimuksen tavoite on ollut selkeä tutkimuksen alkuvaiheista lähtien, mikä on osaltaan myös taannut tutkimuksen pätevyuden. On kuitenkin huomattava, että tutkija perehtyi tarkemmin tutkimuksen viitekehukseen vasta tutkimuslomakkeen tekemisen jälkeen, joten lomake on tehty pääosin tutkijan omien ennakkotietojen ja aiemman tutkimuksesta saadun tiedon varassa. Koska aiempi alan tutkimus, johon tämän tutkimuksen lomake pohjattiin, on ollut alan asiantuntijoiden ja ammattitutkijoiden suunnittelemaa (Liimatainen ym. 2010, 2), voidaan melko luotettavasti todeta, että heidän suunnittelemansa tutkimuslomake on mitannut juurikin opintojen viivästymistä. Lisäksi tämän tutkimuksen tekijä on

opiskellut itse monta vuotta kasvatustieteiden yksikössä ja sen vuoksi tunsin tutkimuksen viitekehyksen jo kohtuullisen hyvin ennen siihen paneutumista.

Toisaalta kyselylomakkeeseen laitettiin tietoisesti myös paljon avoimia kysymyksiä, joiden vastauksiin viitekehyksen tarkka tunteminen ei vaikuta. Lisäksi tämän tutkimuksen viitekehystä ohjaavat pitkälti myös tutkimustulokset, joihin tutustuminen ennen lomakkeen tekemistä olisi luonnollisesti ollut mahdotonta. Näin ollen voitaneen todeta tämän tutkimuksen mitanseen kohtuullisen hyvin juuri opintojen viivästymistä, ja olleen melko validi. Validiteettia olisi voitu nostaa esimerkiksi suuremmalla vastausprosentilla. Heikkilän mukaan korkea vastausprosentti nostaa määrällisen tutkimuksen pätevyyttä. Tutkimukseen kutsutuista 188:ta henkilöstä tutkimuksen määrälliseen osuuteen vastasi 42 henkilöä. Tällöin tutkimuksen vastausprosentti on vain 22,3. Heikkilän mukaan (2008, 45) tilastollisessa eli määrällisessä tutkimuksessa tulisi olla vastaajia vähintään 100 kohderyhmän ollessa suppea ja tilastoa tarkasteltaessa kokonaistasolla. Mikäli tutkimuksessa erotellaan kohderyhmästä erilaisia ryhmiä, joita vertaillaan, tulisi vastaajia olla yli 200. Tässä tutkimuksessa koko tutkittavien joukko oli vain 188 henkilöä, joten olisi ollut lähes mahdottomuus saada niin hyvä vastausprosentti, että vastaajia olisi yli 100, saati yli 200. 42 vastaajaa on toki pieni määrä, mutta kohtuullinen tulos olosuhteet huomioon ottaen.

Toinen tutkimuksen kokonaisluotettavuuteen liittyvä asia on tutkimuksen reliabiliteetti. Heikkilän mukaan (2008, 30) reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen kykyä tuottaa uusittaessa samaa tietoa, kuin nyt. Se siis viittaa tulosten tarkkuuteen. Reliabiliteettia voidaan kutsua myös tutkimuksen luotettavuudeksi. Heikkilän toteaa, ettei tutkimuksen tuloksia tulisi milloinkaan yleistää sen pätevyysalueen ulkopuolelle. Tutkimuksen tulokset saattavat pitää paikkansa vain esimerkiksi kyseisessä ajassa ja yhteiskunnassa. Tämä tutkimus oli poikittaistutkimus, jossa tutkittiin opintojen viivästymistä nimenomaisesti tällä hetkellä ja Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä. Näin ollen tutkimuksen tulokset eivät välttämättä sellaisenaan päde muissa yliopistoissa tai edes muissa Tampereen yliopiston yksiköissä. Tutkimustulokset myös vanhentuvat nopeasti, sillä opintojen viivästymisen syyt saattavat vaihdella eri aikoina paljonkin esimerkiksi muuttuneiden tukitoimien tai nuorison työllisyystilanteen vuoksi. Tästä huolimatta tuloksista voi ottaa suuntaa antavia neuvoja myös muina aikoina ja muissa oppilaitoksissa. Tutkimuksen tuloksia ei kannata sivuuttaa vain siksi, että ne pätevät yksittäiseen yksikköön. Siitä huolimatta, ettei tutkimustuloksia voi yleistää muihin oppilaitoksiin, tutkimus saavutti hyvin tavoitteensa. Tavoitteena oli saada tietoa opintojen viivästymisestä nimenomaan kasvatustieteiden yksikössä Tampereella ja löytää kehitysehdotuksia opinnoissaan viivästyneiden tukemiseen. Tässä tavoitteessa tutkimus onnistui hyvin ja tulokset ovat kohtuullisen luotettavia sovellettaessa niitä tutkimuksen kohteeseen.

Kuten tutkimuksen pätevydestä, myös luotettavuudesta puhuttaessa on hyvä ottaa huomioon tutkimuksen vastausprosentti ja aineiston koko. Paremmalla vastausprosentilla olisi tutkimukseen saatu suurempi aineisto. Heikkilän mukaan (2008, 30) tutkimuksen tulokset voivat olla sattumanvaraisia, mikäli aineiston koko on liian pieni. Tässä tutkimuksessa määrällisessä osassa vastaajien lukumäärä oli 42, joka on vielä melko alhainen. Tämä on hyvä ottaa huomioon tutkimuksen luotettavuutta mietittäessä. Huono vastausprosentti heikentää tutkimuksen luotettavuutta, sillä henkilöt, jotka eivät ole vastanneet, ovat aina jollakin tapaa erilaisia kuin kyselyyn vastanneet henkilöt. Näin ollen huonoa vastausprosenttia ei voi korjata suuremmalla vastaajien määrällä. (Heikkilä 2008, 43–44). On kuitenkin huomattava, että vastaajajoukko edusti pienuudestaan huolimatta kasvatustieteiden yksikön opiskelijoita hyvin. Jokainen tutkinto-ohjelma oli edustettuna suurin piirtein samoin jakaumin kuin todellisuudessaakin. Tutkimuksen pieni vastausprosentti voi olla merkki myös siitä, etteivät opinnoissaan viivästyneet opiskelijat pitäneet tutkimukseen vastaamista tai tutkimusta ylipäättään tärkeänä. Heikkilän mukaan (2008, 66) palautusprosenttiin vaikuttaa erityisesti se, miten tärkeänä vastaajat pitävät tutkimusta. Kenties tutkittavat olettivat, ettei vastaamisesta ole mitään hyötyä tai eivät kokeneet vastaamista muutoin heille tarpeellisena. Toisaalta Vallin mukaan (2001, 101) pieni vastausprosentti on varsinkin postikyselyissä varsin tavallinen.

Tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa on myös hyvä mainita, että tämän tutkimuksen kyselylomakkeen nettiversio oli julkisessa käytössä. Tämä tarkoittaa sitä, että periaatteessa kenellä vain olisi ollut mahdollisuus vastata lomakkeeseen, mikäli hän olisi sen sattunut löytämään. Tätä varten hänen olisi kuitenkin tarvinnut tietää tarkka tutkimuslomakkeen osoite tai vaihtoehtoisesti sattua löytämään lomake jonkin internetissä toimivan hakukoneen avulla. Tämä on melko epätodennäköistä, sillä ulkopuolisella henkilöllä on tuskin ollut motiivia, jonka vuoksi hän olisi ollut valmis käyttämään aikaansa vastaamaan tutkimuslomakkeeseen niin huolella, kuin jokainen lomakkeen palauttanut oli vastannut.

Kyselylomaketutkimuksen luotettavuutta heikentää myös se, ettei voida kontrolloida, missä järjestyksessä tutkittava kysymyksiin vastaa. Tämän vuoksi on mahdollista, että tutkittava saa vastauksiaan ohjailevaa tietoa lomakkeessa myöhemmin vastattavaksi tarkoitetuista kysymyksistä. (Valli 2001, 102). Lisäksi kyselylomaketutkimuksessa tutkittavalla ei ole mahdollisuutta kysyä tarkentavia kysymyksiä, mikäli jokin lomakkeen kysymyksistä on hänelle epäselvä. Tässä tutkimuksessa pyrittiin kuitenkin tekemään kysymyksen asettelut niin selviksi, ettei tutkittavalle jäisi mahdollisuutta ymmärtää kysymystä väärin. Kyselylomakkeen nettiversiossa oli lisäksi ensimmäisellä kierroksella (postikyselyssä) epäselvyyttä aiheuttaneiden kysymysten kohdalla tarkentavia tietoja ohje-nappulan takana. Osa tutkittavista saattoi myös valita yhden vastausvaihtoehdon sijaan useita sellaisissakin kysymyksissä, joissa vastauksia oli tarkoitus valita

vain yksi. Tällaisissa tapauksissa vastausta ei otettu huomioon analyysissä, jottei vastaus olisi tutkijan tulkinta siitä, kumpaa vastausta hän oli valinnallaan tarkoittanut.

Yksi onnistuneen tutkimuksen piirteistä on tutkimuksen objektiivisuus eli puolueettomuus. Heikkilän mukaan (2008, 31) puolueettomuuteen vaikuttavat mm. tutkijan tekemät valinnat kysymystenasettelussa, analysointimenetelmissä ja raportointitavassa. Tämän tutkimuksen kohdalla on erityisesti mainittava, että tutkija on myös itse kasvatustieteiden yksikön opiskelija, jolloin hän on tutkinut vertaisiaan. Tutkimus on kuitenkin toteutettu nimettömänä ja kokonaistutkimuksena, jolloin tutkijan ei ole ollut mahdollista antaa omien henkilökohtaisten mielipiteidensä vaikuttaa tutkimustulosten käsittelyyn tai tutkittavien valintaan. Myös haastatteluun osallistuivat kaikki ilmoittautuneet yhtä lukuun ottamatta. Tutkimuksen ulkopuolelle jääneen henkilön antama sähköpostiosoite oli vanhentunut ja siksi häneen ei saatu yhteyttä haastatteluajan sopimista varten. Tutkijan henkilökohtaiset suhteet tutkittaviin eivät siis ole vaikuttaneet haastateltavien valitsemiseen. On kuitenkin huomattava, että tutkija tunsi osan haastatelluista henkilöistä ennalta, joten on mahdollista, että haastateltavat ovat jättäneet jotakin kertomatta, mikäli eivät ole kokeneet haastattelutilannetta ja suhdettaan tutkijaan riittävän avoimeksi. Tutkija on kuitenkin tietoisesti pyrkinyt pitämään itsensä objektiivisena tutkimusta ja erityisesti tutkimuslomaketta ja haastattelua suunnitellessa.

Luotettavuutta puoltaa myös se, että Heikkilän mukaan (2008, 69) haastattelutilanne aiheuttaa tuloksiin vähiten vinoumaa, kun vastaajalla ja haastattelijalla on samanlainen sosiaalinen asema, ja ilmapiiri haastattelussa on mahdollisimman neutraali. Haastattelu toteutettiin täysin avoimena ja myös kyselylomakkeessa oli runsaasti avoimia kysymyksiä juuri sen takia, ettei tutkijan kuuluminen kasvatustieteen yksikköön heikentäisi tutkimuksen puolueettomuutta. Saattaisi olla, että mikäli tutkimuslomake ja haastattelu olisivat olleet täysin strukturoituja, tutkijan ennakkokäsitykset ilmiöstä olisivat suunnanneet kysymyksen asettelua ja sitä kautta myös saatavia tutkimustuloksia. Avoimien kysymysten kanssa tätä vaaraa ei kuitenkaan ole.

Avointen kysymysten, kirjoitelmien ja haastattelujen analysoinnissa tutkija on merkinnyt huolellisesti kaikki vastaukset ylös, mitään sensuroimatta. Tämä tehtiin sen vuoksi, että tutkijan omat käsitykset siitä, mikä on oleellista, eivät vaikuttaisi analyysistä saataviin tuloksiin. Myös kaikki saadut tutkimustulokset on raportoitu, joten puolueettomuus ei ole kärsinyt raportoinnissa. On kuitenkin otettava huomioon, että inhimilliset virheet esimerkiksi paperisten lomakkeiden syöttämisessä SPSS-ohjelmaan ovat mahdollisia. Nämä virheet on kuitenkin pyritty minimoimaan tarkastamalla aineisto kahteen kertaan näppäilyvirheiden ym. varalta.

Onnistuneen tutkimuksen piirteisiin kuuluvat myös tehokkuus ja taloudellisuus. Tällä tutkimuksella ei ollut varsinaisesti taloudellisia tavoitteita, mutta sen tuloksien perusteella tehtävät

tukitoimet saattavat edesauttaa opinnoissaan viivästyneiden valmistumista, mikä on toki taloudellinen etu yliopistolle. Taloudellisuus määrittyy kuitenkin vasta myöhemmässä vaiheessa toteutuneiden uudistusten myötä. Tämän vuoksi onkin toivottavaa, että yksikkö pyrkii toteuttamaan tulosten perusteella uudistuksia opinnoissaan viivästyneiden tukitoimiin. Tutkimuksen tehokkuudesta puhuminen tällaisen opinnäytetyön yhteydessä ei liene mielekäästä. Tutkimus valmistui kuitenkin tavoiteajassa, joten voitaneen sanoa, että tehokkuuskin oli tällä tapaa kunnossa.

Myös tutkimuksen avoimuus määrittää sen onnistuneisuutta. Heikkilän mukaan (2008, 31-32) tutkimuksen avoimuudella viitataan niin avoimuuteen tutkittavia kohtaan kuin avoimuuteen raportoinnissakin. Avoimuus tutkittavia kohtaan tarkoittaa sitä, että tutkittaville kerrotaan tutkimuksen tarkoituksesta sekä kerättyjen tietojen käyttämisestä. Heillä on oikeus tietää mihin tietoja käytetään ja miksi niitä kerätään. Tässä tutkimuksessa lomakkeen mukana lähetetyssä saatekirjeessä kerrottiin sekä tutkimuksen tarkoituksesta että kerättyjen tutkimustietojen käsittelystä. Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää opintojen viivästymisen syitä Tampereen kasvatustieteiden yksikössä sekä löytää ratkaisuja, joilla opinnoissaan viivästyneitä voitaisiin tukea. Nämä lähtökohdat selitettiin auki kyseisessä saatekirjeessä. Tutkimusraportin avoimuus on tässä tutkimuksessa pyritty takaamaan kertomalla avoimesti kaikista ongelmista ja niiden ratkaisuista, joita tutkimuksen edetessä on tullut eteen. Tutkimusraportissa tuotiin myös esiin kaikki tulokset, myös ne, jotka eivät ole tutkimuksen toimeksiantajan eli Tampereen yliopiston kannalta edullisia.

Tietosuojasta on myös huolehdittu, jotta tutkimus olisi eettinen ja onnistunut. Tutkittavien tunnistaminen tutkimustuloksista on pyritty estämään siten, että yksityiskohtaisia tietoja tutkittavasta ei tuoda raportissa esiin. Myös sellaiset yleisluontoiset tiedot, joiden perusteella tutkittava olisi mahdollista tunnistaa esimerkiksi siksi, ettei kyseisiä henkilöitä ole montaa kasvatustieteiden yksikössä, on jätetty raportissa kertomatta. Tutkimuksen toimeenpanijalle eli Tampereen yliopistolle ei myöskään ole luovutettu tutkittavista sellaista aineistoa, jota ei olisi muutettu tunnistamattomaan muotoon. Tutkittavien yhteystiedot hävitettiin heille annetun lupauksen mukaisesti maaliskuun lopulla.

Onnistunut tutkimus on myös hyödyllinen ja käyttökelpoinen. Heikkilän mukaan (2008, 32) tutkimuksesta tulee yleensä onnistunut, kun se tutkii tärkeäksi koettua ongelma-aluetta. Koska kasvatustieteen yksikkö on itse osoittanut kiinnostuksensa opintojen viivästymisen tutkimiseen toimeenpanemalla tutkimuksen opinnäytetyönä, voidaan olettaa, että tutkimuksella tavoiteltu tieto on hyödyllistä ja käyttökelpoista. Tutkimuksen avulla saatiin paljon kehitysehdotuksia opinnoissaan viivästyneiden tukemiseen, joten sen pohjalta on mahdollista alkaa suunnitella uudistuksia tukitoimenpiteisiin. Tutkimus antoi myös tärkeää tietoa syistä, jotka opintojen viivästymiseen ovat johtaneet.

Lisäksi Heikkilän mukaan (2008, 29–32) tutkimuksen onnistuneisuuteen vaikuttaa sopiva aikataulu, jonka puitteissa tutkimus on toteutettu. Koska tässä tapauksessa kysymyksessä on opinnäytetyö, on aikataulu ollut osittain rajattu. Myös kasvatustieteiden yksikkö toivoi, että tutkimuksen määrällinen osuus ja sen raportti olisi heidän käytössään tammikuun loppuun mennessä. Tähän oli aikaa kolme kuukautta, mikä oli olosuhteisiin nähden melko vähän. Aikataulu meni hieman pieleen jo tutkimuksen alkuvaiheessa, jolloin tutkijalla oli muita opintoja niin paljon, ettei tutkimuksen huolelliselle suunnittelulle ollut riittävästi aikaa. Osittain tästä johtuen tutkittavien huonoon vastausprosenttiin ei ollut varauduttu. Tammikuuhun mennessä vastauksia oli saatu vasta alle kymmenen. Aikataulua päätettiin siirtää myöhemmäksi, jotta tutkimukseen saataisiin lisää vastaajia ja se olisi luotettavampi. Tutkimus ei siis pysynyt täysin aikataulussaan, mutta määrällisen osan raportti saatiin kuitenkin palautettua yksikölle helmikuun loppuun mennessä, mikä oli kuukauden myöhemmin, kuin oli tavoiteltu. Kokonaisuudessaan gradu valmistui kuitenkin ajallaan eli huhtikuun loppuun mennessä.

Edellä kirjoitetun pohjalta voinee todeta, että tutkimuksen tulokset ovat varovaisesti yleistettävissä kasvatustieteen yksikön opiskelijoihin, mutta yleistyksiä ei tule tehdä kaikkiin oppilaitoksiin. Tulokset voivat kuitenkin antaa osviittaa opintojen viivästymisestä myös muissa korkeakouluissa, koska tulokset ovat linjassa aiempien suuremmissa mittakaavassa toteutettujen opintojen viivästymistä käsittelevien tutkimusten kanssa. Tutkimuksen eri vaiheissa tuli eteen monenlaisia ongelmia, mutta siitä huolimatta tutkimuksessa onnistuttiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin kattavasti ja säilyttämään tutkimuksen kokonaisluotettavuus. Kokonaisuudessaan tutkimus on onnistunut tehtävässään hyvin ja tukee vahvasti aiempia tutkimustuloksia opintojen viivästymisestä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää syitä opintojen viivästymiseen Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä, tarjota yksikölle tietoa opinnoissaan viivästyneiden opiskelijoiden aikomuksesta valmistua sekä ottaa selvää tukitoimista, joilla heidän valmistumistaan voitaisiin edistää. Lisäksi tavoiteltiin tietoa siitä, millainen on tyypillinen opinnoissa viivästyjä kasvatustieteiden yksikössä. Tutkimus toteutettiin kaksiosaisena projektina, jonka ensimmäinen osa oli Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikön tilaama määrällinen selvitys opintojen viivästymisestä ja toinen osa tutkijan oman mielenkiinnon mukaan tyypillisen opinnoissaan viivästyvän kasvatustieteilijän luonnetta tutkiva osuus. Tutkimus aloitettiin yksikön tilaamasta selvitystyöstä, joka toteutettiin aluksi postikyselynä yli seitsemän vuotta opiskelleille opiskelijoille, mutta laajennettiin myöhemmin internetkyselyksi yli viisi vuotta opiskelleille opiskelijoille. Postikyselyn ohessa pyydettiin opiskelijoita kirjoittamaan ”opinnollisia elämäkertoja”, joista oli tarkoitus saada aineisto tutkimuksen jälkimmäiseen osuuteen, mutta joka ei tuottanut montaa vastausta. Tilaustyöstä tehtiin kyselylomaketutkimuksen pohjalta raportti, joka palautettiin yksikölle maaliskuun alussa. Tilaustyön loppuunsaattamisen ohella haastateltiin yhtätoista ensimmäisen osion kyselylomakkeeseen vastannutta opiskelijaa, joiden haastattelujen ja aiemmin saatujen ”opinnollisten elämäkertojen” pohjalta syvennettiin tietoa opintojen viivästymisen syistä ja valmistumisen edesauttamisesta sekä muodostettiin kolme opinnoissaan viivästyjän kasvatustieteilijän tyyppiä.

Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että Tampereen yliopiston kasvatustieteen yksikön opiskelijat pyrkivät pääsääntöisesti nopeaan valmistumiseen, eivätkä halua viivästyä opinnoissaan. Mikäli heidän opintonsa kuitenkin viivästyvät, johtuu viivästyminen yleensä työkokemuksen tai toimeentulon hankkimisesta työssä käymällä sekä perheen lisäyksestä kesken opintojen. Kasvatustieteiden yksikkö voi edesauttaa opinnoissaan viivästyneiden valmistumista tehostamalla ohjausta, järjestämällä tukihenkilö- tai vertaisryhmätoimintaa sekä joustamalla opintojen järjestämisessä ja suorittamisessa. Opiskelijat eivät itse koe viivästyneensä ja toivovat tämän vuoksi yksiköltä ja yhteiskunnalta ymmärrystä opiskelijoiden erilaisia elämäntilanteita kohtaan. Tutkimusaineistossa esitettiin vahvaa kritiikkiä vallitsevalle tehokkuus-ajattelulle, jonka pohjalta opiskelijan omat tarpeet unohdetaan.

Tulokset kertovat muutoksen tarpeesta suomalaisessa korkeakoulutuspolitiikassa ja – järjestelmässä. Opiskelijoiden muuttuneet elämäntilanteet, kasvanut epävarmuus tulevaisuudesta ja elinikäisen oppimisen myötä lisääntynyt aikuisopiskelun suosio asettavat nykyiselle järjestelmälle haasteita. Opiskelijoiden muuttuneet elämäntilanteet ja aikuisopiskelun yleistymisen lisäävät joustavuuden tarvetta korkeakouluopinnoissa. Opiskelijat eivät ole enää samalla tavalla vapaita osallistumaan opetukseen milloin tahansa eikä tätä ole heiltä tutkimustulosten valossa kohtuullista vaatia. Tulevaisuuden epävarmuus näyttäytyy opiskelijoiden haluna kartuttaa työkokemusta jo opintojen aikana ja opintolainan ottamisen välttelyä. Lainaan ei olla valmiita sitoutumaan, koska valmistumisen jälkeisestä työllistymisestä kohtuullisessa ajassa ei ole mitään takeita ja riski koetaan sen vuoksi liian suureksi. Jotta Suomessa olisi koulutettua työvoimaa tulevaisuudessakin riittävästi työmarkkinoiden käytettävänä, on tehtävä korkeakoulupoliittisia muutoksia. Opiskelijoiden toimeentulo on taattava suuremmalla opintotuella, jotta opiskelijoiden ei tarvitsisi käydä töissä opintojen ohella ja valmistuminen näin nopeutuisi. Vaihtoehtoisesti korkeakoulujen on muutettava suhtautumistaan opintojen viivästymiseen ja hyväksyttävä muuttunut yhteiskunnan rakenne. Myös työllisyyden lisääminen erilaisin poliittisin ratkaisuin voisi tuoda opiskelijoille luottoa tulevaisuuteen, jolloin opintolainaa uskallettaisiin ottaa nykyistä helpommin ja valmistuminen nopeutuisi.

Muutosratkaisujen tekeminen on tärkeää, jotta Suomi selviytyy jo nyt näkyvän väestön vanhentumisen aiheuttamista kansantaloudellisista haasteista. Tulevaisuudessa, eikä niin kovin kaukaisessa sellaisessa, yksittäisen työntekijän palkasta johdetuilla verotuloilla elätetään yhä useampaa eläkeläistä, maksetaan yhä useamman ihmisen terveydenhoito ja ylipäättään ylläpidetään suomalaista hyvinvointivaltiota. On sanomattakin selvää, että tällaisessa mittakaavassa on tärkeää saada opiskelijat työelämän käyttöön mahdollisimman nopeasti, jotta he tuottavat verotuloja, joilla yhteiskuntaa ylläpidetään. On kuitenkin myös huomioitava, että työntekijät, jotka yhteiskunta haluaa tuottamaan verotuloja, eivät voi olla uupuneita ja yllirasittuneita, jotta he jaksavat työelämän haasteissa ja rasitteissa. Tämän vuoksi kaivataan opintojen viivästymisen ehkäisevää työtä, joka opiskelijoiden syyllistämisen sijaan keskittyy edesauttamaan opintojen nopeaa suorittamista opiskelijoiden vaihtelevista elämäntilanteista huolimatta. Opiskelijat haluavat päästä töihin, mutta kaipaavat myös yhteiskunnan ja koulutuksen tarjoajan tukea nopeaan valmistumiseen.

Opintojen viivästymisen aiheuttajia on tutkittu jo paljon, mutta jatkossa oli tärkeää keskittyä tutkimaan myös tehtyjen uudistusten vaikutusta tutkintoaikoihin. Pitäisi selvittää, mitä opintotuen nostaminen käytännössä maksaisi yhteiskunnalle ja vastaisiko se siitä saatavaa hyötyä. Tärkeää olisi myös tehdä seurantatutkimusta tehtyjen uudistusten kohteille, jotta voidaan karsia toimimattomat tai kustannustehottomat käytännöt pois viemästä resursseja oikeasti toimivilta käytännöiltä. Tietoa

opintojen viivästymisen aiheuttajista on paljon, mutta tästä huolimatta korkeakoulupolitiikassa viimeisen 60 vuoden aikana tehdyt muutokset eivät ole tuottaneet haluttua tulosta opintoaikojen lyhenemiseen. Kenties asetetut pakkorajoitteet eivät toimi vaan niiden sijaan pitäisi keskittyä tukemaan opiskelijoita aiempaa enemmän.

LÄHTEET

- Ahrio, L. & Vallo. 2007. Työelämää ja opintoja. Tampereen yliopiston opiskelijakyselyt 2004 – 2007. Tampereen yliopisto. Opinto- ja kansainvälisten asiain osaston julkaisusarja. Tutkimuksia ja selvityksiä 48.
- Aittola, T. 1992. Uuden opiskelijatyypin synty. Opiskelijoiden elämänvaiheet ja tieteenalaspesifien habitusten muovautuminen 1980-luvun yliopistossa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 91.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Fägerlind, I. & Strömqvist, G. 2004. Higher education reform in the global context. What ever happened to the Nordic model? Teoksessa I. Fägerlind & G. Strömqvist (toim.) Reforming higher education in the Nordic countries. Studies of change in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden. Pariisi: UNESCO, 17–53.
- Hartikainen, S. 2012. Opinnot tienhaarassa. Opinnoissa pysymisen ja niistä luopumisen harkintoja hitaalla opintopolulla. Teoksessa V. Korhonen & M. Mäkinen (toim.) Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöillä. Tampere: Juvenes Print, 139-160.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Ketonen, O. 1967. Yliopistopolitiikkaa tutkimassa. Helsinki: WSOY.
- Kivinen, O. & Nurmi, J. 2011. Opiskelun nopeus ja työmarkkinarelevanssi. Korkeakoulupolitiikan dilemma? Yhteiskuntapolitiikka 76 (5), 687–681.
- Kivinen, O. & Nurmi, J. 2002. Yhdenmukaista korkeakoulutusta erilaisille eurooppalaisille? Korkeakoulutus ja työ kymmentä maata vertailevan tutkimuksen valossa. Kasvatus 33 (4), 363–382.
- KM 1968: B73. Korkeakouluneuvoston mietintö 1. Filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten tiedekuntien tutkintojärjestelmien uudistaminen.
- Korhonen, V. 2005. Merkittävät oppimiskokemukset yliopisto-opiskelussa. Teoksessa A. R. Nummenmaa, M. Lairio, V. Korhonen & S. Erola (toim.) Ohjaus yliopiston oppimisympäristöissä. Tampere: Tampere University Press, 55-74.
- Korhonen, V. 2007. Opiskelijoiden merkittävät oppimiskokemukset opintopolun eri vaiheissa. Teoksessa M. Lairio & M. Penttilä (toim.) Opiskelijälähtöinen ohjaus yliopistossa. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 129-146.

- Korhonen, V. 2012. Towards inclusive higher education? Outlining a student-centered counselling framework for strengthening student engagement. Teoksessa S. Stolz & P. Gonon (toim.) Challenges and Reforms in Vocational Education. Aspects of Inclusion and Exclusion. Bern: Peter Lang, 297-320.
- Korhonen, V. & Rautopuro, J. 2012. Hitaasti mutta epävarmasti. Onko opintoihin hakeutumisen lähtökohdilla yhteyttä opintojen käynnistymisongelmiin? Teoksessa V. Korhonen & M. Mäkinen (toim.) Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöillä. Campus Conexus –projektin julkaisuja A:1. Tampere: Juvenes Print.
- Kunttu, K. & Pesonen, T. 2013. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2012. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 47.
- Lampinen, O. 2003a. Suomen koulutusjärjestelmän kehitys. Tampere: Gaudeamus.
- Lampinen, O. 2003b. Suomalaisen korkeakoulutuksen uudistaminen. Opetusministeriön julkaisuja 2003: 25.
- Lehtisalo, L. & Raivola, R. 1999. Koulutus ja koulutuspolitiikka 2000-luvulle. Helsinki: WSOY.
- Liimatainen, J. O., Kaisto, J., Karhu, K., Martikkala, S., Andersen, M., Aikkola, R., Anttila, K., Keskinarkaus, P. & Saari, P. 2010. Viivästynyt? Minäkö? Opiskelijoiden näkemyksiä opintojen viivästyisestä, työelämästä sekä opiskelusta korkea-asteella. Viitattu 28.4.
http://www.valmistu.net/files/viivastynyt_minako_opiskelijoiden_nakemyksia_opintojen_viivastymisesta_tyoelamasta_seka_opiskelusta_korkea_asteella.pdf.
- Mannisenmäki, E. & Valtari, M. 2005. Valmistumisen vallihaudalla. Opintojen kesto 2000-luvun hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Edita.
- Merenluoto, S. 2005. Nopeasti maisteriksi. Turun yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja A:204.
- Merenluoto, S. 2009a. Menestyksekkäät yliopistopelin pelaajat? Tutkimus nopeasti ja nuorena valmistumisesta. Turun yliopisto. Scripta Lingua Fennica Edita. Osa 286.
- Merenluoto, S. 2009b. Nuori ja nopea valmistuja. Mitä me etsimme ja mitä saamme? Teoksessa T. Aarrevaara & T. Saarinen (toim.) Kilvoittelusta kilpailuun? Artikkelikokoelma Korkeakoulututkimuksen juhlasymposiumista 25.–26.8.2008. Jyväskylän Yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 173–187.
- Merenluoto, S. 2011. Opintoaikojen pituus korkeakoulupoliittisena ongelmana. Tiedepolitiikka 1/2011, 7-16.
- Mero, P. 2005. Saatteeksi. Teoksessa E. Mannisenmäki & M. Valtari. Valmistumisen vallihaudalla. Opintojen kesto 2000-luvun hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Edita, 5–7.
- Mikkonen, J. 2000. Opintoviikon ongelmat. Helsingin yliopisto. Opintoasiainosaston julkaisuja 20/2000.

OECD. 2009. Education at a glance. OECD indicators 2009. Pariisi: OECD. Viitattu 6.4.2015.
<http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/43636332.pdf>.

OPM. 1991. Korkeakoululaitoksen katsaus 1987– 1990. Korkeakoulu- ja tiedeosasto.

OPM. 1998. Opintojen etenemisen tehostaminen. Opetusministeriön työryhmien muistioita. 1998:15.

OPM. 2002. Yliopistojen kaksiportaisen tutkintorakenteen toimeenpano. Opetusministeriön työryhmien muistioita 2002:39.

OPM. 2003. Korkeakoulujen opintoaikojen lyhentämisen toimenpidenohjelma. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003: 27.

OPM. 2004. Koulutus ja tutkimus 2003-2008. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriön julkaisuja 2004: 6.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010. Ei paikoillanne vaan valmiit, hep! Koulutuksen siirtymistä ja tutkinnon suorittamista pohtineen työryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 11.

Rantanen, S. 2014. Tutkinto nopeammin? Opiskelijoiden käsityksiä opintoja hidastavista ja nopeuttavista tekijöistä. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 83.

Rautopuro, J. & Väisänen, P. 2001. Experiencing studies at the University of Joensuu. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 7.

Rautopuro, J. & Korhonen, V. 2011. Yliopisto-opintojen keskeyttämisriski ja opintoihin kiinnittymisen ongelmat. Teoksessa M. Mäkinen, V. Korhonen, J. Annala, P. Kalli, P. Svärd & V-M. Värrin (toim.) Korkeajännityksiä. Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Robinson, R. 2004. Pathways to completion: Patterns of progression through a university degree. Higher Education 47, 1-20.

Robinson, R. 2006. Pathways in context: Background characteristics and demographics in student progression through higher education. The University of Sydney. Viitattu 28.4.2015.
<http://ses.library.usyd.edu.au/handle/2123/4999>.

Salo, P. & Suoranta, J. 2002. Sivistyksellinen aikuiskasvatus. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Siekinen, T. & Rautopuro, J. 2012. Kuilun partaalla? Syrjäytymisvaarassa olevat korkeakouluopiskelijat. Teoksessa V. Korhonen & M. Mäkinen (toim). Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöillä. Tampere: Juvenes Print, 15-38.

Silvonen, J., Häyrynen, Y-P., Perho, H. & Kuittinen, M. 1990. Opintokokemusten ja – ilmapiirin muutoksesta Helsingin yliopistossa vuodesta 1969 vuoteen 1989 opiskelija-arvioiden valossa. Teoksessa J. Silvonen (toim.) Oppimistapahtuma, opiskelijoiden kulttuuripääoma ja opintokokemusten muutos. Psykologian tutkimuksia n:o 9. Joensuun yliopisto, 102–127.

Silvonen, J. 1996. Nopeammin, nopeammin. Opiskelu ja korkeakoulupolitiikka. Teoksessa B. Helenius, E. Hämäläinen & J. Tuunainen (toim.) Kohti Mc Donald's-yliopistoa? Jyväskylä: Gummerus, 73–118.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Opiskelijoiden työssäkäynti [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-999X. 2013. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 3.4.2015]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/opty/2013/opty_2013_2015-03-19_tie_001_fi.html.

Syrjäläinen, E., Eronen, A. & Värri, V-M. 2006. Opettajaksi opiskelevien kertomaa. Opettajaksi opiskelevien yhteiskunnallinen asennoituminen ja käsityksiä omista vaikuttamismahdollisuuksistaan yliopistossa. Historiallis-yhteiskuntatiedollisen kasvatuksen tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tutkimuksia 6. Helsinki: Hakapaino.

Tiede ja ylin opetus tulevien vuosien Suomessa. 1965. Tasavallan Presidentin helmikuun 4. päivänä 1965 asettaman työryhmän lausunto.

Tuomi, J. & Sarajarvi A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Töttö, P. 1999. Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tuolle puolen? Metodipoliittinen puheenvuoro. Sosiologia 36.vuosikerta 4/1999. Turku: Westermarck-seura, 280–292.

Ursin, J., Rautopuro, J. & Välimaa, J. 2011. Opiskelijoiden syrjäytymisriski korkeakoulupoliittisessa keskustelussa. Teoksessa M. Mäkinen, V. Korhonen, J. Annala, P. Kalli, P. Svärd & V-M. Värri (toim.) Korkeajännityksiä. Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. Tampere: Tampereen yliopistopaino, 19–35.

Uusitalo, A. & Korhonen, V. 2012. Aikuisena yliopistossa. Elämänrakenteiden yhteys opintojen sujuvuuteen. Teoksessa V. Korhonen & M. Mäkinen (toim.) Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöillä. Tampere: Juvenes Print, 113-138.

Valli, R. 2011. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 100-112.

Vanttaja, M. 2012. Opiskelijoiden työssäkäynti ja opintojen pitkittymisen ongelma. Kasvatus 3/2012, 291-297.

Vesikansa, S., Lampinen P. & Suomela, S. 1998. Tehokkaaseen opiskeluun. Norminopeutta vai mielekästä oppimista. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 14/1998.

Vilka, H. 2014. Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi: Helsinki.

VNp 19.12.1974. Korkeakoulujen perustutkinnon kehittämisessä sovellettavista periaatteista. Teoksessa P. Kettunen & P. Kilpi (toim.) 1980. Uudistuva korkeakoulu. Jyväskylä: Gummerus, 203–204.

VNp 20.11.1991. Koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 1991–1996. Helsinki: Opetusministeriö.

VNp 18.6.1993. Koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 1991–1996. Helsinki: Opetusministeriö.

TUTKIMUS OPINTOJEN VIIVÄSTYMISESTÄ

Tämän kyselylomakkeen tarkoituksena on selvittää opintojen viivästymisen syitä Tampereen yliopiston Kasvatustieteiden yksikössä. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastauskuoren postimaksu on maksettu puolestasi etukäteen. Sinulta ei odoteta toimenpiteitä, mikäli et halua osallistua tutkimukseen.

TAUSTATIEDOT

SUKUPUOLI

nainen mies en halua kertoa

SYNTYMÄVUOSI _____

OPINTOJEN ALOITUSVUOSI (Kasvatustieteiden yksikössä) _____

OPINTO-OHJELMA

AIKAMA Ammattikasvatus Elinikäinen oppiminen ja kasvatus
 Luokanopettaja Varhaiskasvatus muu, mikä? _____

LÄSNÄOLEVANA OPISKELIJANA _____ lukuvuotta

POISSAOLEVANA OPISKELIJANA _____ lukuvuotta

OPINNOT

OPINTOPISTEMÄÄRÄ (opintorekisterissä olevien opintopisteiden määrä tällä hetkellä)
 _____ op

PUUTTUVAT OPINNOT

Pro Gradu Muita opintoja, mitä? (vastaa alle)

KUINKA MONTA TUNTIA KÄYTÄT OPISKELUUN VIIKOSSA?

alle 10 h 11-20 h 21-30 h
 31-40 h yli 40 h

OVATKO OPINTOSI EDENNEET HALUAMASSASI AIKATAULUSSA?

kyllä ei

OPISKELUMOTIVAATIO

Rastita väittämät, jotka pitävät kohdallasi paikkaansa.

- Olen motivoitunut opiskelemaan.
- Olen haaveillut opiskelevani tällä alalla.
- Olen saavuttamassa opiskelulleni asettamani tavoitteet.
- Opintoni etenevät minulle sopivalla tavalla.

OPINTOJEN VIIVÄSTYMINEN

MIKÄ ON VAIKUTTANUT OPINTOJESI VIIVÄSTYMISEEN?

Rastita sinuun sopivat kohdat.

- Työssäkäynti
- Työssä käynti alan työkokemuksen hankkimiseksi
- Opiskelumotivaation puute
- Henkinen hyvinvointi (esim. jaksaminen)
- Perhe-elämä, ihmissuhteet
- Laiskuus
- Opinnäytetyön viivästyminen
- Opintojen järjestämiseen liittyvät asiat
- Ohjauksen puute
- Valmistumisella ei ole kiirettä
- Taloudelliset vaikeudet
- Vaikeudet suunnitelmien toteuttamisessa
- Vaikeudet ajankäytön suunnittelussa
- Opiskelu on kuormittavaa
- Aktiivinen järjestö- / harrastetoiminta
- Epävarmuus työllistymisestä
- Opiskelupaikkakunnan ulkopuolella asuminen
- Puutteelliset opiskelutaidot
- Vaikeudet tiettyjen oppiaineiden opiskelussa
- Fyysinen terveydentila
- Valmistumisen pelko
- Opiskeltavat asiat ovat vaikeita
- Muu kuin tutkintoon liittyvä opiskelu
- Myöhäinen valvominen tai juhliminen
- Jokin muu syy, mikä?

KUVAILE OPINTOJESI VIIVÄSTYMISEEN VAIKUTTANEITA SYITÄ, JOITA VALITSIT EDELLISESSÄ KOHDASSA

Seuraavat kaksi kysymystä on tarkoitettu luokanopettajaopiskelijoille, jos et opiskele luokanopettajaksi, siirry OPINTOJEN ETENEMINEN -osioon.

ONKO LUOKANOPETTAJANKOULUTUKSEN SIIRTYMINEN HÄMEENLINNASTA TAMPEREELLE VAIKUTTANUT OPINTOJESI VIIVÄSTYMISEEN?

___ kyllä ___ ei

KUVAILE SIIRRON VAIKUTUSTA OPINTOJESI VIIVÄSTYMISEEN

OPINTOJEN ETENEMINEN

VASTAA SEURAAVIIN VÄITTÄMIIN NUMEROLLA 1-5. Ympyröi numero.

1 = täysin eri mieltä

2 = osittain eri mieltä

3 = ei samaa eikä eri mieltä

4 = osittain samaa mieltä

5= täysin samaa mieltä

ympyröimätön = en osaa sanoa

1 2 3 4 5 Sitoutumiseni opiskeluun on vahvaa.

1 2 3 4 5 Opiskeluni rajoittuu luennoilla ja harjoituksissa käymiseen, enkä juuri tee opiskelutöitä tämän ajan ulkopuolella.

1 2 3 4 5 Jätän usein menemättä tenttiin tai jätän tentissä tyhjän paperin.

1 2 3 4 5 Suunnittelen tulevia opintojani aktiivisesti (opintojaksovalinnat, HOPS jne).

1 2 3 4 5 Tutustun opintojaksojen kuvauksiin ennen jakson alkamista.

1 2 3 4 5 Seuraan opintojeni etenemistä ja opintopisteiden kertymistä säännöllisesti

1 2 3 4 5 Suoriuduin opinnoista toivomallani tavalla.

1 2 3 4 5 Voin vaikuttaa opiskeluni etenemiseen.

1 2 3 4 5 Pystyn noudattamaan laatimaani opiskeluaikataulua.

1 2 3 4 5 Kesken olevien opintojaksojen suorittaminen ahdistaa tai vaivaa.

1 2 3 4 5 Opiskelemani ala kiinnostaa minua.

1 2 3 4 5 Tunnen voivani vaikuttaa ryhmässä laadittavien oppimistehtävien sisältöön.

OPETUSJÄRJESTELYT JA OPISKELU

VASTAA SEURAAVIIN VÄITTÄMIIN NUMEROLLA 1-5. Ympyröi numero.

1 = täysin eri mieltä

2 = osittain eri mieltä

3 = ei samaa eikä eri mieltä

4 = osittain samaa mieltä

5= täysin samaa mieltä

ympyröimätön = en osaa sanoa

- 1 2 3 4 5 Saan opinnoista sellaisia taitoja, joita voin hyödyntää työelämässä.
1 2 3 4 5 Opintojaksot ovat opetustarjonnassa joustavasti, joten oman opintosuunnitelmani rakentaminen onnistuu.
1 2 3 4 5 Opettajat käyttävät vaihtoehtoisia suoritusmenetelmiä jaksoilla (kuten suullinen tentti, essee, oppimispäiväkirja, ryhmätehtävä).
1 2 3 4 5 Tehtävänannot ovat epämääräisiä.
1 2 3 4 5 Useiden opintojaksojen päällekkäisyys on niin stressaavaa, että jään jälkeen opinnoissa.
1 2 3 4 5 Opintojen suorittaminen muista tutkinto-ohjelmista nopeuttaa valmistumistani.
1 2 3 4 5 Voin suunnitella opintojani, koska tuleva opintojaksotarjonta on opetusohjelmassa esillä hyvissä ajoin etukäteen.

OPINNOISSA VIIHTYMINEN

KOETKO VIIHTYVÄSI OPINNOISSASI?

___ kyllä ___ en

VASTAA SEURAAVIIN VÄITTÄMIIN NUMEROLLA 1-5. Ympyröi numero.

- 1 = täysin eri mieltä
2 = osittain eri mieltä
3 = ei samaa eikä eri mieltä
4 = osittain samaa mieltä
5 = täysin samaa mieltä
ympyröimätön = en osaa sanoa

- 1 2 3 4 5 Olen tutustunut toisiin opiskelijoihin.
1 2 3 4 5 Minut hyväksytään opiskelukavereiden joukossa.
1 2 3 4 5 Minulla on opiskelukavereita, joiden kanssa olen tekemisissä myös opintojen ulkopuolella.
1 2 3 4 5 Olen osallistunut yhteisiin tilaisuuksiin (esim. opiskelijabileisiin)
1 2 3 4 5 Tunnen kuuluvani opiskeluyhteisöni.
1 2 3 4 5 Keskustelen opiskelukavereideni kanssa opintoihini liittyvistä asioista.
1 2 3 4 5 Minua kohdellaan oikeudenmukaisesti.
1 2 3 4 5 Saan opiskelukavereilta tukea opiskeluun liittyvissä asioissa.
1 2 3 4 5 Tuen toisia opiskelijoita opiskeluun liittyvissä asioissa.

TYÖSSÄKÄYNTI

KÄYTKÖ TÖISSÄ?

___ Opiskelen, en käy töissä ___ Opiskelen, käyn sivutoimisesti töissä
___ Käyn töissä, opiskelen sivutoimisesti ___ Käyn töissä, en opiskele
___ En opiskele, enkä käy töissä

Mikäli et käy töissä, voit hypätä seuraavan kolmen kysymyksen yli.

PALJONKO KÄYTÄT VIIKOSSA AIKAA TYÖSSÄKÄYNTIIN?

___ alle 10 h ___ 11-20 h ___ 21-30 h ___ yli 30 h

ONKO TYÖ OMAN ALASI TYÖTÄ?

___ on ___ osittain ___ ei ollenkaan

KOETKO TYÖSSÄKÄYNNIN HIDASTAVAN OPINTOJASI?

___ ei lainkaan ___ jonkin verran ___ paljon ___ erittäin paljon

VASTAA SEURAAVIIN VÄITTÄMIIN NUMEROLLA 1-5. Ympyröi numero.

1 = täysin eri mieltä

2 = osittain eri mieltä

3 = ei samaa eikä eri mieltä

4 = osittain samaa mieltä

5 = täysin samaa mieltä

ympyröimätön = en osaa sanoa

- 1 2 3 4 5 Työelämä vaikuttaa mielenkiintoiselta.
1 2 3 4 5 Työelämään siirtyminen motivoi suorittamaan opinnot loppuun.
1 2 3 4 5 Tiedän, millaisiin työtehtäviin haluan valmistumisen jälkeen.
1 2 3 4 5 Odotan innolla työelämää.
1 2 3 4 5 Olen suunnitellut valmistumisen jälkeistä työuraa.
1 2 3 4 5 Valmistuttuani voin toteuttaa itseäni alan ammattilaisena.
1 2 3 4 5 Seuraan aktiivisesti koulutusalaani liittyviä työllistymisnäkymiä.
1 2 3 4 5 Tiedän mahdollisia työpaikkoja, joissa voisin työskennellä valmistuttuani.
1 2 3 4 5 Tulevaisuus työllistymisen suhteen tuntuu positiiviselta.
1 2 3 4 5 Tulevaisuuden työkenttä näyttäytyy minulle epämääräisenä.
1 2 3 4 5 Valmistuminen ahdistaa minua.
1 2 3 4 5 Valmistumisen jälkeen työllistyn minulle mielekkäisiin työtehtäviin.
1 2 3 4 5 Valmistun oikealle alalle.
1 2 3 4 5 Tiedän, missä tulen valmistuttuani työskentelemään.
1 2 3 4 5 Olen tehnyt omaan alaani liittyviä töitä opiskelun aikana.
1 2 3 4 5 Haluan valmistua, jotta pääsen työelämään.

RASTITA SINUA KOSKEVAT VÄITTÄMÄT

___ Saan opintotukea.

___ Olen nostanut tai nostan opintolainaa.

___ Saan omaehtoista opintotukea (esim. TE-keskus)

VALMISTUMINEN

OLETKO SUUNNITELLUT OPINTOJASI VALMISTUMISEN EDESAUTTAMISEKSI?

___ kyllä ___ en

KUINKA PIAN OLET SUUNNITELLUT VALMISTUVASI?

ETENEVÄTKÖ OPINTOSI ITSELLESI SOPIVALLA TAVALLA?

___ kyllä ___ ei

TARVITSISIN OHJAUSTA SEURAAVISSA ASIOISSA (rastita ne, jotka koskevat sinua)

___ Opintojen suunnittelussa ___ Työelämätietouteen liittyvissä asioissa

Opiskelutaidoissa Arjen hallintaan liittyvissä asioissa
 Omien vahvuuksien tunnistamisessa Urasuunnittelussa
 Muussa, missä? (vastaa alle)

TIEDÄTKÖ MISTÄ VOI HAKEA APUA OPINTOASIOIHIN?

kyllä en

OLETKO HAKENUT APUA OPINTOASIOIHIN?

kyllä en

SAITKO TARVITSEMAASI APUA?

kyllä en

**TIESITKÖ, ETTÄ YLIOPISTOSSA ON MAHDOLLISTA SAADA MYÖS
OPINTOPSYKOLOGIN PALVELUJA?**

kyllä en

KOETKO TARVITSEVASI OPINTOPSYKOLOGIN PALVELUJA?

kyllä en

**MITEN KASVATUSTIETEIDEN YKSIKKÖ VOISI EDISTÄÄ VALMISTUMISTASI? MITÄ
TUKIKEINOJA TOIVOISIT?**

TUKEEKO YKSIKÖN YLEINEN ILMAPIIRI OPINNOISSA ETENEMISTÄ?

kyllä, miten? (vastaa alle) ei, miten? (vastaa alle)

**ONKO YKSIKÖN OPISKELIJAKULTTUURISSA TAI OPETTAJIEN SUHTAUTUMISESSA
JOTAKIN, MIKÄ HAITTAA OPINTOJEN ETENEMISTÄ TAI VALMISTUMISTA?**

MILLAINEN ON OPINTOHALLINNON ROOLI TAI MERKITYS OPINTOJEN
ETENEMISESSÄ?

Kiitos vastauksistasi!